BS

189 | BRABANT STRIP MAGAZINE

Stripwinkel Adhemar
Kammerstraat 25, 9000 Gent

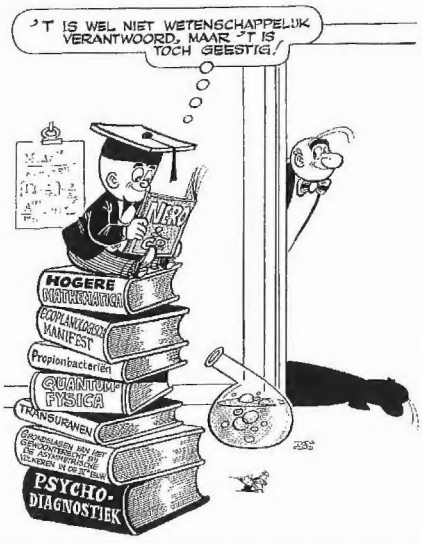

HET BESLOTEN LAND

STRIPS-COMICS-COOL MEDIA

Parijsstraat 16 Leuven
016-225840
info@hbl.be
www.hbl.be

Stripwinkel TISTJEN DOP
www.tistjendop.be

Patersstraat 96 - 2300 Turnhout
0475.379968 - info@tistjendop.be

Ruime keuze in Engelstalige strips:
graphic novels, klassiekers, manga, humor
en underground.

De Striepclub

www.striepclub.be
Regelmatige updates met een stripveiling, promoties, acties, activiteiten, speciale uitgaven, posters en prentkaarten, enkel te verkrijgen in of via De Striepclub.

Schrijf je in op onze wekelijkse nieuwsbrief via info@striepclub.be

De Striep Brugge, Katelijnestraat 42, 8000 Brugge
De Striep Oostende, Paulusstraat 36, 8400 Oostende
De Striep Kortrijk, Budastraat 7, 8500 Kortrijk

STRIPWINKEL WONDERLAND

wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

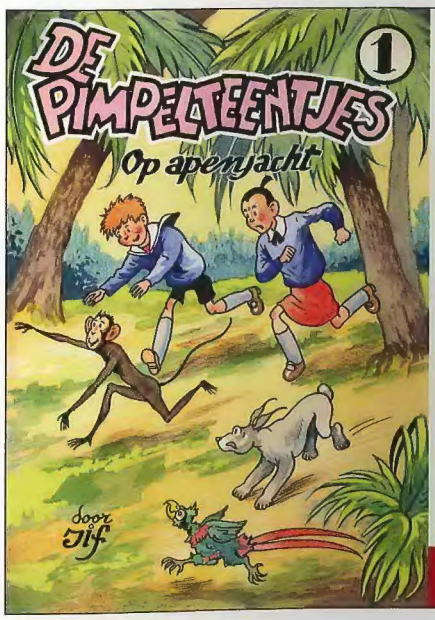

BONTE MAGAZINE

1	21
2	22
3	23
4	24
5	25
6	26
7	27
8	28
9	29
10	30
11	31
12	32
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	

BONTE

BS
BRABANT STRIP MAGAZINE

nr 189 (1) van 25/03/2012

Gratis voor leden van Brabant Strip vzw, vereniging van stripliefhebbers van 9 tot 99, en van de Reclamestripclub.
Wordt niet los verkocht.

Bestuur
Joeri Delamane, Etienne Hauwaerts, Yves Kerremans, Jean Smits

Werkgroep
Joppe Broeckhoven, Marnix Cachet, Marc de Lint, Kurt Morissens, Philippe Mouvet, Hendrik Neyts, Jozef Peeters, Roger Philippot, Yves Pieters, Bertrand Van Herp, Johan Van Ransbeeck, Patrick Vranken

Redactie en medewerkers
Jim Bella, Gert Bussens, DannY De LaeT, Léon den Hartog, Jeroen Denters, Willem Gay, Willy Geets, Wallie Hakkens, Pascal Lefèvre, Jean-Pierre Legein, Chris Mouton, Antoine Ryckman, David Steenhuyse, Marc Van Lint, Ine en Martin van Meenen, Tom Vermeeren

Eindredactie
Kurt Morissens

Layout
Jeroen Denters

Cover: De Wind in de Wilgen (Michel Plessix)

Auteursrechten
Overname van artikels of illustraties, zelfs gedeeltelijk, is niet toegelaten zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever. Copyright van afbeeldingen of foto's berust bij de diverse auteurs en uitgeverijen.
Alle Kuifjeafbeeldingen: copyright Hergé/ Moulinsart 2012

Lidgeld
Lidgeld 2012 B & NL: 25 euro
Rest van de wereld: op aanvraag
(B): 001-2980926-95
BIC GEBABEBB
IBAN BE76 0012 9809 2695
(NL): Giro 7616528
(altijd deze naam gebruiken: Brabant Strip vzw)

Verantwoordelijke uitgever
Brabant Strip vzw, Dewandelaerstraat 8, 1930 Nossegem

NIEUW E-MAILADRES
brabant.strip@gmail.com

www.brabantstrip.be

Oplage: 1.600 exemplaren

Helden

Geen idee of dit nog politiek correct is maar mij is steeds geleerd om tegen ooit in rotsen gekerfde normen en wetten, meestal opgelegd door mensen waarvan de zurigheid afdruipt, lekker stevig in te gaan. Bij deze wens ik u dus een fantastisch strippend 2012 toe. Ik spreek graag even voor heel de ploeg van Brabant Strip. Dat mag ik. Af en toe. Met plezier. Want zij zijn de helden van Brabant Strip. De stille, noeste werkers die amper het zonlicht zien zoekend naar verborgen schatten om af te stoffen en Fenix-gewijs aan u voor te schotelen. De avontuurlijk ingestelde pennenlikkers die prikkeldraad en scherpe tanden van blaffende en briesende Dobbermannen trotseren om u dat ene unieke interview met een befaamde stripauteur te bezorgen. De stevige jongemannen die wekelijks de natuurelementen bevechten om onze verrukkelijke stand op allerhande stripevenementen te bemannen en steeds hun grootste glimlach bovenhalen als ze u zien. Ja, u. De mailende medemens, steeds bereid honderden nieuwtjes door te sturen. De bestuursleden die alles in balans trachten te houden. De magische handen van onze ontwerpfee, altijd in de buurt en toch honderden kilometers van me verwijderd. Mijn helden. Geen b-helden. Wel A-helden.

Veel leesgenot!
Kurt (held voor zijn kinderen, soms)

Inhoud

4 Schijnwerper
6 Geschetst
8 Plessix
27 Inkijk
32 Jijé
37 Koffieklets
42 Wicheler
45 Acte de Présence
56 Thorgal
66 Twittedoek
70 Uitgelezen
73 Wanted
74 Scheepsjournaal
76 Sleens curiosahoekje
78 BS Nieuws
80 De eerste tekstballon
84 Vogeltjes kijken
86 Christelijke helden

BS SCHIJNWERPER

Op 15 februari 2012 was het exact 35 jaar geleden dat de familie Kiekeboe de huiskamer van menig Vlaamse gezinnen binnen stapten. Een verjaardag die niet onopgemerkt zal voorbijgaan.
De feestelijkheden werden al in december 2011 gestart op het Strip Turnhout-festival waar Merho eregast was en waar de expo Museum K de verschillende culturele knipogen uit de jarige stripreeks in de kijker zette. Op het Gala van de Vlaamse Strip (foto) tijdens het stripfestival mocht Merho dan ook nog eens een Stripvos voor zijn carrière ontvangen, uitgereikt door zijn collega's van de Vlaamse Stripgilde. Een fijne start voor de viering van 35 jaar De Kiekeboes die in 2012 vrolijk verder gezet wordt.
Tijdens de zomermaanden zijn de Kiekeboes te gast in de Vlaamse kustgemeente De Haan. Er komt een tentoonstelling en er staan nog tal van andere activiteiten in de steigers. Een uitstap naar de zee mag dus deze zomer alvast in uw agenda staan. Voor de anderstalige bezoekers wordt er overigens ook een Duitstalige en Franstalige versie van de strip voorzien. Maar daar blijft het niet bij. Vanaf 7 september 2012 is Merho te gast in de Mechelse kunstgalerij Hangar 311. Daar zal de dubbeltentoonstelling Juweeltjes van strips doorgaan. Juwelenontwerpster Danielle Goffa zal juwelen ontwerpen die geïnspireerd zullen zijn op 'De Kiekeboes'-strips.
Merho mag zich in 2012 ook Turnhouts stadstekenaar noemen. Hij krijgt in de Kempische hoofdstad een stripmuur, ontwerpt een nieuw kaartspel, laar zijn bekende striphelden op bierviltjes opduiken en exposeert op het einde van 2012 in het Turnhoutse Speelkaartenmuseum. En dat is nog maar het topje van de feestelijke ijsberg. Hou dus vooral www.dekiekeboes.be in het oog zodat je geen enkel feestje mist!
(Foto: Jim Bella)

BS GESCHETST

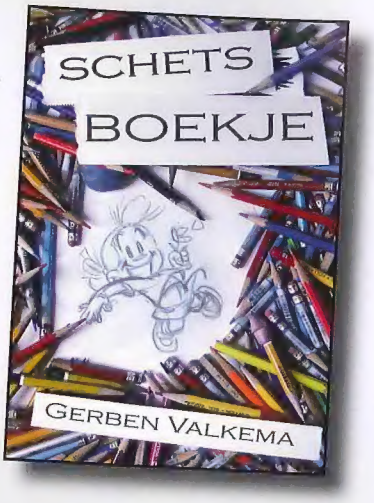

Een mooi, kleurig schetsboekje van *Elsje*-tekenaar Gerben Valkema bracht plezier in donkere, koude dagen en kan u verkoeling brengen in komende warme dagen. Korte verkoeling weliswaar want het boekje telt maar een bescheiden 36 pagina's. Schetsen en voorstudies voor *Elsje*, *Kik* en nog veel meer is exclusief te verkrijgen in de Eppo shop in een eenmalig genummerde oplage van 200 stuks. Maar waarom een schetsboekje, beste Gerben?

"Er is zoveel tekenwerk dat mijn werkkamer nooit verlaat en daar zitten vaak erg leuke dingen tussen. Dat gaat van hele ruwe krabbels op de achterkant van een envelop, tot kleurpotlood-schetsjes in een dummy. Heel divers materiaal. De spontaniteit van een schets heeft iets onbevangen, maar omdat ik mijn strips altijd in inkt zet, ziet haast niemand die schetsjes. Ik vond het zo zonde dat ze ongezien bleven, dat ik er een bundeling van heb gemaakt. De eerste reacties van collega's waren meteen erg positief, dus blij dat ik het gedaan heb!"

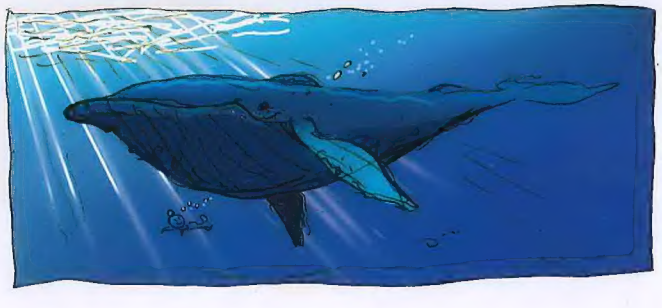

Hou je eigenlijk al die schetsen bij in een archief?
Ha! Een archief! Nee hoor, het ligt allemaal op stapeltjes verspreid door mijn werkkamer. De meeste schetsen gooi ik weg, maar als me iets bevalt stop ik het in een grote envelop. Weggooien kan immers altijd nog. Het voordeel is ook dat ik veel van mijn schetsen scan om feedback te vragen aan Eric Hercules (scenarist van *Elsje*, nvdr.) of aan opdrachtgevers te laten zien. Er is dus al veel materiaal digitaal, wat het maken van het boekje ineens veel makkelijker maakte.

Schets je het best alleen met een bepaald idee in je hoofd of is het freewheelen beter/leuker?
Dat ligt eraan, als ik met een doel aan het schetsen ben is het meestal heel gericht, er moet immers een pagina of illustratie gemaakt worden. Dat is heel functioneel: de afbeelding zit al ongeveer in mijn hoofd, ik hoef het alleen nog maar op papier te 'vinden'. Ontwerpschetsjes zijn vaak iets vrijer, daar zoek je visueel naar iets dat je bevalt. Het is ook leuk om daar een kleurtje achter te zetten, als voorbereiding voor later. Dat is al wat meer 'spelen', dus. Als ik aan het doedelen ben om bijvoorbeeld een plotje te verzinnen gaat het soms alle kanten op, dan verras ik mezelf vaak. En als ik gewoon op de bank zit met een schetsboekje, gaat het echt helemáál alle kanten op, het ene moment een lief roze konijntje en het andere moment een boze viking. Ik merk dat het voor mij als tekenaar een leuke manier is om mezelf fris en in conditie te houden.

Schets je eigenlijk heel de tijd?
Ik heb heel lang trouw een schetsboek bijgehouden, maar een paar jaar geleden werd het wat minder, mede doordat het papier van de schetsboeken ineens erg slecht werd. Dat was vrij frustrerend, inkt bloedde uit en aquarel werd vlekkerig. Erg jammer. Onlangs ben ik met ander materiaal toch weer aan de slag gegaan, puur ter ontspanning, en het bevalt weer erg goed. Het is ook fijn om een schetsboekje bij je te hebben voor de spontane invallen, zo noteer je iets snel om niet te vergeten (mijn zwakke plek).

Je tekent niet alleen Elsje. Ook Kik komt aan de beurt in je schetsboek.
Mijn kinderstrip *Kik* komt eind 2012 in albumvorm uit, in een serie met boekjes van *Joep*, van Michiel van de Vijver. We zijn nu hard bezig met het bedenken wat de vorm precies moet worden, maar we hebben al een eerste versie op tafel liggen die er erg goed uit ziet. Het leuke aan *Joep* en *Kik* is dat ze voor een heel jong publiek gemaakt worden, dat net leert lezen. Beide strips hebben een leuk spanningsveld tussen tekst en tekeningen: daar waar de tekst te moeilijk dreigt te worden kan je het oude principe 'Show, don't tell' uit de kast halen. Dat is voor een visueel medium als strip heel natuurlijk, maar wordt nog wel eens vergeten. Er liggen van *Kik* inmiddels zo'n 80 pagina's, dus we kunnen gelukkig even vooruit.

"De spontaniteit van een schets heeft iets onbevangen"

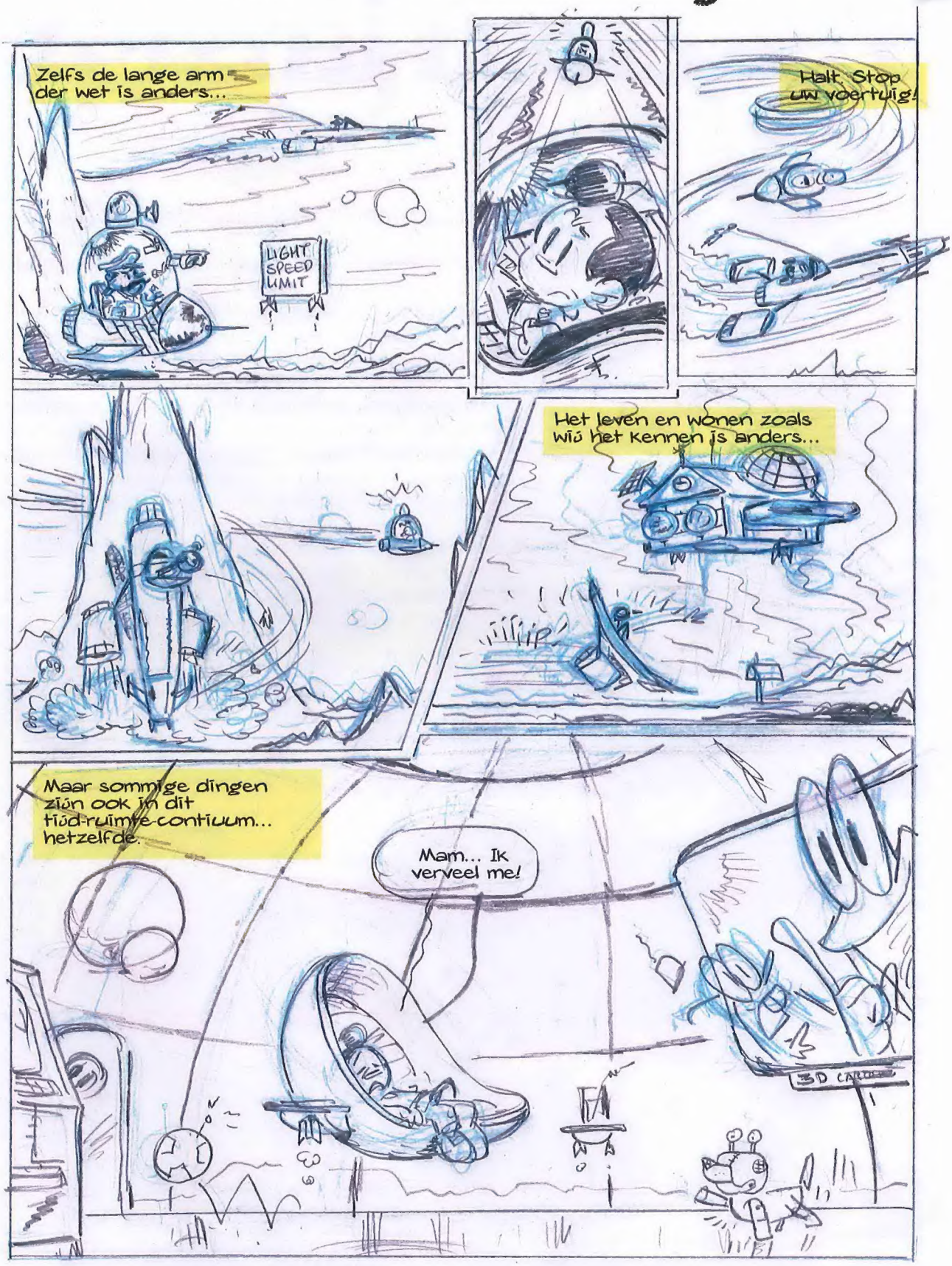
Zelfs de lange arm der wet is anders...
LIGHT SPEED LIMIT
Halt. Stop uw voertuig!
Het leven en wonen zoals wij het kennen is anders...
Maar sommige dingen zijn ook in dit tijd-ruimte-continuum... hetzelfde.
Mam... Ik verveel me!
3D CARTOONS

"Tekenen kost me

Michel Plessix, geboren in het Franse Saint-Malo, kende zijn doorbraak met de reeks *Patje van het Groenewoud*, die hij samen met scenarist Dieter maakte. In 1996 ging hij succesvol de solotoer op met zijn verstripping van de beroemde Britse roman *De Wind in de Wilgen* van Kenneth Grahame. Momenteel rondt de stripmaker de tweede cyclus van zijn grote epos *De Wind in de Woestijn* af. Het vierde deel verscheen in het Frans in 2010. De Nederlandse vertaling wordt dit jaar verwacht.

nog altijd moeite”

DOOR **TOM VERMEEREN** EN **GERT BUSSENS**

Michel Plessix: “Ik ben een nachtraaf. Ik ga nooit voor vier uur ’s nachts slapen. Het is een kwestie van trainen. *(lacht)* De voorbije twintig jaar heb ik het tijdstip om in mijn bed te kruipen opgeschoven. Als vrijgezel kan ik gaan en staan waar ik wil, dat helpt ook natuurlijk. Nu begrijpen jullie wellicht waarom ik ervoor koos om dit interview in de namiddag te laten plaatsvinden. *(knipoog en luide lach)* Ik heb altijd een tweetal uur nodig om mij te concentreren vooraleer ik aan de slag ga. Ik werk dus niet elke dag, maar als ik aan de slag ben dan ga ik ook vaak lang door. Soms ononderbroken tot 12 à 15 uren. Op zulke moment ben ik helemaal weg van de aarde.” *(glimlach)*

Het vierde deel van *De wind in de woestijn* is in het Frans al verschenen eind 2010. We moeten wachten op de Nederlandse vertaling. Toch vermoeden we dat je nu al bezig bent met het vijfde deel.
In mijn hoofd wel. Uiteraard weet ik al van bij de opstart van deze tweede cyclus waar ik wil eindigen. Deel 5 moet het slotdeel worden. En ik heb het moeilijk om terug te keren naar bepaalde scènes uit de voorgaande delen. Het valt me bijzonder zwaar om alle eindjes nu definitief aan elkaar te knopen. Het scenario is ongeveer voor de helft uitgeschreven op vlak van pagina-opbouw en dialogen.

Is er geen druk van de uitgever om een bepaalde deadline te halen?
Gelukkig niet. Ik zou onmogelijk kunnen werken met een uitgever die constant achter me aanzit uit vrees voor het niet halen van een bepaalde deadline. Ik mag er niet aan denken. Delcourt weet dat ik niet meteen de snelste tekenaar ben maar wel een regelmatig tekenaar. Ik werk gemiddeld twee jaar aan een album. Dus begin 2013 moet het vijfde deel normaal in de winkelrekken liggen. Terwijl ik dit nu uitspreek, breekt het koude zweet me uit want ik heb echt nog wel veel werk. Ik heb best wel wat achterstand opgelopen. Maar het komt wel goed. *(lachje)*

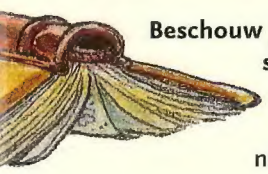

Beschouw je jezelf het meest als scenarist, tekenaar, schilder of verhalenverteller?
Daar hoef ik niet lang over na te denken: ik ben een verhalenverteller. Tekenen kost me nog altijd moeite. Ik kan mijn ziel meer kwijt

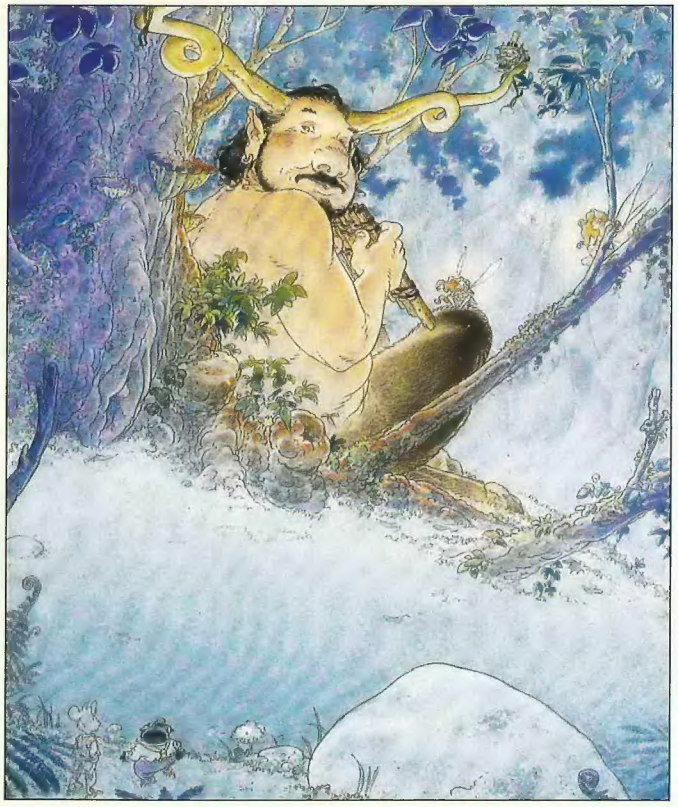

in mijn scenario’s dan in mijn tekenwerk. Zelfs als ik affiches teken of een wijnetiket ontwerp wil ik in die ene tekening een verhaal vertellen. Het is sterker dan mezelf. Ik vind dat er vandaag veel bijzonder getalenteerde striptekenaars rondlopen maar weinig goede vertellers. Voor mij is strips maken veel meer dan tekenen. Strips maken is vertellen. Je mag nog zo goed kunnen tekenen, als het verhaal niet stevig onderbouwd is en niet boeiend wordt verteld, dan zal er nooit een publiek voor gevonden worden. Ik zal een voorbeeld geven. De onlangs overleden Spaanse tekenaar Victor de la Fuente was een bijzonder getalenteerde tekenaar. Maar eens hij met zijn tekeningen een verhaal begon te vertellen, liep het keer op keer mis. Omgekeerd kan uiteraard ook. Maar dat vind ik minder erg. Midam en Zep bijvoorbeeld scoren met *Kid Paddle* en *Titeuf* omdat ze weten hoe ze een verhaal, een gag moeten vertellen. Maar grote tekenaars zijn het niet. Snap je wat ik wil zeggen? Ik vind dat de tekeningen altijd in dienst moeten staan van het verhaal. Met grafisch talent alleen maak je geen goed stripalbum.

Je m'appelle Michel et j'ai dix ans.
Et c'est pas facile d'avoir dix ans quand on n'est pas le premier de la classe et qu'on est tellement mauvais en gym qu'on est le souffre-douleur de tous.
Non, c'est pas facile, surtout que cette année c'est la première fois que les classes sont mixtes !
Comment je vais bien pouvoir faire pour exister aux yeux des autres et pour me faire remarquer par les filles?
Apprendre des tours de magie? Le jonglage?
Aïe!
Devenir champion de pédalo? Faire des acquettes?
Alors les filles, on se promène?
Non. Pas ça. C'est trop nul.
En tout cas, pas question de faire du sport ou d'étudier plus mes leçons. C'est trop fatiguant.
Alors quoi?
Dis donc, tu dessines rudement bien !
Plus tard, j'ai également occupé de nombreuses fonctions de chef de classe. Mais mon incompétence en la matière a vite été reconnue de tous.
Michel Rabagliati

Unieke autobiografische pagina

INTERESSES EN INVLOEDEN

Was je als kind al verzot op tekenen?

Ik herinner me nog goed hoe vaak ik bewonderend naar de schilderijen van mijn vader keek. Het waren schilderijen die hij had gemaakt voor ik geboren was. Ook mijn grootvader, die ik nooit heb gekend, maakte af en toe schilderijen die met de zeevaart te maken hadden. Hij was dan ook zelf zeevaarder. Mijn moeder heeft me verteld hoe ik als vierjarige kleuter kleine figuurtjes uit boetseerklei zat te modelleren. Nog voor ik op school geleerd had om te lezen, deed ik zelf al verwoede pogingen om de strips van *Kuifje* van mijn zus te begrijpen. Vaak was het beeld voldoende om de verhaallijn te kunnen volgen. Ik begon dan ook vrij snel zelf verhaaltjes te bedenken en uit te tekenen. Mijn eerste strip maakte ik op zevenjarige leeftijd. Het waren dierenfabels in de traditie van Jean de la Fontaine. Ik verzon een eigen proloog en epiloog bij bestaande fabeltjes. Ik tekende één grote tekening per blad. En als ik terugkijk, zou je kunnen zeggen dat ik met mijn twee laatste reeksen *Wind in de Wilgen* en *Wind in de Woestijn* terug bij mijn roots ben. De cirkel is rond! (*lacht*)

Het is dus dankzij je zus dat je in aanraking kwam met de stripwereld?

Het waren inderdaad haar strips die ik doorbladerde en die me deden wegdromen. Maar verder gaat haar invloed niet hoor. Mijn zus is zes jaar ouder dan ik. Bovenop dat leeftijdsverschil liggen onze karakters ook mijlenver uit elkaar. Ik verjaar daarenboven op het einde van het jaar en in de basisschool heb ik een jaar overgeslagen waardoor ik ook bij mijn klasgenootjes niet meteen aansluiting vond. Zo geraakte ik in een soort van isolement. Ik ben heel mijn leven een eenzaat geweest, die graag op zichzelf aangewezen is. Ik lijk heel goed op Das uit *De Wind in de Wilgen*. Ik ben gesteld op mijn eigen wereldje en leef graag teruggetrokken in mijn holletje. In dat afgesloten wereldje is het perfecte tijdverdrijf dan ook het verzinnen van verhaaltjes. Niets leuker dan

"Ik ben heel mijn leven een eenzaat geweest"

je fantasie de vrije loop te laten. Een leven als striptekenaar leek me van kindsbeen af de ideale job.

Vanaf welk moment in je leven voelde je dat het mogelijk was om je boterham te verdienen met het maken van strips?
(*lacht geheimzinnig*) Ik heb lange tijd gedacht dat striptekenaars hun albums 's avonds na hun dagtaak maakten. Pas rond mijn twaalfde ontdekte ik dat striptekenen ook een volwaardig beroep is. Dat gebeurde heel toevallig toen ik in een boekenwinkel op het boek *Comment devient-on auteur de Bandes-Dessinées?* (*Hoe wordt men striptekenaar?*, nvdr.) botste met interviews door Philippe Vandooren met Jijé en Franquin. Het boekje hoorde thuis in een lange reeks van boekjes met tips om timmerman, elektricien, ... te worden en heeft me de ogen geopend. Voor het eerst las ik zwart op wit dat je echt kon leven van het maken van strips. Ik kon eindelijk mijn ouders zeggen dat stripauteur een erkend beroep was. Er stond immers ook heel wat info in rond verloning en sociaal statuut van striptekenaars.

Op welke strips was je verzot als kind?
De albums van *Kuifje* van mijn oudere zus dus maar daarnaast las ik ook de *Mickey*-krant en *Asterix*. Als kind had ik niet voldoende geld om veel strips te kopen. De Franco-Belgische strips heb ik pas later ontdekt. Ik las ook af en toe de bundelingen van het weekblad *Robbedoes*. Wat me wel stoorde was dat ik vaak het begin en het einde van de gepubliceerde strips miste. Dat was best frustrerend. Reeksen als *Norbert en Kari* en vooral *Maarten Milaan* hebben me doen inzien dat je ook met een karikaturale manier van tekenen lezers aan het denken kan zetten en beroeren.

Lees je nu nog veel strips?
Niet echt. Ik heb wel een collectie van een 6000-tal albums maar de laatste jaren koop ik er toch minder. Ik lees enkel nog strips wanneer ik zelf niet aan een stripproject bezig ben. Al zijn er een aantal auteurs die ik wel blijf volgen zoals Rabaté en Cosey. Het humane en het diepfilosofische van de verhalen van Cosey kunnen mij enorm boeien.

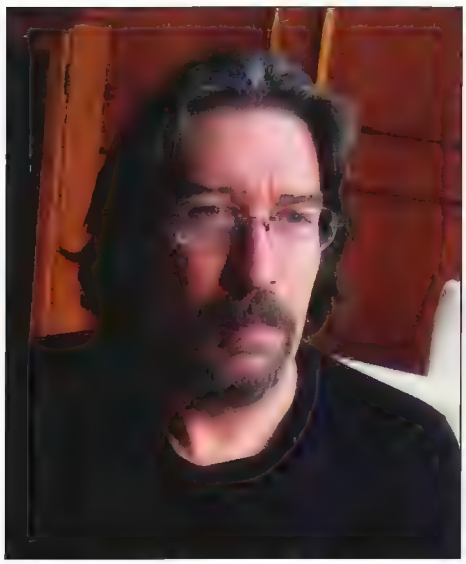

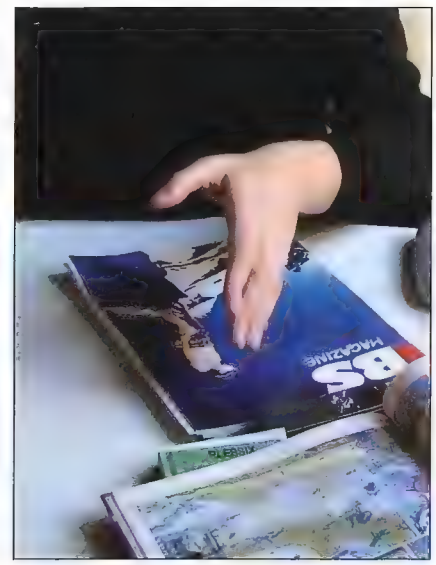

Gingen je studies ook de kunstrichting uit?
Ik heb wetenschappen gestudeerd in de middelbare school en nadien twee jaar geneeskunde. Daarna heb ik twee jaren allerlei klusjes en jobs uitgeprobeerd. Ik heb een tijdje als ambulancier op de spoedafdeling gewerkt en als kok in een vakantiepark. Na twaalf stielen en dertien ongelukken ben ik dan met de studies plastische kunsten begonnen. Maar na een tweetal jaar ben ik gestopt. Ik had gehoopt dat men op de academie allerlei technieken zou aanleren. Maar men probeerde veel meer om hun ideeën over kunst op te dringen en daarvan wilde ik niet weten. Ik vind dat je als lesgever gerust een aantal pistes mag voorstellen en uitstippelen maar je moet je studenten wel de vrijheid blijven geven om hun eigen ideeën te ontwikkelen. En dat miste ik compleet. Ik heb de job vooral geleerd van Jean-Claude Fournier.

Wanneer ben je bij Fournier terecht gekomen?
Dat was in 1975. Ik was toen zestien jaar. Ik had Fournier,

die toen vlak bij me in de buurt woonde, enkele van mijn tekeningen getoond. Tijdens mijn tweede jaar geneeskunde was ik zo goed als elke namiddag in zijn atelier te vinden. Ik tekende er mijn strippagina's en hij gaf me dan de nodige feedback. Maar ik heb nog veel meer geleerd door Fournier te observeren. Toen ik voor het eerst bij Fournier langs kwam was hij bezig met het tekenen van het *Robbedoes en Kwabbernoot*-album *De Doodsman* en *Kodo de tiran*. Ook Jean-Luc Hiettre (tekenaar van *De Grote Rivier*, vier albums bij Dupuis tussen 1990 en 1995, nvdr.) was toen bij Fournier actief. Ook van hem heb ik de knepen van het vak geleerd.

Hoe moeten we ons dat atelier van Fournier voorstellen?
Er stonden drie tekentafels. Een voor Fournier zelf uiteraard, een tweede voor Hiettre en een derde voor de tekenaars die af en toe bij hem langskwamen. We werkten elk aan onze verhalen en van tijd tot tijd gingen we bij elkaar over de schouder meekijken.

Wat heb je van Fournier geleerd?
Veel zaken. Hij stelde voortdurend vragen. Zo ontstond er een dialoog tussen hem en mij. Hij deed me over mijn tekenwerk nadenken. Vooral op vlak van anatomie heb ik veel van hem opgestoken. Zo heeft hij me geleerd handen te tekenen. Toch een van de moeilijkste dingen als striptekenaar. Hij leerde me ook manieren een verhaal leesbaar te vertellen met voortdurend de lezer in het achterhoofd. Ik vind dit nu nog altijd ontzettend belangrijk.

Emmanuel Lepage vertelde ons (zie *BSM* n° 175, jaargang 2010, nvdr.), ons dat jullie vriendschap in het atelier van Fournier ontstaan is.
Klopt. Lepage behoorde wel tot een jongere generatie die bij Fournier over de vloer kwam. Ik was er toen al een hele tijd. Ook Lucien Rollin (o.a. *De Getekende* en *Schimmenspel*, nvdr.), Blesteau (o.a. *Woefie* en *Lokje*, nvdr.) en Malo Louarn (o.a. *De vedette* en *De kandidaat*, nvdr.) kwamen bij hem langs. Allemaal tekenaars met een totaal verschillende tekenstijl. En voor elkeen had Fournier respect. Hij drong nooit een tekenstijl op en gaf uitsluitend constructieve kritiek.

AARZELENDE BEGINSTAPPEN

Wat herinner je je van je eerste stappen in de stripwereld?
Samen met Jean-Luc Hiettre heb ik in 1987 een album gemaakt over Mark Jones. Het was een bundeling van een aantal kortverhalen die in de Bretoense krant *Frilouz* waren verschenen. De scenario's schreven we samen. De tekeningen waren van Jean-Luc. Mark Jones was een stuntelige politieman met de uiterlijke trekken van onze leermeester Fournier. Hij probeert de vreemdste misdaden op een gekke manier op te lossen... en slaagt daar vreemd genoeg nog in ook.

In 1988 verscheen bij uitgeverij Milan het album *La déesse aux yeux de Jade*. In 1993 werd het album met een nieuwe cover uitgegeven door Delcourt. Mogen we dit album een eerste bescheiden succes noemen?
Dit album kan je inderdaad beschouwen als mijn debuut als professioneel tekenaar. Ik liep al een tijdje met een project rond dat ik bij uitgeverij Milan had voorgesteld. Het was een avonturenverhaal, geschreven door iemand die voor de lokale tv in Rennes werkte en een beetje was bijgeschaafd door Pierre Dubois (scenarist van o.a. *Legende van het Wisselkind*, nvdr.). We hadden het aan de *Robbedoes*-redactie voorgesteld. Maar zij geloofden er niet in. Ze vonden het scenario te volwassen voor hun lezerspubliek en de tekeningen teveel in de karikaturale 'dikke neuzen'-stijl. Uitgeverij Milan vond de tekeningen dan weer wel goed maar het verhaal beviel hen minder. Ze schoven een lijst met scenaristen onder mijn neus en vroegen om een verhaal uit te werken met een van hen. Er stonden namen tussen als Cortegianni en Cothias. Maar toen ik Didier Teste (beter bekend onder het pseudoniem Dieter, nvdr.) er tussen zag staan, heb ik niet lang getwijfeld. Ik had hem al een aantal keren gesproken op het stripfestival van Saint-Malo en hij was de enige naam op de lijst die ik kende.

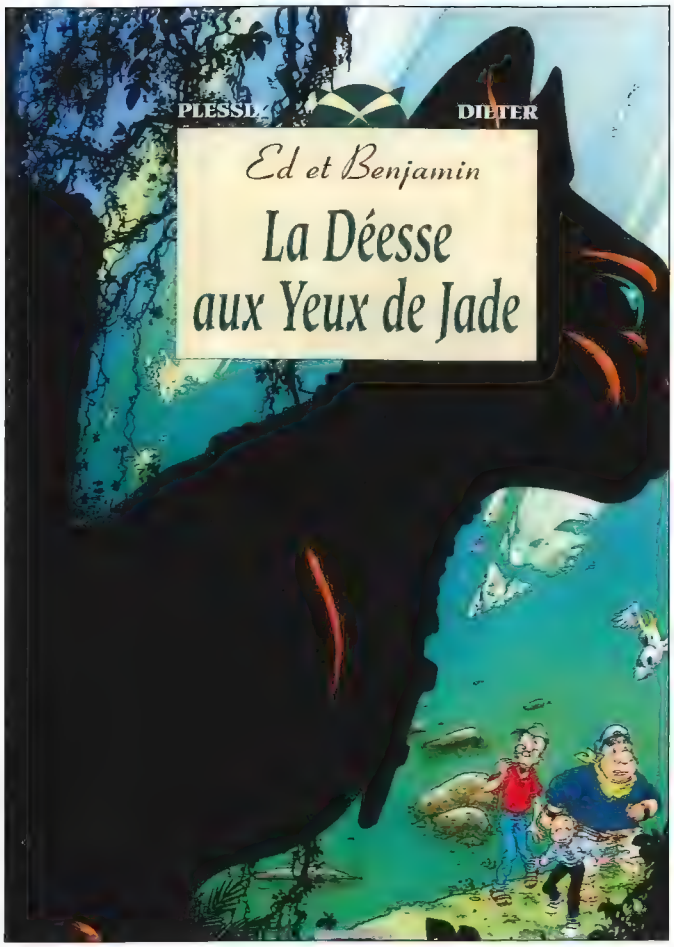

Het album *Ed et Benjamin et la déesse aux yeux de Jade* was dan het resultaat van jullie eerste samenwerking?

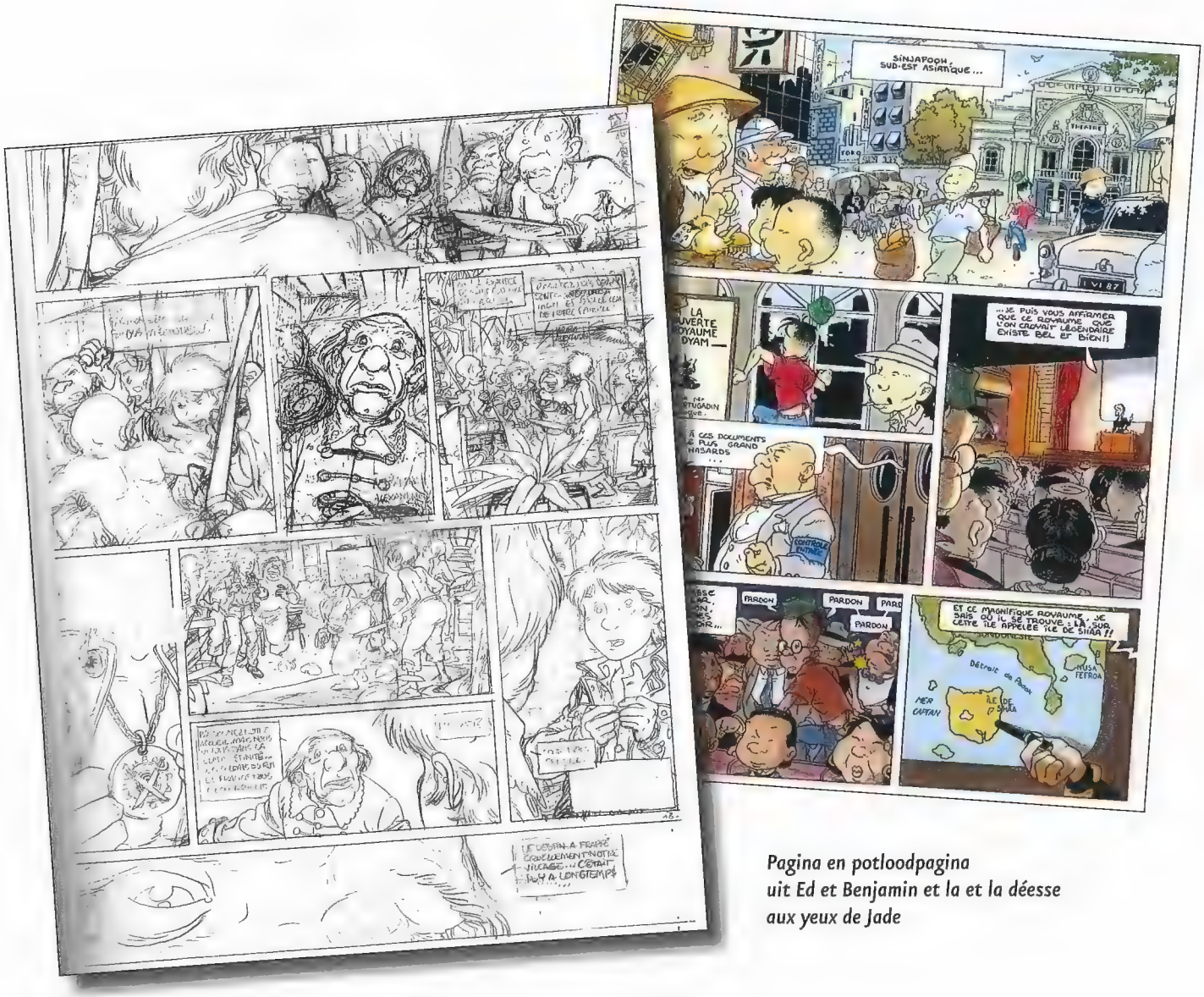
SINJAPOOH, SUD-EST ASIATIQUE...
...JE PUIS VOUS AFFIRMER QUE CE ROYAUME QUE L'ON CROYAIT LÉGENDAIRE EXISTE BEL ET BIEN!!
À CES DOCUMENTS DE PLUS GRAND HASARDS...
CONTRÔLE ENTRÉE
PARDON
PARDON
ET CE MAGNIFIQUE ROYAUME, JE SAIS OÙ IL SE TROUVE : LÀ, SUR CETTE ÎLE APPELÉE ÎLE DE SHAA !!
Détroit de Pasion
NUSA FETROA
MER CAPTAN
ÎLE DE SHAA
LE DESSIN A FRAPPÉ GRIÈVEMENT NOTRE HUCAGE... C'ÉTAIT PLUS D'LONGTEMPS...

Pagina en potloodpagina uit Ed et Benjamin et la et la déesse aux yeux de Jade

Eigenlijk niet. We hadden eerste een kortverhaal gemaakt rond ene Patje van het Groenewoud. Uitgeverij Milan vond het verhaal ok maar ze wilden dat we Patje jonger maakten. Het verhaal zou immers in een reeks worden uitgebracht die op een jong publiek mikte. Benjamin heeft dus onze eerste versie van Patje vervangen. Het kortverhaal viel in de smaak en de uitgeverij vroeg om een volledig album rond Benjamin te maken. Er werd zelfs gedacht om een reeks te maken.

Toch is het bij dat ene album gebleven. Wat liep er mis?
Eind jaren tachtig besliste uitgeverij Milan om te stoppen met de voorpublicatie van strips. We moesten dus een album in één keer klaarstomen. Ze hadden voorzien om onze albums in een reeks onder te brengen waar auteurs als Tripp en Gabrion ook publiceerden. Dus moesten we een verhaal en personages verzinnen die meer voor een volwassen publiek bedoeld waren. Financieel liep het toen mis. Uitgeverij Milan betaalde ons minder per afgewerkte plaat dan we voordien hadden gekregen. We hadden een kleine verhoging van de plaatprijs gevraagd. Toen ze weigerden, zijn we bij andere uitgeverijen gaan aankloppen met ons nieuwe project.

Heeft het lang geduurd vooraleer een uitgever toehapte?
Niet echt. Ons nieuwe project rond Patje 'new style' stelden we eerst voor aan de toen debuterende uitgever Guy Delcourt op het festival van Saint-Malo. Hij geloofde onmiddellijk in ons project maar we hadden al eerder beloofd om bij uitgeverij Dupuis langs te gaan. Hij begreep dit en zei dat hij altijd geïnteresseerd bleef indien het niet tot een deal met Dupuis zou komen. En het werd inderdaad niets bij Dupuis. De toenmalige hoofdredacteur Guy Vandooren was niet zo enthousiast over ons scenario. Hij vond het niet echt een avonturenverhaal. En eerlijk gezegd, helemaal ongelijk had hij niet. Als je de synopsis van het eerste album van *Patje van het Groenewoud* ontleedt, moet je toegeven dat het vooral een album is dat rond gevoelens van de personages draait. Veel avontuurlijks is er niet te beleven. Toch sprong Guy Delcourt onmiddellijk op ons project. De reeks *Patje van het Groenewoud* was dan toch geboren na een bijzonder moeilijke bevalling. *(brede glimlach)*

"De discussies

met Dieter liepen soms hoog op"

SUCCES MET PATJE VAN HET GROENEWOUD (1990-1996)

De scenario's voor *Patje van het Groenewoud* schreef je samen met Dieter. Hoe moeten we ons die samenwerking voorstellen?

We bakenden samen het algemene thema af. Vervolgens gingen we elk in ons hoekje enkele ideeën uitwerken. Dan legden we onze ideeën samen en zochten we naar gemeenschappelijke punten. Daaruit werd een algemeen kader afgeleid. We bekeken ook hoe we een bepaald ritme aan het verhaal konden meegeven, hoeveel pagina's we voor elke sequentie zouden voorzien en wat er per pagina moest gezegd worden. Een eerste opzet van de dialogen deden we samen en werden daarna door Dieter verfijnd. Ik besliste dan weer over de definitieve pagina-opbouw, de camerastandpunten en het aantal vakjes per pagina. Als we elk afzonderlijk ons ding hadden gedaan, legden we weer alles samen.

Dat moet toch vaak tot discussies hebben geleid?

Nou en of! Alle tekenaars die met Dieter hebben samengewerkt, konden uitgebreid kennis maken met zijn cholerieke karakter. De discussies tussen ons liepen soms ook hoog op. Maar wat wil je met twee individualisten die op eenzelfde terrein moeten samenwerken. *(lachje)*

In welke karaktertrek van *Patje* herken je jezelf?

Het contemplatieve en de reismicrobe van *Patje* zijn zeker eigenschappen waarin ik mezelf herken. Patje is iemand die zich graag laat leiden door zijn gevoelens. Hij neemt de tijd om afstand van de realiteit te nemen en stil te staan bij de schoonheid van alles wat ons omringt. Iets waar ik zelf ook veel belang aan hecht. We leven veel te gehaast. De mens heeft vandaag geen tijd meer om zijn omgeving, de natuur te observeren en om zijn zintuigen volop te gebruiken. We hossen van hier naar daar en vergeten soms de essentie van het leven. Laat het leven tot bij jou komen in plaats van er de hele tijd achteraan te hollen.

En waarin herkennen we Dieter dan?

Wel, zoals ik al zei: Dieter is vaak nogal opvliegend en dat kan je van Patje ook wel zeggen. En de familieman in Patje is uiteraard ook iets dat bij Dieter past. Hij heeft zelf kinderen uit twee huwelijken. Ik ben altijd vrijgezel geweest. Ik weet dus niets van opvoeding van kinderen en alle gevolgen van het vader worden. De scènes waarin Patje zich van zijn familiale kant laat zien met zijn vrouw Molly en zijn twee kinderen Kevin en Marion, zijn allemaal de verdienste van Dieter.

Welk album van *Patje van het Groenewoud* is je persoonlijke favoriet?

Het eerste album en het laatste. Ik vind het derde album, *Jikuri*, het minst geslaagd. Ook Dieter denkt er zo over. Het hoofdthema zou rond het spirituele draaien. We waren beiden enthousiast om hierrond te werken. Maar onze visies over de invloed van religie op de maatschappij ligt ook mijlenver uit elkaar. Een consensus vinden, was dus niet simpel. Daarenboven zitten er te veel intriges in; de moeilijke liefdessituatie van Patje die tussen twee vrouwen, de Ierse Molly en de Mexicaanse Elena, heen en weer wordt geslingerd én de plot van een geplande moord. Al die verhaallijnen zijn toch te veel van het goede voor één album van slechts 46 pagina's. Geen enkele verhaallijn werd grondig uitgediept. En dat is toch wel jammer. Een gemiste kans.

Boven: Verschillende coverprojecten voor Patje 1
Links: Cover voor de eerste druk van Patje 1 in het Frans

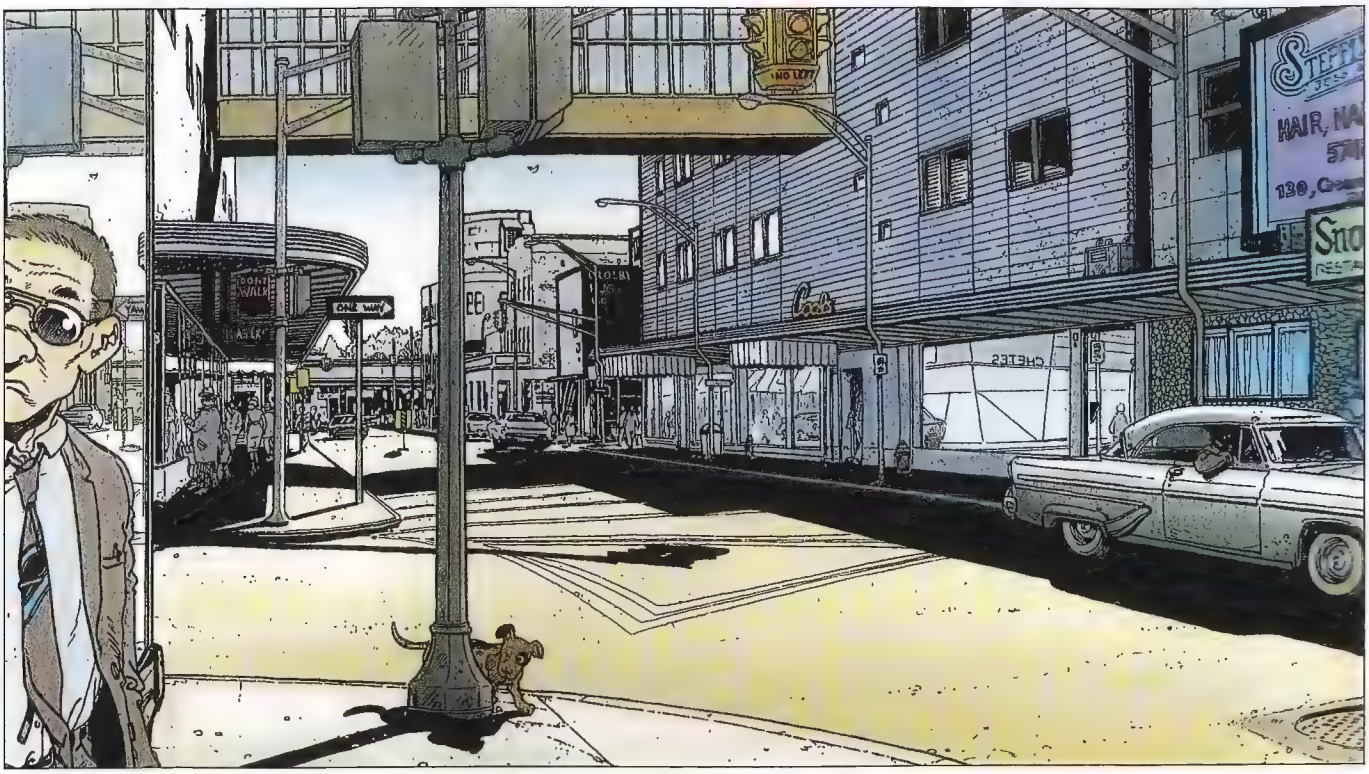

Gedetailleerd straatbeeld van Arkansas in Patje 4

Voor je tekenwerk heb je veel documentatie moeten verzamelen. In deel één heb je de sfeer in het Afrikaanse Niger en Mali moeten tekenen. In deel twee heb je Guernsey heel gedetailleerd in beeld gebracht. In deel drie breng je de lezer naar het broeierige Mexico om in het laatste album de lezer te laten genieten van heel realistische straatbeelden en huizen in San Francisco en Arkansas. Heb je al die plaatsen ook zelf bezocht?

Absoluut. Ik maak altijd veel foto's als ik op vakantie ben, die ik nadien gebruik bij het uitwerken van mijn tekeningen. Schetsen ter plaatse doe ik zelden of nooit. Ik heb wel altijd een notaboekje bij waarin ik neerschrijf wat ik zie, meestal in haiku-vorm. De scène in deel 2 op het strand is daar een mooi voorbeeld van. Ik heb niet geschetst wat je op die kleine tekeningen ziet maar wel in verschillende haiku's het beeld vervat. In deel één heb ik de beelden die in mijn hoofd zaten van Marokko gebruikt om de sfeer weer te geven van Niger en Mali. En voor deel twee hadden Dieter en ik eigenlijk Zwitserland voorzien als setting. Maar aangezien ik Zwitserland niet kende, stelde ik voor om naar Guernsey, een

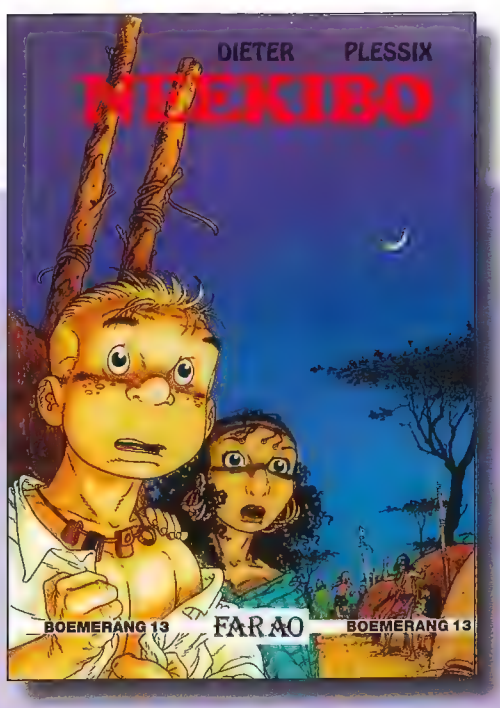

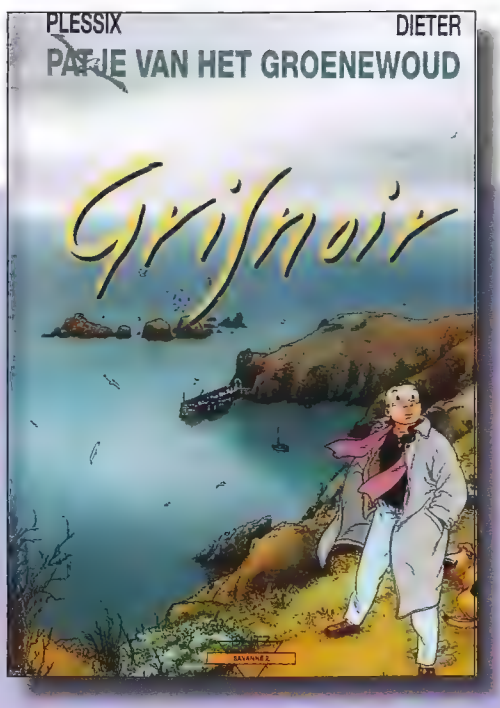

eiland in de Ierse Zee voor de Bretoense kust, af te reizen. Ik was er al meermaals geweest en vond dat de sfeer van dat eiland ook bij de synopsis van ons tweede verhaal paste. Dieter ging akkoord en we hebben ter plekke de synopsis grondig herwerkt. Toch wil ik niet te ver gaan in het realistisch tekenen van bepaalde gebouwen. Ik vind het veel belangrijker om de juiste sfeer van een locatie bij de lezer over te brengen. De fase van het documenteren moet het verhaal helpen ondersteunen maar het mag niet de hoofdrol opeisen. Een boeiend verhaal vertellen is en blijft het belangrijkste.

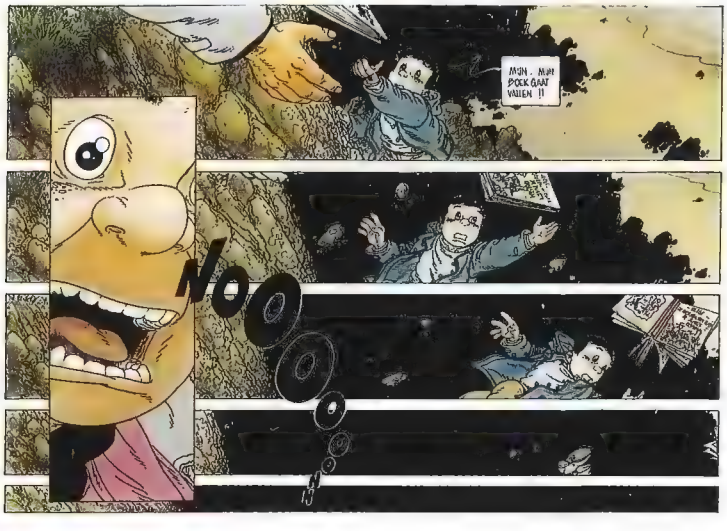

Isabelle Rabarot was de inkleurster van dienst. Had je inspraak in haar werk?
Ik heb me nooit met haar inkleuring bemoeid. Al moet ik toegeven dat ik soms vreemd opkeek bij het zien van haar interpretatie van mijn tekenwerk. Als tekenaar heb je toch altijd een bepaalde kleur in je hoofd. Als dat niet overeenkomt met wat de inkleurster ervan maakt, is dat soms een vreemde gewaarwording. Maar als ik daarover iets durfde te zeggen, kreeg ik van Isabelle steevast te horen dat ik het zelf moest doen als ik niet tevreden was. *(brede lach)*

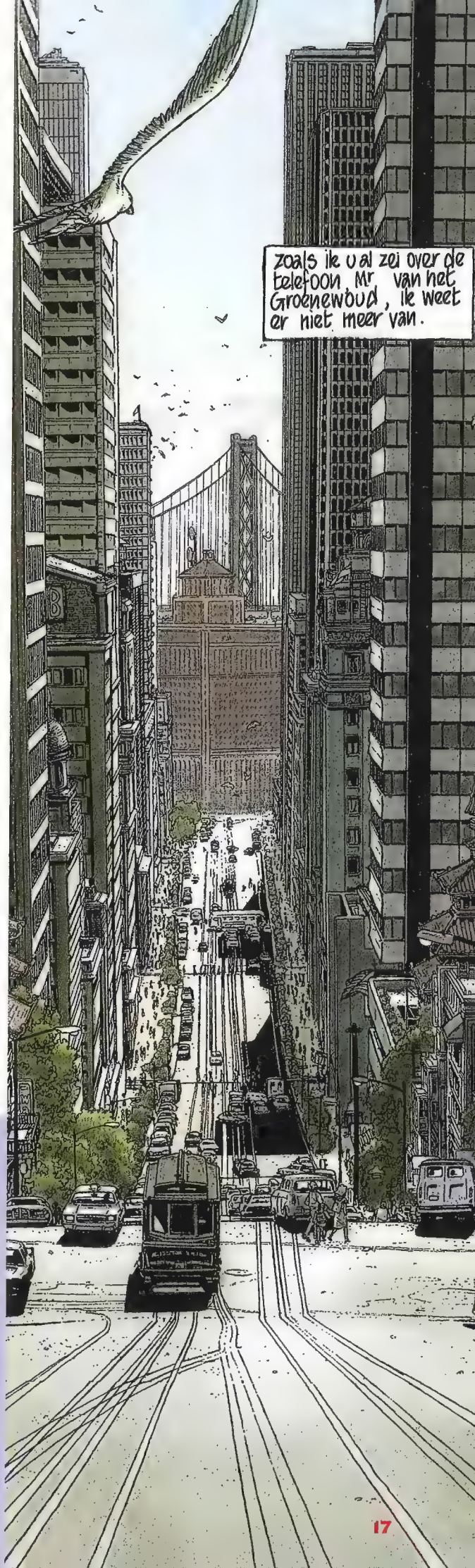

"Een goed kinderboek

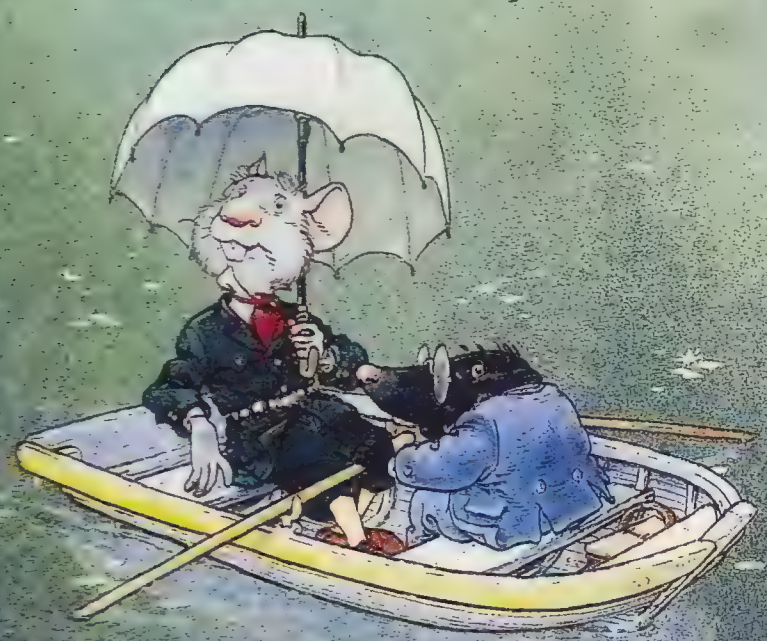

WERELDWIJD SUCCES MET VERSTRIPPING VAN KINDERBOEK 'DE WIND IN DE WILGEN' (1996 – 2001)

Je debuteerde met *Ed et Benjamin* voor een vooral kinderpubliek. Vervolgens maakte je met *Patje van het Groenewoud* een reeks voor een volwassener publiek. Mogen we *De Wind in de Wilgen* beschouwen als een terugkeer naar je grote liefde: verhalen vertellen voor jonge lezers?

Tja, dat is een moeilijke vraag. Ik vertel gewoon graag verhalen en hoop dat ik mijn lezers er mee kan boeien. Als dat kinderen zijn, dan is dat prima. Als dat eerder volwassenen zijn, ook goed voor mij. Als ik verhalen kan vertellen die beide leeftijdsgroepen boeien, dan is het nog beter. *(brede lach)*

Vanwaar komt jouw passie voor het klassieke kinderboek *The Wind in the Willows* van Kenneth Grahame uit 1908?

Toen ik acht jaar oud was, had ik een kortfilmpje van Disney gezien met een mol, een rat, een das en een pad in de hoofdrol. Het was de eerste keer dat ik geconfronteerd werd met een verhaal dat niet lineair werd verteld. Ik maakte kennis met een ellips en een flashback in een verhaal. Dit aspect samen met de vriendschap tussen boeiend uitgewerkte karakters maakten dit filmpje voor mij onvergetelijk. Jaren later heb ik lang gezocht naar de tekenfilm. Maar ik kon er nergens een spoor van terugvinden. Pas in 1991 lukte het me met de hulp van mijn vriend Loïc Jouannigot om een piraatkopie van het filmpje te bemachtigen. Loïc wist me als Disneyfan te vertellen dat dit filmpje gebaseerd was op het kinderboek *The Wind in the Willows*. Daarop heb ik zo snel mogelijk het boek gekocht en stelde vast dat de roman veel verder gaat dan het filmpje. Elementen als de vriendschap, bewondering voor de natuur, de kleine alledaagse beslommeringen worden in

boeit ook volwassenen”

het boek veel grondiger uitgewerkt. Disney focuste in de tekenfilmversie op de strapatsen van Pad. De roman gaat veel verder. Ik was zo onder de indruk van het boek dat ik meteen begon te tekenen. Dit soort verhaal wilde ik per se zelf ook vertellen. Toen Ashley, een Engelse vriend, bij mij op bezoek kwam, zag hij toevallig die kleine, allereerste schetsjes en herkende meteen de hoofdfiguren uit *The Wind in the Willows*. Op Britse scholen is het dan ook verplichte lectuur. Het was voor mij een bijzonder aangename verrassing dat hij dit onmiddellijk herkende en de link met het boek legde.

Ben je dan onmiddellijk naar Delcourt gestapt om je project voor te stellen?
Ja, ik had er een heel goed gevoel bij. Daarenboven was Delcourt net begonnen met het opstarten van ‘Collection Jeunesse’. Een verstripping van dit beroemde kinderboek zou daar perfect in passen. En mijn uitgever was even enthousiast als ik. Het project werd onmiddellijk goedgekeurd.

Was er geen probleem met de auteursrechten op het origineel?
Nee, Delcourt heeft met de Oxford-universiteit onderhandeld en snel werd een oplossing gevonden in verband met de rechten . Dat was enkel nodig voor deel 1 en deel 2. Sinds 2003 is de roman publiekelijk geworden en moest er dus geen rekening meer gehouden worden met bepaalde rechten.

Heb je de volledige roman in een stripjasje gegoten?
Ja, op uitzondering van één hoofdstuk. In het originele boek zijn er twaalf hoofdstukken. Een van de hoofdstukken waarbij Rat een andere rat ontmoet die op zeevaart is geweest, heb ik opzij gehouden. Ik vond dat dit hoofdstuk ideaal materiaal was om een tweede cyclus aan op te hangen. En dat heb ik dan ook gedaan bij het opstarten van *De Wind in de Woestijn*. Het leek me een leuk idee om Rat, Mol, Das en Pad te laten reizen naar het Afrikaanse continent. De tegenstrijdigheid tussen het Angelsaksische karakter en de tragere, Afrikaanse manier van leven zou een nieuw boeiend verhaal opleveren.

Jouw versie was bij aanvang vooral gericht op een jong publiek maar ook bij volwassenen waren de vier albums een groot succes. Had je dit verwacht?
Ik had er wel op gehoopt. Ik ben altijd van mening geweest dat de beste kinderverhalen ook voldoende gelaagd zijn om ook volwassenen te boeien. Enkele beroemde voorbeelden hiervan zijn *De Kleine Prins*, *Alice in Wonderland* en uiteraard ook *Peter Pan*, een van mijn favoriete verhalen allertijden.

De wereld die je in *De Wind in de Wilgen* hebt gecreëerd straalt echt rust uit. De kalmte en schoonheid van de natuur in duizend-en-één details zijn prominent aanwezig. Ben je zelf een natuurmens?
Ik ben altijd een mijmeraar en een observator geweest. Ik hou ervan om me door mijn omgeving te laten inpalmen. Ik zit graag rustig in een hoekje om te observeren wat er allemaal rondom mij gebeurt. Als kind kon ik urenlang naar miertjes en lieveheersbeestjes zitten kijken. En vanuit het venster van mijn klasje in de lagere school zag ik dagelijks de lokale boerin met haar melkkoeien passeren. Maar ik hou niet alleen van de natuur en het platteland, ik kan ook in een stedelijke omgeving genieten van wat er allemaal gebeurt.

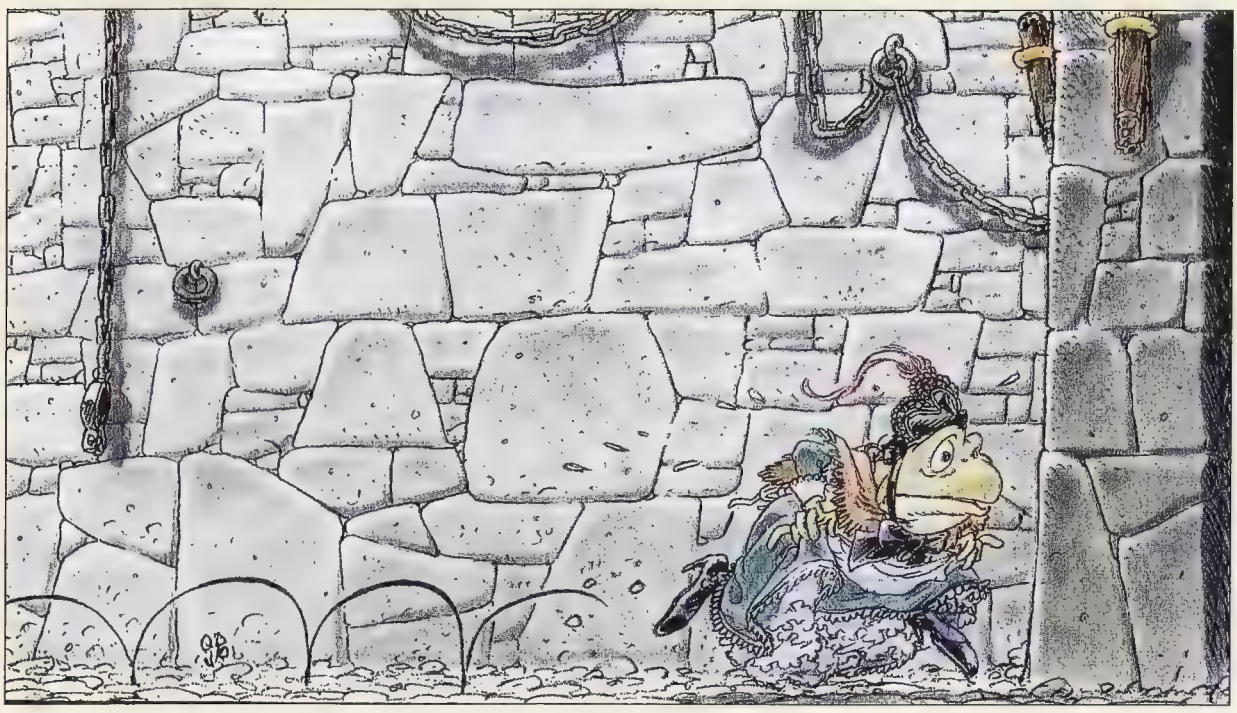

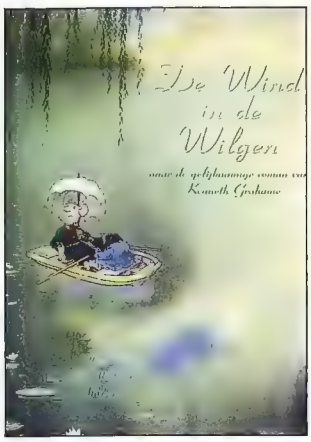

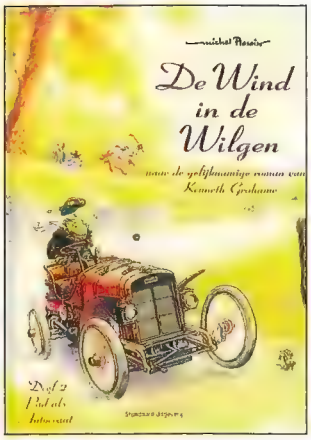

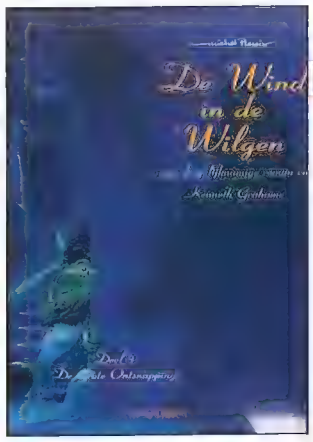

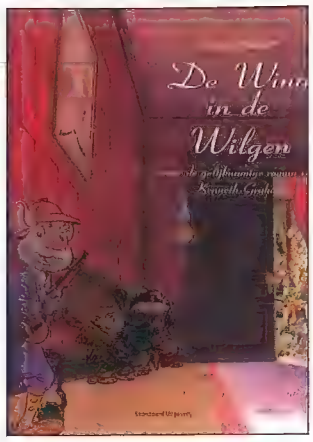

Ik zit ook graag op een terrasje in een drukke stad om gewoon rondom te kijken naar het voorbijrijdende verkeer en de mensen die voorbij wandelen. Het oog voor het kleine, voor het detail is wat me het meest boeit.

Kan je je manier van werken eens in detail beschrijven?
Ik heb hoofdstuk per hoofdstuk van de roman herlezen. Per hoofdstuk haalde ik er de hoofdzaken uit en schreef er een korte synopsis van. Ik probeerde eerst te noteren wat de intentie van Grahame was geweest in dat bepaalde hoofdstuk. Daarna vulde ik die aan met mijn visie en interpretatie van de tekst. Het was dus een kwestie van hoofdstuk per hoofdstuk te herschrijven, naar mijn hand te zetten. Daarna kon het tekenwerk beginnen. Voorbereidende schetsen maak ik niet veel. Zeker niet wat de personages betreft. Voor de inrichting van het huis van Pad en Rat heb ik wel wat schetsen gemaakt. Maar als ik bijvoorbeeld een scène in een bos moest tekenen, liet ik mijn eigen beeldbank in mijn hoofd

"Ik twijfelde er aan of ik een klassieker als De wind in de wilgen op een boeiende manier in een stripvorm kon gieten"

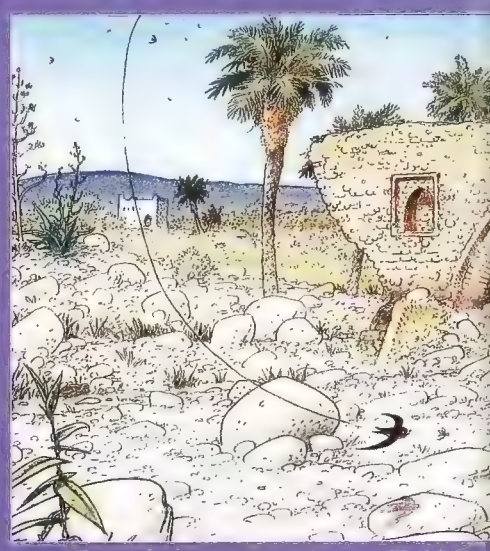

De passie voor reizen is iets dat je gemeenschappelijk hebt met Emmanuel Lepage.
Inderdaad. Al is het bij mij niet zo erg als bij Emmanuel. *(lacht)*Hij is al op veel plaatsen geweest waar ik nooit zal geraken.

Welke landen wil jij nog graag bezoeken?
Dat zijn er toch nog wel enkele. Zo wil ik al heel lang naar Afghanistan. Sinds de jaren zeventig vind ik dat er iets magisch van dat land uitgaat. Jammer genoeg is dat met de komst van de Russen helemaal veranderd en blijft er van het mysterieuze Afghanistan niet veel meer over. En ook Ethiopië wil ik nog bezoeken. De verscheidenheid aan landschappen en culturen en het feit dat daar de roots van de mensheid ligt, fascineert me enorm. Tot nu toe blijft Marokko wel mijn favoriete vakantiebestemming.

Hoe is die liefde voor Marokko ontstaan?
Ik ben er voor de allereerste keer naartoe gereisd toen ik 25 was. Het was de bedoeling dat ik met twee kameraden ging maar die haakten op het allerlaatste moment af, dus besloot ik alleen naar Marokko te vertrekken. Niet met volle overtuiging hoor. Ik hield niet echt van warme landen. Toch is die reis me altijd bij gebleven. Het was op vele vlakken een ontdekking. Een aantal dagen op jezelf aangewezen zijn in een vreemd land, dat doet toch iets met een gast van halverwege de twintig. Vooral Essaouira, een kuststad in het westen van Marokko aan de Atlantische Oceaan waar de Marokkanen ook zelf graag op vakantie gaan, heeft me betoverd. Het is een wereldje op zichzelf, een mengelmoes van heel veel sferen en culturen. Er hangt een heel verdraagzame sfeer. De rijke ge-

het werk doen. Pas nadien nam ik er fotomateriaal bij om te vergelijken met de werkelijkheid. Ik teken op een formaat van 25 op 32 centimeter. Ik inkt mijn potloodpagina's niet. Ik laat een kopie maken van mijn originele potloodtekeningen en zo krijgen ze vanzelf een donkerdere kleurwaarde. Dit zou je mijn fase van inkten kunnen noemen. *(lacht)* Lekker eenvoudig, hé? Dan stuur ik die kopies naar mijn uitgever zodat hij er blauwdrukken op film van kan laten maken. En op die blauwe film ter grootte van de uiteindelijke pagina's in het album, kleur ik dan de pagina's met aquarel in.

Je inkleuringen zijn echt adembenemend mooi. Dat moet toch een werk van heel lange adem zijn...
(diepe zucht) Daar hebben jullie gelijk in. Het inkleuren neemt veel tijd in beslag. Bij de eerste delen werkte ik gemiddeld een drietal maanden om een volledig album in te kleuren. Nu is dat al opgelopen tot vier à vijf maanden.

Heb je er nog niet aan gedacht om over te schakelen op een computerinkleuring?
Absoluut niet. Ik mag er niet aan denken. Ik heb het contact met het papier, potlood en penseel nodig. Dat maakt deel uit van mijn ritueel. Ik heb zelfs geen laptop of scanner. Ik heb mijn iPhone en dat is het. Let op, ik heb niets tegen het digitaal inkleuren. Ik hou zelfs van enkele strips die met de pc zijn ingekleurd zonder dat ik het zelf besef. Jammer genoeg zijn dat grote uitzonderingen in het stripaanbod van vandaag. De manier waarop *Bouncer*, *Magasin General* en het laatste album van *Chinaman* zijn ingekleurd zijn gewoon verbluffend. Alles is met de pc gebeurd maar je merkt het als lezer helemaal niet. Dat is echt straf! Het grootste deel van computerinkleuringen vind ik echter veel te vlak en flets. Veel inkleurders schakelen puur uit gemakzucht over naar een computer. En dat vind ik erg jammer. Ze denken niet meer na over het juiste kleurgebruik. Bijkomende vreemde vaststelling : de inkleurders worden vandaag minder goed betaald dan voor de intrede van de computer.

In je dankwoord citeer je grote schilders als Monet en Van Gogh. Er zitten ook heel veel knipoogjes naar beroemde schilders of schilderijen in je albums. Doe je dit voor het plezier van je lezers of eerder voor jezelf?
Voor beide. Ik heb altijd graag knipoogjes in mijn verhalen verwerkt. Toen ik aan *Patje van het Groenewoud* werkte, waren het vooral verwijzingen naar striptekenaars of strippersonages. Aandachtige lezers hebben in de albums van *Patje* misschien wel *Kuifje*, *de Daltons*, *Jerome K. Jerome Bloks*, *Theodoor Cleysters* of *Jansen en Janssen* ontdekt. Bij *De Wind in de Wilgen* en *De*

schiedenis van Essaouira is er ook een van tolerantie ten opzicht van andere culturen. In de loop der eeuwen zijn hier zowel christenen, joden, Portugezen als Fransen langsgekomen. En die hebben allen hun stempel achtergelaten. Er zijn veel eettentjes, vlak naast elkaar en een gezellige haven waar vooral op sardientjes wordt gevist. Je kan er tot laat in de avond of vroeg in de ochtend (in mijn geval) op een terrasje of op het strand zitten genieten of werken.

De klik om *De wind in de wilgen* te verstrippen is er gekomen op reis in Marokko, vertelde Lepage.
Ik speelde al langer met het idee om op locatie te schrijven en tekenen maar wilde dat niet doen in een land waar ik me te veel toerist zou voelen. Dus koos ik voor Essaouira. Toch begon ik met een twijfelend gevoel aan het schrijven van mijn versie. Was het wel zo'n goed idee om in het buitenland te werken? Zou ik er wel in slagen een dergelijk klassiek en beroemd verhaal op een boeiende manier in een stripvorm te gieten. Toen gebeurde er iets vreemd. In Essaouira is er maar één echt boekenwinkeltje waar ze vooral reisgidsen verkopen gericht op de vele toeristen die er jaar in jaar uit verblijven. Maar daartussen lag ook één ander boek...

Toch niet *The Wind in the Willows*?
Toch wel! *(heel brede glimlach en pretoogjes)* Hoeveel toeval kan er bestaan in een mensenleven? Ik weet het niet maar het zal in ieder geval niet veel zijn. Eén ding was zeker, door dit bijzondere toeval twijfelde ik niet meer. Het leek wel voorbestemd: ik zou en moest dit stripproject echt uitwerken. Toeval is iets heel vreemd. *(twijfelt even)* Er is nog zoiets vreemd gebeurd in het ontstaansproces van dit verhaal. Toen ik voor het uitwerken van deel 2 terug naar Essaouira afreisde, was deel 1 net verschenen in het Frans. Op een avond ging ik bij een vriend in Essaouira langs om enkele van mijn strippagina's en de synopsis van deel 2 te tonen. Het werd een amusante avond! En toen mijn vriend net nadat ik zijn huis had verlaten nog even de televisie aanzette, was het eerste beeld dat hij op het scherm zag een reclamefilmpje voor deel 1 van mijn *Wind in de Wilgen*. Dit is toch bijna niet te geloven! In Marokko hebben al niet veel mensen satelliettelevisie en daarenboven was het als het ware op de seconde getimed dat mijn vriend zijn tv op ARTE aanzette en net dan de cover van mijn verhaal in beeld was... Heel vreemd allemaal.

Is het niet veel te druk om verhalen te bedenken of uit te tekenen in zo'n toeristisch stadje?
Druk is er het inderdaad. Maar ik kan mijn scenario's best wel uitschrijven met al dat rumoer om me heen. De mensen komen af en toe wel over je schouder meekijken maar ze respecteren je als je aan het werken bent. Pas als je nadien door de straatjes slentert, spreken ze je aan en vragen wat je precies doet voor werk. Tekenen doe ik wel liever in een rustigere omgeving. Zo zet ik thuis altijd Bach op als ik achter mijn tekentafel kruip. Dat is de enige muziek die ik kan verdragen tijdens het tekenen of inkleuren.

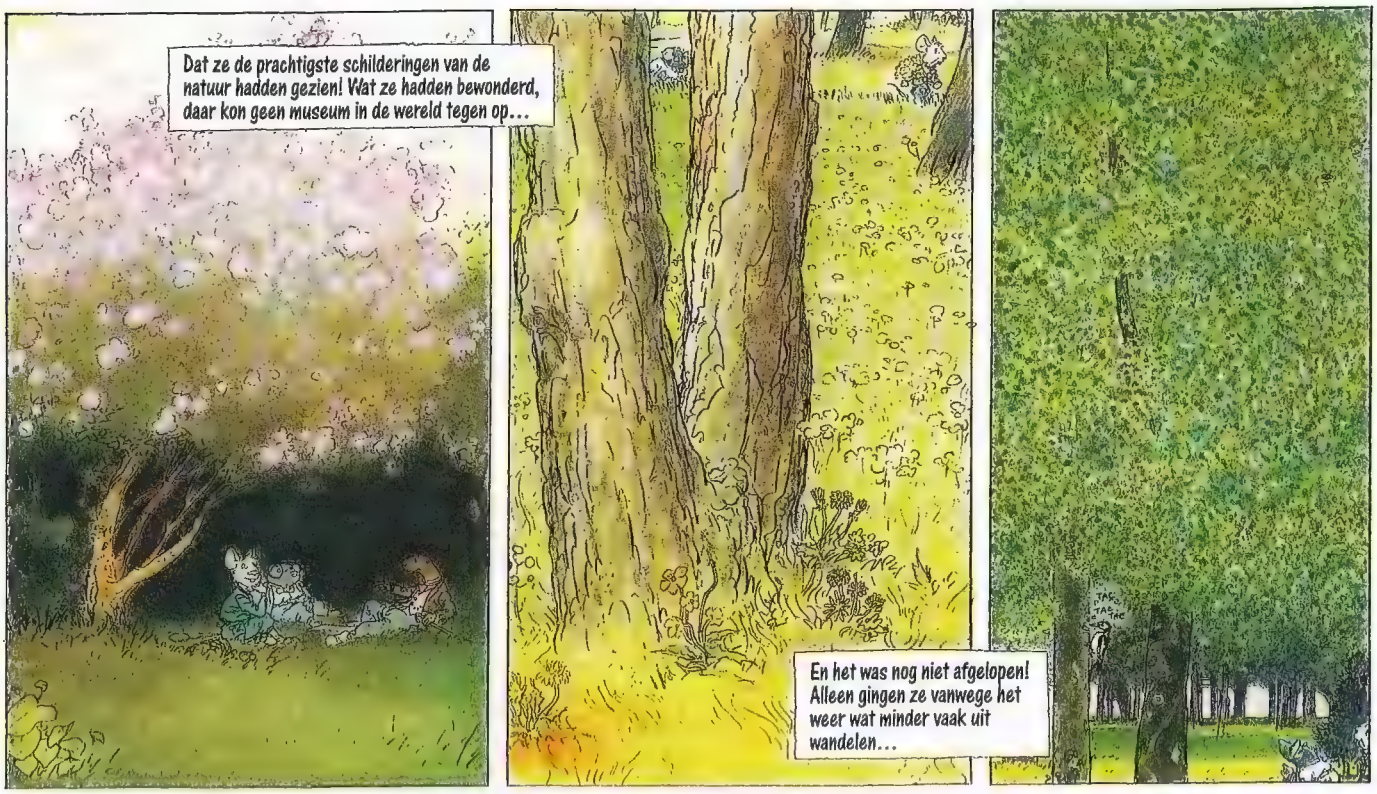
Dat ze de prachtigste schilderingen van de natuur hadden gezien! Wat ze hadden bewonderd, daar kon geen museum in de wereld tegen op...
En het was nog niet afgelopen! Alleen gingen ze vanwege het weer wat minder vaak uit wandelen...

Wind in de Woestijn heb ik bewust andere knipoogjes gebruikt. Het verhaal baadt in een poëtische sfeer. Verborgen verwijzingen naar kunstwerken leken me voor dit verhaal een beter idee. Zo heb ik in deel 1 op eenzelfde pagina drie beroemde schilderijen verwerkt: eentje van Manet, Van Gogh en Monet. En ik heb me ook op glad ijs gewaagd met een verwijzing naar een van de meest controversiële schilderijen *L'origine du Monde* van Courbet. Dit wereldberoemde portret van een naakte vrouw met toch wel heel veel aandacht voor het geslachtsorgaan, heb ik gebruikt om een winters landschap weer te geven. Tot nu toe is er maar één lezer die dit knipoogje had opgemerkt. Maar dat vind ik niet erg. Ik heb voor deze erotische knipoog gekozen omdat ik de beschrijving van het sneeuwlandschap in de roman ook vrij opwindend vond. In plaats van de tekst integraal over te nemen, besloot ik dit gevoel door mijn tekening over te brengen. Voilà, dankzij dit interview zullen nu een pak meer lezers in Vlaanderen en Nederland dit verborgen knipoogje ontdekken.

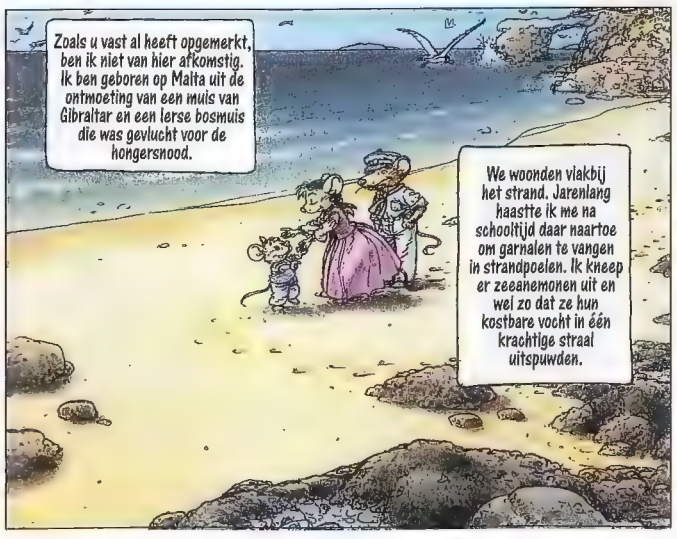
Zoals u vast al heeft opgemerkt, ben ik niet van hier afkomstig. Ik ben geboren op Malta uit de ontmoeting van een muis van Gibraltar en een lerse bosmuis die was gevlucht voor de hongersnood.
We woonden vlakbij het strand. Jarenlang haastte ik me na schooltijd daar naartoe om garnalen te vangen in strandpoelen. Ik kneep er zeeanemonen uit en wel zo dat ze hun kostbare vocht in één krachtige straal uitspuwden.

Ook je kadrering is vaak origineel. Je speelt regelmatig met de lezer door veel van camerastandpunt te wisselen, alsof er een filmregisseur in jou zit.

Dat is een mooi compliment. Ik ben ook een filmliefhebber. En ik laat me vaak door de filmwereld beïnvloeden. Ik ben vooral een grote fan van het werk van Orson Wells, Sergio Leone en François Truffaut. Toch wil ik vermelden dat ik op dit vlak zeker geen pionier in de stripwereld ben. Mensen als Michel Blanc-Dumont en Maurice Tillieux kwamen in de jaren zeventig al op de proppen met een (voor die tijd) bijzonder gewaagde kadrering. Smalle horizontale of verticale vakjes om in te zoomen op details met daarachter een grote overzichtstekening, daar hou ik erg veel van. Er kruipt veel tijd in het verwerken van al die kleine details in mijn decors maar ik zou het niet anders kunnen.

Ook opvallend is dat je met je vriend Loïc Jouannigot hebt samengewerkt voor het tekenen van de schetsboekjes van Mol.

Ik vond dat ik een andere tekenaar nodig had om de hand van Mol te leiden. Indien ik de schetsen zelf zou tekenen, zouden de lezers het verschil niet genoeg zien tussen mijn tekenstijl en die van mijn personage Mol. Loïc zag dit onmiddellijk zitten en ik ben best tevreden over het resultaat. Ik beschreef wat er in het schetsboekje moest komen en daar ging Loïc mee aan het werk. Daarna was het alleen nog een kwestie van zijn miniatuurtjes op mijn originele pagina's te kleven. Een handige techniek om een groot aantal gebeurtenissen op relatief snelle manier in beeld te brengen. Ik kwam op dit idee dankzij (opnieuw) mijn Engelse vriend Ashley. Hij heeft al jaren de gewoonte om een dagboek in schetsvorm bij te houden.

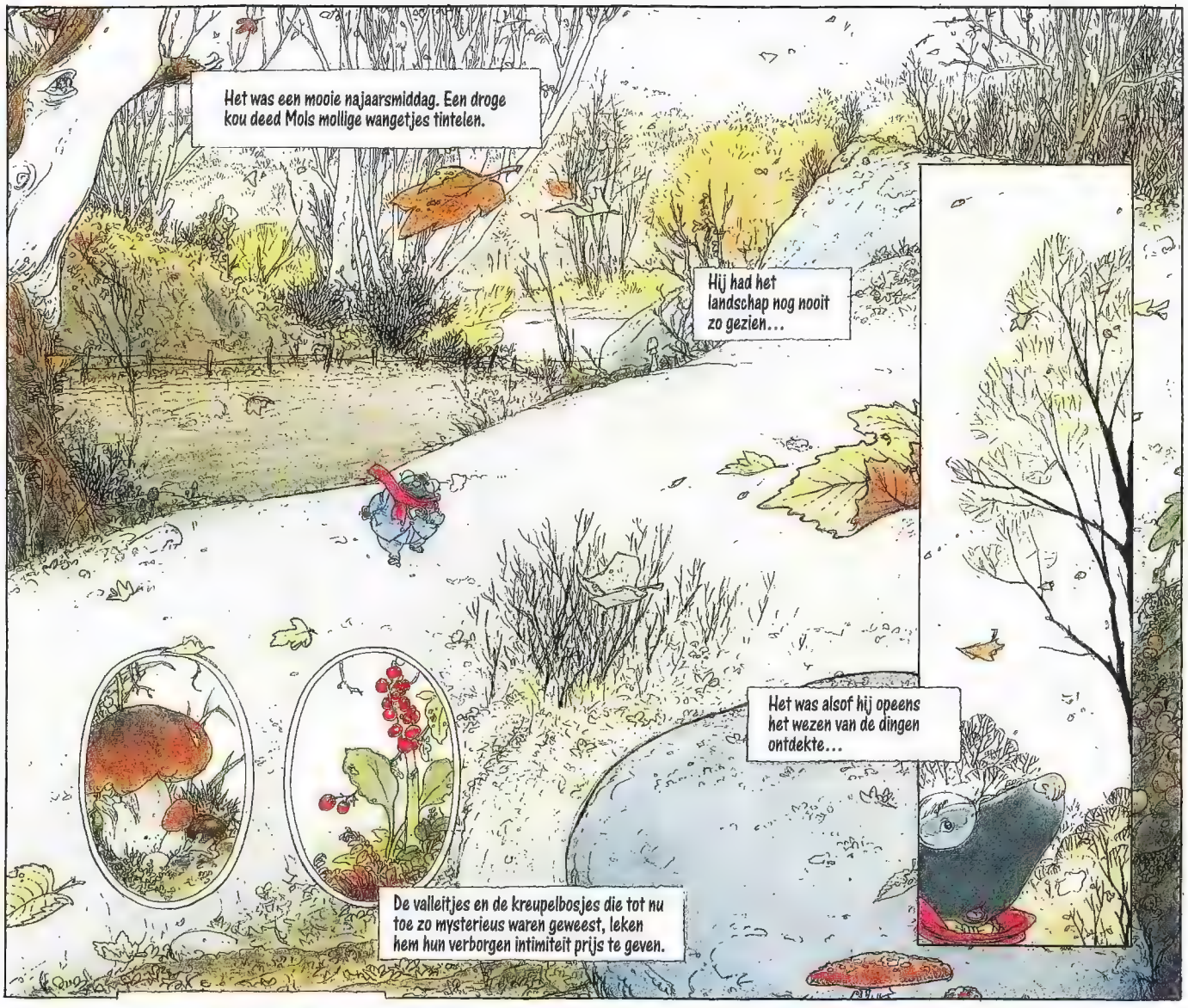
Het was een mooie najaarsmiddag. Een droge kou deed Mols mollige wangetjes tintelen.
Hij had het landschap nog nooit zo gezien...
Het was alsof hij opeens het wezen van de dingen ontdekte...
De valleitjes en de kreupelbosjes die tot nu toe zo mysterieus waren geweest, leken hem hun verborgen intimiteit prijs te geven.

Op het einde van elk album vermeld je de plaatsen waar je aan het verhaal hebt gewerkt. Zo leren we dat je in Rennes, Etaples sur Mer en het Marokkaanse Essaouira hebt gewerkt. Toch viel ons één vreemde locatie op. Op het einde van het derde deel spreek je over 'het kapittel van de duiventil'? Wat moeten we ons daarbij voorstellen?

(gulle lach) Met het kapittel van de duiventil bedoel ik gewoon mijn eigen huis. Ik heb een hele tijd enorm veel last gehad van duiven. Bij momenten leek het dus op een echte duiventil. In Rennes woon ik uiteraard zelf en in Etaples sur Mer woont Loïc (Jouannigot, nvdr.). Het komt vaak voor dat ik in zijn huis trek als hij op vakantie gaat. Noem het een soort van *homesitting*. *(lacht)*

Jouw stripadaptatie van Grahames boek werd een wereldwijd succes.

Mijn verhaal werd al vertaald naar dertien talen. Uiteraard in het Frans en het Nederlands. Maar ook in het Duits, Italiaans, Engels, Amerikaans, Spaans, Portugees, Zweeds, Noors, Deens en zelfs in het Koreaans en het Chinees.

Het einde van de winter was rustig en knus. Snel zouden de zonnige dagen zich aandienen, met in hun gevolg de ontwakende natuur en een hele stoet nieuwkomers...

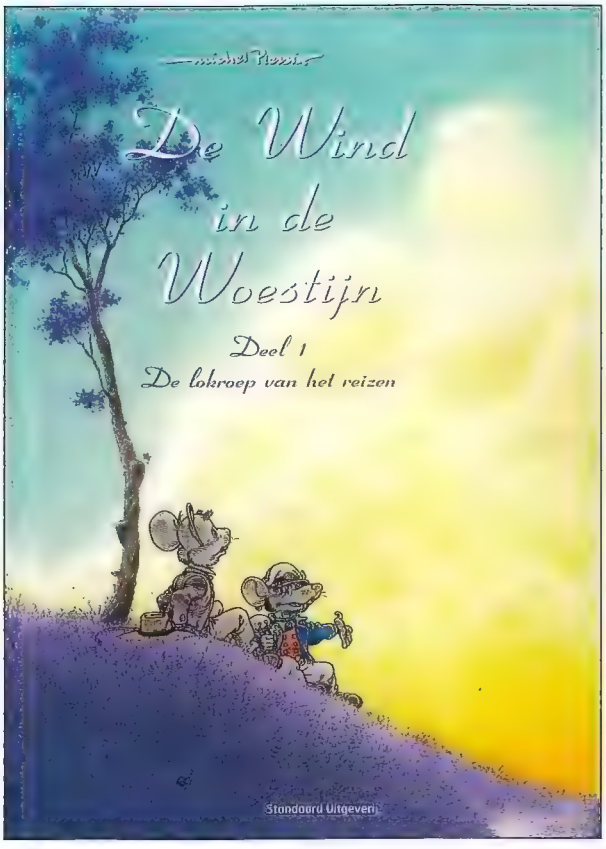

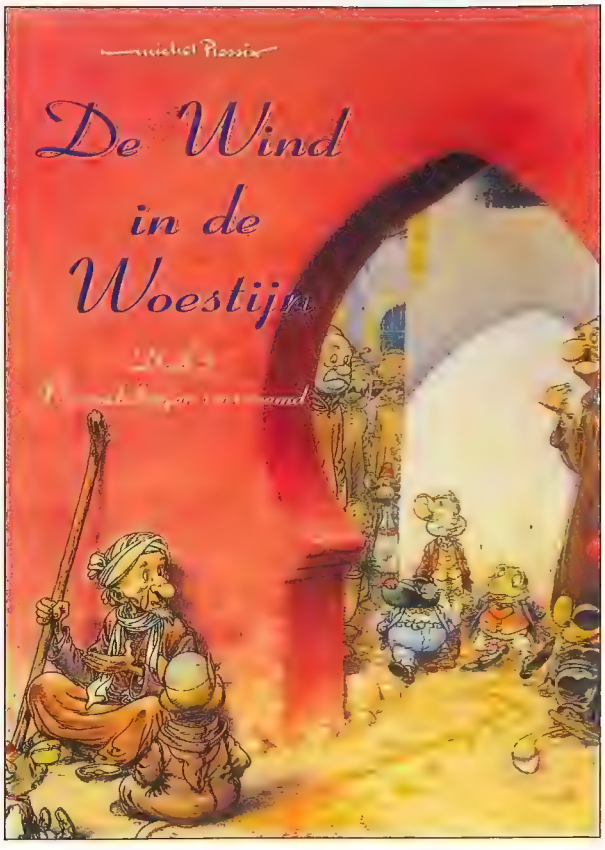

TWEEDE CYCLUS MET *DE WIND IN DE WOESTIJN* (2006 - ...)

Waarom heb je vijf jaar gewacht om met deze tweede cyclus te beginnen?

Ik heb soms een jaar of twee nodig om mijn hoofd leeg te maken. Dan houd ik me met een aantal kleinere projecten bezig. Zoals mijn bijdrage aan dat Will-album. Ik heb eind jaren negentig ook twee albums geschreven voor een goeie vriend, Bruno Bazile. De reeks was getiteld *Les Forell* en is bij uitgeverij Dargaud verschenen. De verkoop viel tegen en daarom werd de reeks na twee albums afgevoerd en wellicht daarom kwam er ook geen Nederlandse vertaling. Het scenario voor een derde deel was nochtans al klaar en Bruno had al zestien pagina's getekend.

Maakt Bruno Bazile nu nog strips?

Toch wel hoor, momenteel scoort hij heel goed met de reeks *Les aventures de Sarkozix* (drie albums verschenen bij Delcourt, nvdr.).

Werd je plan om een tweede cyclus rond Pad, Rat, Mol en Das te maken op gejuich onthaald bij Delcourt?

Zeker. Door het grote succes van *De Wind in de Wilgen* kon ik me permitteren in alle rust en stilte aan het eerste album van de tweede cyclus te beginnen. Ik had de synopsis van het eerste album al helemaal uitgeschreven en was zelfs al begonnen met tekenen toen ik ermee naar Delcourt stapte.

Ze informeerden bij jan en alleman. Maar overal hetzelfde antwoord.
Hé, langs hier!
Alsof het hun lot was steeds maar achter dat dekselse groene beest aan te moeten hollen. Maar ja, ze hadden geen keus. Al met al was hij wel hun vriend...

Waargebeurde feiten verwerkt in strip

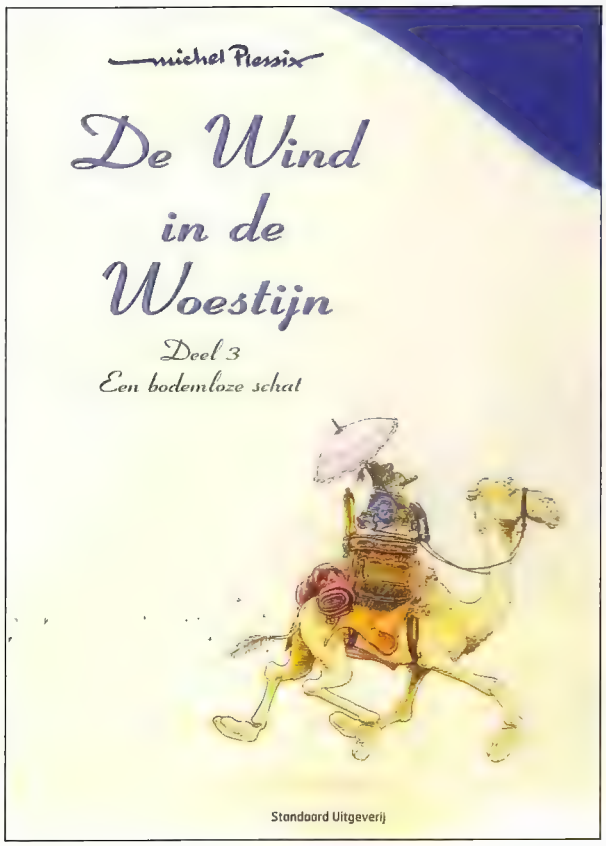

Worden deze albums ook wereldwijd vertaald?
Voorlopig niet. Tot dusver enkel in het Frans en het Nederlands.

Net zoals bij *De Wind in de Wilgen* puilen je strippagina's weer uit van de details en grappige vondsten zoals die vlieg die op elke pagina op zoek is naar haar vriendje Arthur.
(geamuseerde lach) Daar hou ik echt van. Die kleine detail die je als lezer kan negeren of net extra aandacht voor hebt. De *running gag* met de vlieg is toevallig ontstaan toen Emmanuel (Lepage, ndvr.) en ik op een terrasje in Essaouira zaten. We zagen een zwaluw die in volle duikvlucht een vlieg opslokte.

"Ik heb soms een jaar of twee nodig om mijn hoofd leeg te maken"

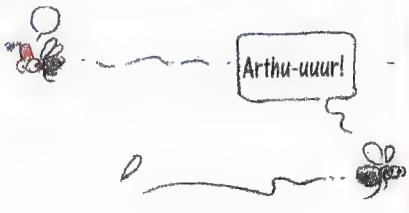

ODE AAN TEKENAAR WILL (2000)

In 2000 werkte je ook mee aan het album 'De Boom van de Twee Lentes'.
Ik heb zelf gevraagd aan Eric Maltaite (zoon van Will, nvdr.) of ik mocht meewerken. Ik ben goed bevriend met Eric. Will en zijn schat van een vrouw Claude had ik bij Fournier leren kennen. Ik vond het al van bij onze allereerste ontmoeting een heel boeiend persoon.

Wat zal je het meest bijblijven van Will?
Zijn openheid en vriendelijke karakter. Hij was altijd goedgemutst en heel positief ingesteld. Een man die gunnend in het leven staat. Will barstte van levensvreugde. Hij kon het goed vinden met iedereen. Weet je, striptekenaars van mijn en zijn generatie hangen goed aan elkaar. Bij sommige, jonge opkomende tekenaars merk je jammer genoeg dat ze heel snel naast hun schoenen beginnen lopen en een hautain karakter aannemen. Dat betreur ik.

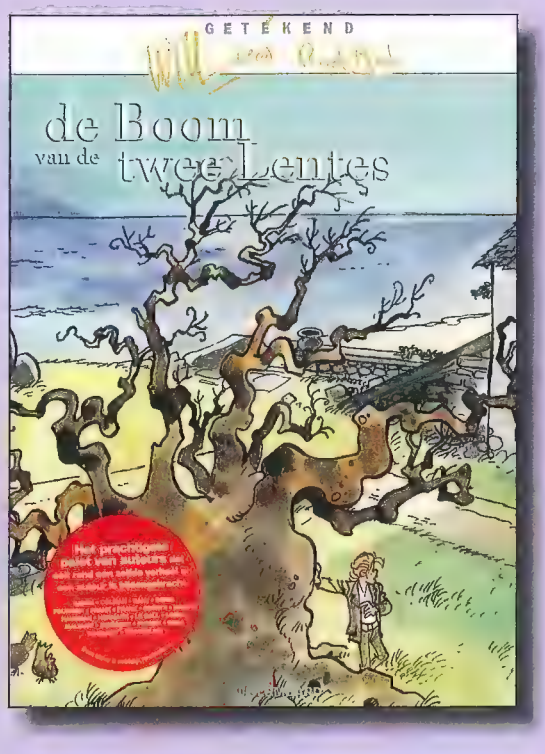

Ja, de hele oversteek was één heerlijk feest... Ach, de oceaan die voortdurend van kleur verandert, de machtigste zonsondergangen... En dat alles met een fijn glas oude rum in de hand... En wat een heerlijk decor voor onze partijtjes curling...
Goh, en dan de keuken! Hun Franse chef-kok is echt een to-ve-naar!
Nee, uitstekend publiek, reuze verfijnd.
Sorry, heeft u Arthur soms gezien?
Maar dit is toch ál te gortig!
Je had ons toch wel even kunnen komen halen, als er geen gevaar te vrezen was?
Precies, je had tenminste af en toe een bordje kunnen brengen. Dat zou een welkome afwisseling zijn geweest, met al die granen en zaden!
Hohoho, ik heb jullie wel anders horen piepen!
Arthu-uuur!
...

Ik stopte dat in mijn verhaal en naarmate het verhaal vorderde begon het een eigen leven te leiden. Ook in het derde album heb ik een incidentje gebruikt dat ik in Marokko heb zien gebeuren. Het gaat om een oude straatverkoper die de voorbijgangers voortdurend lastig viel om hen van alles en nog wat aan te smeren. Tot een paar straatjochies steentjes in zijn kap begonnen te gooien. In mijn adaptatie heb ik de steentjes vervangen door een krab. *(brede lach)*

Vind je het niet jammer dat bepaalde tekstloze pagina's vol details en waarin je zelf uren werk hebt gestopt, door de lezer in een paar seconden worden bekeken en omgedraaid?

Nee, daar ben ik totaal niet mee bezig. Ik ben ervan overtuigd dat decors vol details en ook grote tekstvakken met lange, bijna poëtisch zinnen het tempo van de lezer net afremmen. Of de lezer sneller zullen aanzetten om een album een tweede keer door te nemen. In ieder geval is het mijn bedoeling om de lezer een verhaal te vertellen dat baadt in de rustige sfeer van de Maghreb-landen.

In heel wat tekstballonnen komen Arabische teksten voor. Is dat echt Arabisch of heb je zelf geprobeerd om met krullen en boogjes de indruk te geven dat er Arabisch wordt gesproken?

Het is effectief wel Arabisch. Een van mijn Marokkaanse vrienden in Essaouira heeft zich bezig gehouden met het vertalen van bepaalde zinnetjes uit mijn scenario. Het letteren was dan wel een groot probleem bij Delcourt. Op een bepaald moment moest het snel gaan en heb ik zelf geprobeerd om zo goed mogelijk het Arabisch in de ballonnetjes over te schrijven. Dat was een zware bevalling. Dus heb ik besloten om dat in het vierde en vijfde deel niet vaak meer te gebruiken. *(lacht)*

EXCLUSIEF

Pagina in progress uit Wind in de Woestijn deel 5

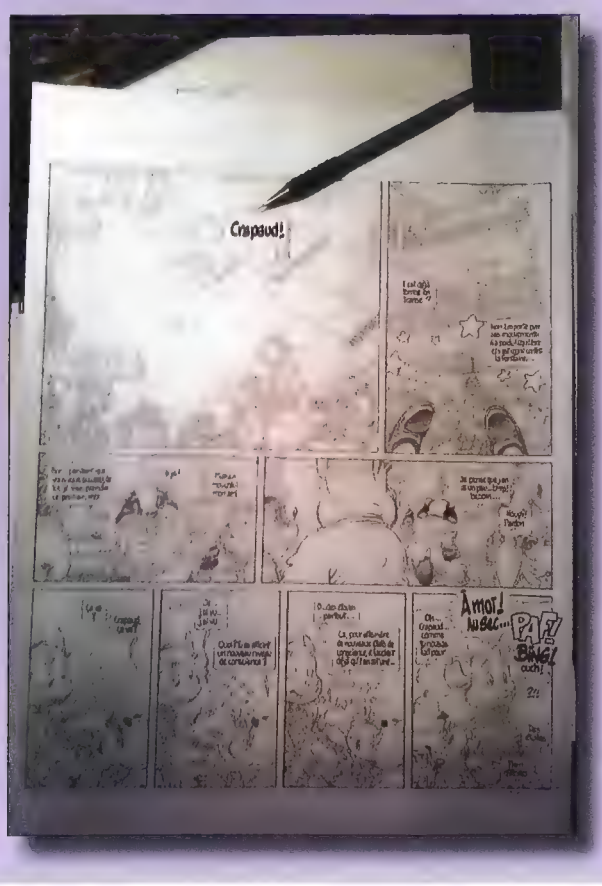

BS INKIJK

Titel: Otto 1

Auteur: Frodo de Decker

Uitgeverij: Syndikaat

Formaat: A4 formaat

Omvang: 48 pag.

Afwerking: hardcover met leeslint en binnenbedrukking

Verkoopprijs: 16,95 euro

Verschijningsdatum: 1 maart 2012 (onder voorbehoud)

Otto 1: Blijven roeien! is het eerste volledige album van de Vlaamse tekenaar Frodo De Decker. Het album is een tekstloze gagstrip rond het figuurtje **Otto**. Een charmant maar eerder naief mannetje dat, zoals elk strippersonage, gedoemd is de grillen van zijn geestelijke vader te ondergaan.

Frodo De Decker (10 november 1981) volgde grafische vormgeving in Sint-Lukas te Brussel maar stopte na twee jaar om zich toe te leggen op striptekenen. In die tijd nam hij onder meer deel aan 'De start van een loopbaan' en 'What's your excuse'. Een doorbraak liet echter nog op zich wachten en hij besloot zich op een ander passie te storten, jazzgitaar. Hij studeerde aan de Antwerpse Jazz-studio en geeft nu les op verschillende muziekscholen.

Na jaren nauwelijks iets op papier te hebben gezet is hij, onder impuls van zijn omgeving, terug beginnen tekenen. Met dit album als resultaat.

De tekenstijl is een mix tussen de traditionele klare lijn van Hergé en de modernere beeldtaal van tekenaars als Lewis Trondheim. Het kleurgebruik is subtiel en ingetogen en de sequentie van de beelden is heel gelijkmatig, wat een aangenaam leesritme oplevert.

Speciaal voor de lezers van Brabant Strip Magazine selecteerde Frodo De Decker enkele bladzijden uit het eerste 'Otto'-album.

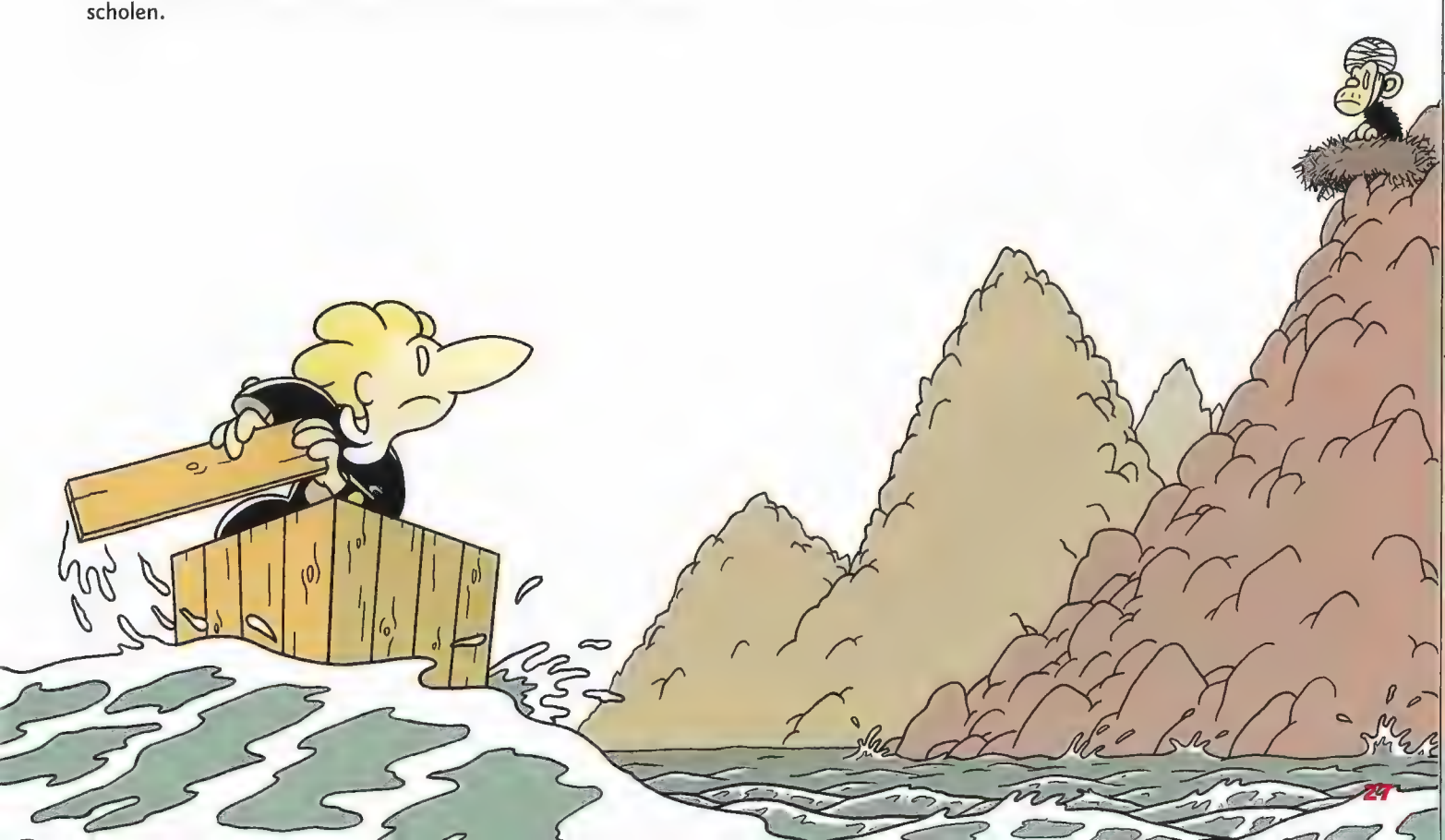

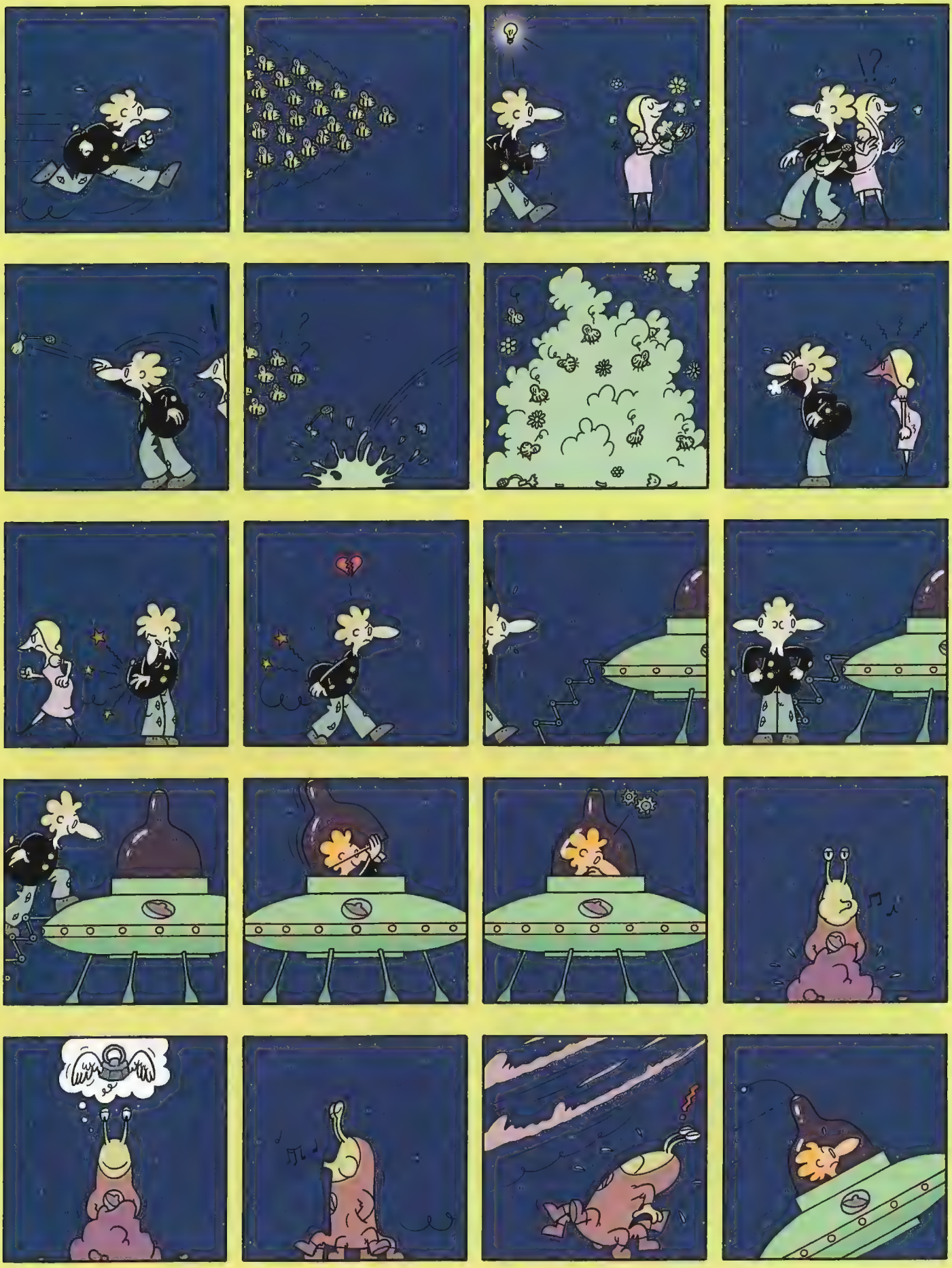

Frodo De Decker

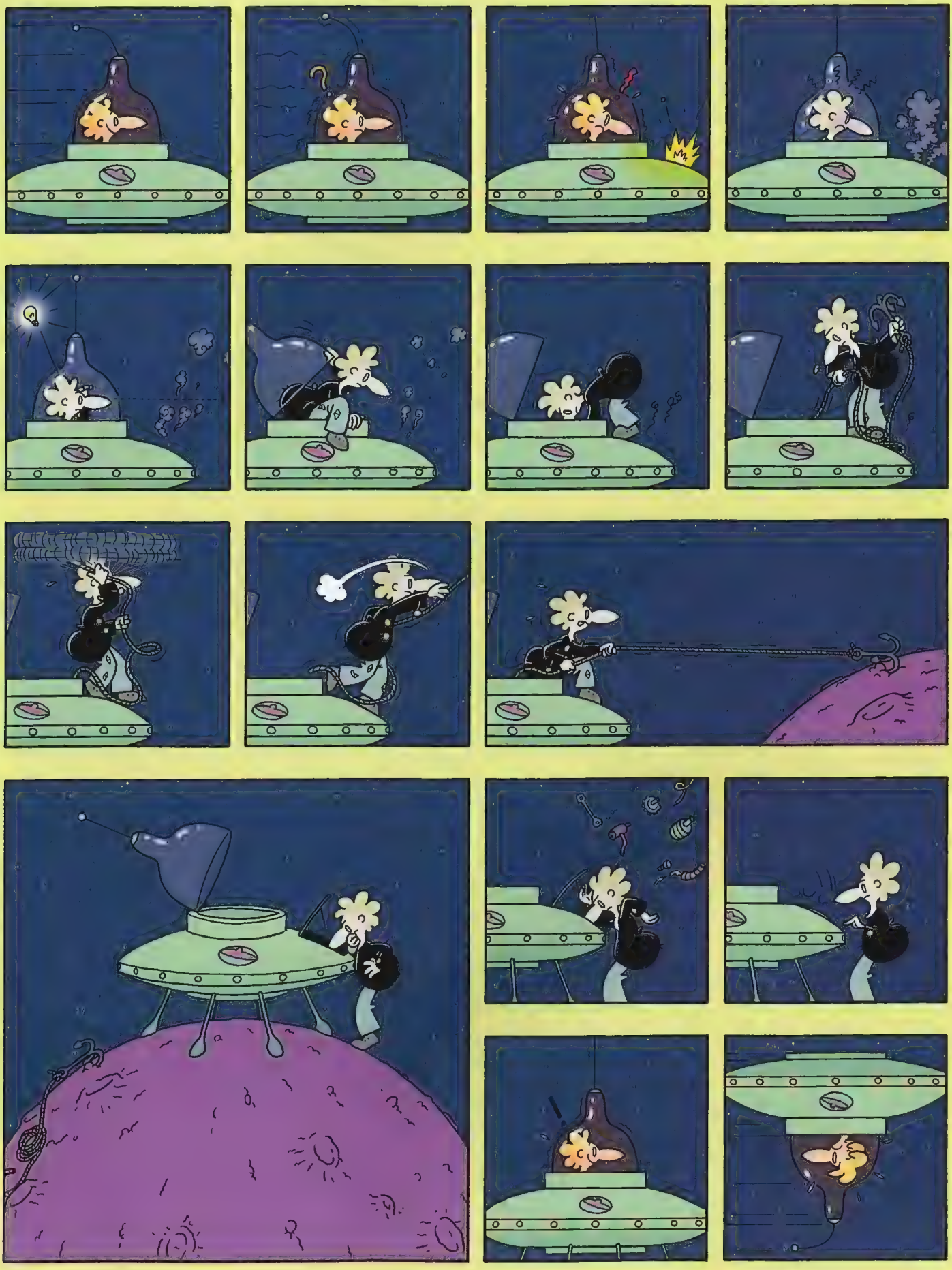

Frodo De Decker

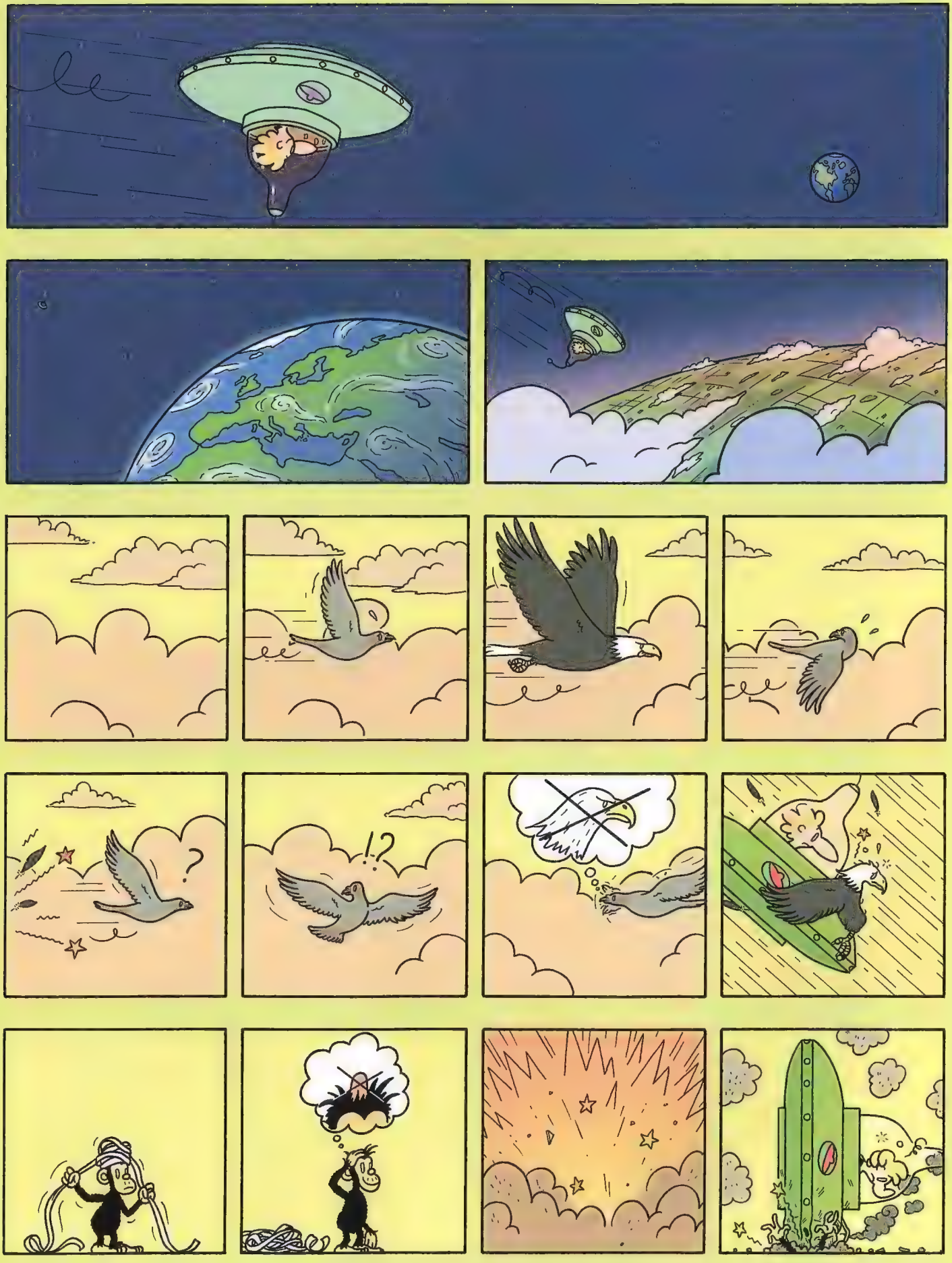

ONBEKEND JEUGD

Loisirs du soldat ... ;
... et Natalité ...

WERK VAN JIJÉ

Niet alleen de gespecialiseerde pers besteedde de nodige aandacht aan het veto van de erven van tekenaar Jijé tegen de biografische strip *Gringos Locos* van het auteursduo Yann en Olivier Schwartz. Niet echt verbazingwekkend want het album over de Amerikareis van Jijé, Franquin en Morris werd door iedereen als dé strip van 2012 beschouwd. Naar alle waarschijnlijkheid zal het album alsnog in de winkelrekken verzeild raken en de hoge verkoopverwachtingen overtreffen. Een van die kopers zal ongetwijfeld Jijé-liefhebber Chris Mouton zijn, wiens *Gillainen* hartje in een Brusselse brocanterie onlangs sneller sloeg bij het aanschouwen van onbekend jeugdwerk van de meester zelve.

"Ik ben ongeveer dertig jaar geleden begonnen met het verzamelen van stripverhalen. In het begin met een klein budget van tachtig frank per maand, dus nog niet eens 20 Euro. Toen kon je daar nog veel voor vinden op een rommelmarkt. Ik had niet echt een specialiteit, dus naast Sleen en Vandersteen kocht ik bijna alles wat ik vond van Dupuis, Lombard, Hergé, enz..."

"Ik heb wel altijd een voorkeur gehad voor de strips en illustraties van Joseph Gillain, beter bekend als Jijé. Toen ik als kind bij mijn grootouders logeerde, waren daar maar twee interessant boeken: één over de geschiedenis van de mensen tot aan de Griekse tijd, en dan de strip *Don Bosco*, de hertekende versie. Ik heb het zeker twintig keer gelezen, en samen met mijn eerste *Jommekes* is dit de start van mijn interesse voor de 9° kunst. Er zijn zeker slechtere strips om te ontdekken dan *Don Bosco*. Ondertussen heb ik al heel veel van Jijé gevonden, van de zeldzaamste strips over het Robbedoes-beeld tot geïllustreerde boeken in het dialect van Namen en enkele nieuwjaarskaarten uit de jaren'50. Ik heb wel weinig origineel materiaal, en mijn ultieme droom om één van zijn schilderijen te hebben zal wel een – onbetaalbare – droom blijven."

"Maar wat ik laatst in Brussel bij een brocanteur vond was toch bijna even goed! Tussen enkele kinderboeken, oude lampen en postuurkes lag een map met bruin tekenpapier erin. Zonder ook maar iets speciaals te verwachten keek ik toch eens in die map. Ik zag een ingekleurde potloodtekening met een heel zwierige lijn, die mij al bekend overkwam. Toen ik de handtekening zag, was ik voor bijna 100% zeker: dit was een vooroorlogse cartoon van Jijé! De handtekening (Gillain) was ongeveer dezelfde als in de vier kinderboeken voor Dupuis van 1943, en de tekenstijl was een mengeling van zijn werk voor *Les Cahiers Wallon*, de eerste *Blondin et Cirage* en zijn allereerste illustraties."

"Toen ik de handtekening zag, was ik voor bijna 100% zeker: dit was een vooroorlogse cartoon van Jijé!"

"Dit is als het vinden van een onbekend werkje van Mozart of Vincent Van Gogh"

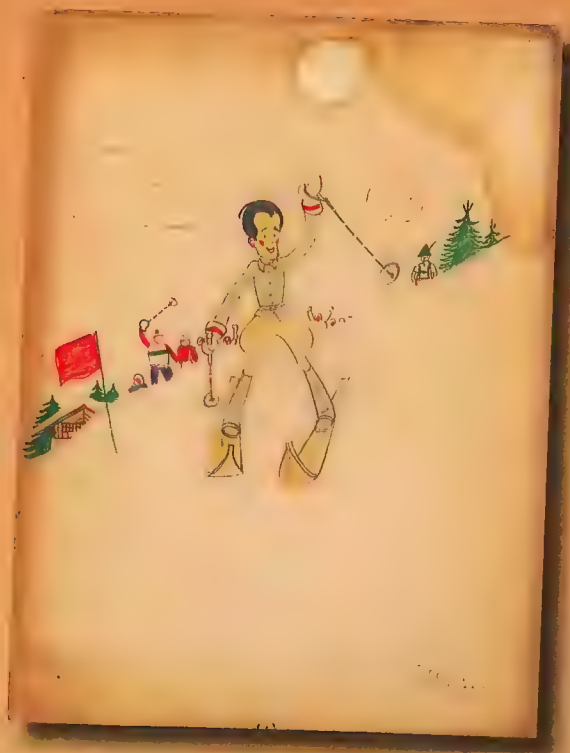

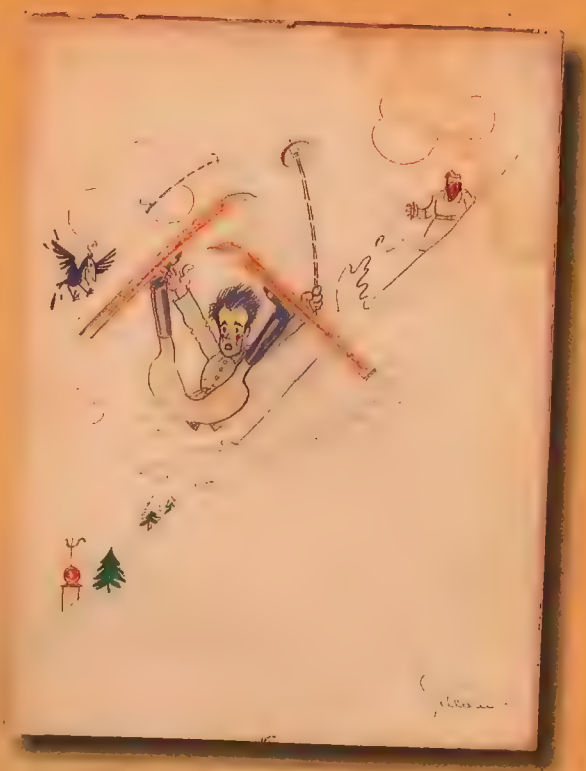

Boven: De vier tekeningen die samen een stopgag vormen.
Pagina 35 onder vlnr: - Les crwès dins les bruwères, voorkaft van de roman van E. Wartique en E. Thirionet uit 1932 in het dialect van Namen, met houtsnedes van Jijé, gedrukt in 1932 bij Imprimerie Duculot.

- Le Croisé nr 9, 1 december 1935 , voorkaft , de eerste publicatie van Jijé voor dit blad.
- Eén van de oudste tekeningen van Jijé , einde jaren '20 of begin '30.
- La couronne d'émeraudes , illustratie pagina 198 uit dit kinderboek (Dupuis) van Henri-Jacques Proumen, uit (vermoedelijk) 1945.

"Nog was het niet gedaan want daaronder zaten eerst nog vier andere tekeningen, die samen een soort stop-gag vormen, en tenslotte nog een tweede cartoon. De vrouw hierop doet mij denken aan de vrouw in de strip van Robbedoes en de jeep. Ik had dus een map vast met, zo goed als zeker, zes originele en waarschijnlijk onbekende tekeningen van Jijé. Dit is als het vinden van een onbekend werkje van Mozart of Vincent Van Gogh. Veel beter kun je als verzamelaar bijna niet vinden. Even later en 75 euro armer was ik er ook de trotse eigenaar van."

"Omdat er geen enkele datum of uitleg op de tekeningen staat, is het achterhalen van de herkomst iets moeilijker. De stijl is nog iets eenvoudiger dan zijn werk vanaf 1936. Op vijf tekeningen is een soldaat de centrale figuur. Er is ook twee keer de verwijzing naar de lente in de tekeningen. Daarom ben ik vrij zeker dat ze uit begin 1934 komen, toen Jijé zijn legerdienst deed in de kazerne Fonck in Luik. De soldaat in de eerste tekening en in de gag is duidelijk dezelfde, en waarschijnlijk één van zijn legervrienden. Ik denk niet dat het Jijé zelf is, de figuur is te mager en lijkt niet op de foto's van Jijé uit die tijd. Dit is natuurlijk mijn interpretatie. Ik kan niets bewijzen, en iedereen is welkom om mij te verbeteren."

"De tekeningen, op vrij goedkoop papier, hebben lange tijd met duimspijkers tegen een muur gehangen, en zijn daarna niet echt mooi bewaard gebleven, getuige daarvan de zware verkleuring van de papieren en de vochtschade. Ik denk dat ze al die tijd bij de soldaat op de tekeningen thuis op zolder of zo gelegen hebben. Jijé was dus waarschijnlijk 20 jaar toen hij dit tekende. De onderliggende potloodschets is nog vaag te zien, maar meer dan wat hulplijnen had Jijé niet nodig voor de definitieve lijnen. Hier is al duidelijk te zien dat hij een andere richting opgaat dan Hergé. Een vlotte stijl die later Franquin, Will en Morris zwaar zal beïnvloeden."

"Uit de jeugdjaren van Jijé zijn weinig tekeningen bewaard gebleven. In 1932 maakte hij de illustraties voor het boek *Les Crwès dins lès Bruwères*, maar dan is het wachten tot einde 1935 voor hij begon te werken voor *Le Croisé*. Buiten enkele schilderijen en beelden ken ik eigenlijk geen enkele tekening van Jijé uit de periode 1933-1934. Ook in de vele publicaties over Jijé en op het internet is niets te vinden. Veel minder in elk geval dan er bekend is over de jeugdjaren van Hergé! Jijé was duidelijk niet geïnteresseerd om zijn werk bij te houden. En bij zijn verhuis naar Amerika zal er ook nog wel een grote kuis gehouden zijn. Daarom kan het historisch belang van deze vondst niet genoeg benadrukt worden. Deze zes tekeningen zijn dus mogelijk de enigen uit zijn legerdienst die bewaard gebleven zijn.

Meer info over de jeugdjaren van Jijé: www.jije.org. De beste biografie op het net, veel beter dan Wikipedia of andere sites. Meer documentatie is te vinden in de reeks Tout Jijé en het oude fanzine Hop nr 40.

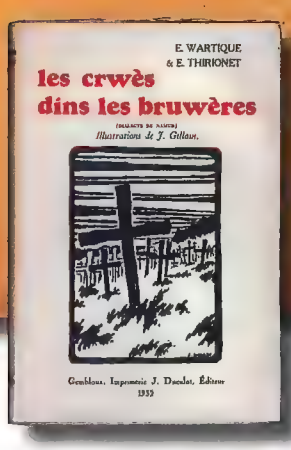

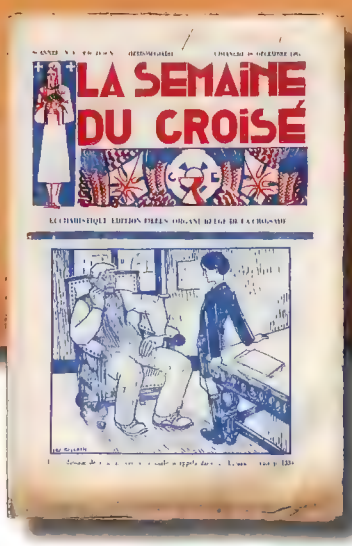

De stripspeciaalzaak waar beweging in zit!!

• 160 m² winkelruimte met speelhoek voor de kleinste bezoekers

• Zeer ruim aanbod aan nieuwe strips

• 20% korting op alle nieuwe strips (inclusief luxe-edities) met onze klantenkaart.

• Maandelijks signeersessies met tekenaars uit binnen- en buitenland

• Verzorgd antiquariaat aan betaalbare prijzen

• Groot aanbod aan 2de hands strips aan de beste prijzen.

• Uitgaven in eigen beheer: op regelmatige basis brengen wij in samenwerking met striptekenaars en hun uitgevers producten in een kleine oplage uit.

Het pad van Jessica - delen 1,2 en 3
Hardcover: 21,95 € - luxe: 59.95 €

Jeremiah - delen 29 en 30
Hardcover: 21,95 € - luxe: 59.95 €
(deel 29 uitgeput, deel 30 zéér beperkt leverbaar)

Konvooi delen 0 t.e.m. 10 18.95 €
De jeugdjaren van Nävis delen 1,2,3 18,95 €

Albums met exlibris: o.a: Bernard Prince 18, Kruistocht, Largo Winch, Antares, De Havik, e.a

• Limited Edition Club (L.E.C): Een door ons opgerichte club waarbij de leden in ruil voor een jaarlijkse leden-bijdrage genieten van tal van voordelen. Gratis prenten bij aankoop van bepaalde strips, originele en exclusieve clubuitgaven, kortingen en/of andere voordelen op uitgaven in eigen beheer.

Openingsuren:
Maandag t.e.m. vrijdag: 12u00 – 18u00
Zaterdag: 10u00 – 18u00*
*Tijdens de maanden juli en augustus is de winkel zaterdag open vanaf 11u00

GITSCHOTELLEI 143
2600 BERCHEM
TEL: 03/236.25.40

BS KOFFIEKLETS

Le Dernier Film **van Fernand Wicheler: de eerste Belgische krantenstrip?**

Blz. 42

BEELDVERHAAL

GEEN VERVOLG VOOR BEELDVERHAAL

Het tv-programma *Beeldverhaal* krijgt geen vervolg. Dat heeft Pieter Klok, de man achter het stripprogramma, bekend gemaakt. De serie waarin stripauteur Jean-Marc van Tol door het striplandschap raasde, kon op heel wat waardering vanuit de stripwereld rekenen. De acht uitgezonden afleveringen zijn nog steeds te bekijken op http://programma.vpro.nl/beeldverhaal/

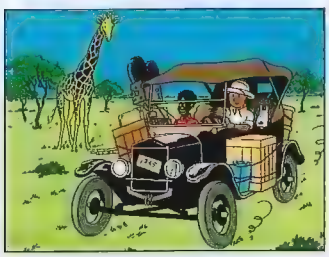

ZAAK RACISTISCH KUIFJE SLEEPT AAN

Nadat de Brusselse rechtbank van eerste aanleg besliste in kort geding om het gevraagde verbod op de druk, verspreiding en verkoop van het album *Kuifje in Congo* te weigeren, krijgt de zaak nu een vervolg voor het Brusselse hof van beroep.

GREGORIUS NEKSCHOT STOPT

Cartoonist Gregorius Nekschot stopt met zijn cartoons. Hij publiceerde vooral op internet. Zijn extreme grappen en tekenstijl gingen velen te ver. In 2008 pakte de politie hem op omdat zijn werk beledigend zou zijn voor moslims en mensen met een donkere huidskleur.

NIEUW LEVEN VOOR TOM POES

...EN ALLEEN TOM POES HAD EEN VERMOEDEN WAT ER DIE OCHTEND ZOU GEBEUREN...
HEER OLLIE! GOED GESLAPEN EN GOED GELUIMD..?
HA.., TOM POES! BEN JE D'R KLAAR VOOR ?
PSST,... JOOST WEET NOG VAN NIKS...
PAS MAAR OP HEER OLLIE! DE MUREN HEBBEN HIER OREN...
...TROUWENS, WE MOETEN OPSCHIETEN!
...EVEN LATER...
...UITERST AANGENAAM WEERTJE! ALS JE BEGRIJPT WAT IK BEDOEL...
HALT!
!

Proefplaat van Daniel van den Broek (©Toonder/van den Broek)

2012 is uitgeroepen tot het Toonder-jaar. Naar aanleiding van deze heuglijke gebeurtenis kan je nog tot en met 23 september 2012 in het Belgisch Stripcentrum een expo bezichtigen rond 100 jaar Marten Toonder.

Naast een overzicht van het werk van Toonder kan je ook 3 *Tom Poes*-proefplaten terugvinden van de Nederlandse striptekenaars Gerben Valkema en Daniel van den Broek. Over een mogelijke doorstart van de reeks wordt wel degelijk nagedacht. Er wordt echter nog naarstig gezocht naar de nodige financiering en een scenarist. "Het is moeilijk om eenzelfde fantasievolle verhalenverteller te vinden als Toonder", vertelt Willem Feltkamp van de Toonder Compagnie in *De Morgen*, "want Toonders schrijfsels waren literair, waarbij hij onze maatschappij in de antropomorfe dierenreeks kon steken. Dat is niet iedereen gegeven." Als die doorstart er komt zal Gerben Valkema de strip tekenen.

(www.toonderjaar.nl)

ERIC HEUVEL WINT STRIPSCHAPPRIJS 2012

Eric Heuvel ontvangt in maart tijdens De Stripdagen in Gorinchem de Stripschapprijs 2012. De Stripschapprijs is een van de belangrijkste strippprijzen van Nederland en wordt voor de 39e keer uitgereikt. "Eric Heuvel werkt in een typisch Nederlandse variant van de 'klare lijn-stijl', geïnspireerd door het werk van Hergé, zonder het slaafs te volgen", aldus het juryrapport.

Eric Heuvel is vooral bekend van de stripreeks *January Jones*, die hij dit jaar weer heeft opgepakt voor het stripweekblad *Eppo*. De 51-jarige striptekenaar tekent de serie sinds 1987 op scenario van Martin Lodewijk (*Agent 327*). voor KRO Studio verstripte Heuvel de televisieserie *Toen Was Geluk Heel Gewoon*. Ook maakte hij de reeksen *Geheim van de Tijd* en de *Avonturen van Bud Broadway* voor het *Algemeen Dagblad*. De Stripschapprijs wordt op 10 maart 2012 uitgereikt tijdens De Stripdagen in Gorinchem door Piet IJssels, burgemeester van Gorinchem.

(Foto copyright Robin Schouten)

BRECHT EVENS GENOMINEERD VOOR GOUDEN BOEKENUIL

Brecht Evens is met zijn graphic novel *De Liefhebbers* genomineerd voor de Gouden Boekenuil, een van de belangrijkste literaire prijzen in België. De winnaar van de Gouden Boekenuil wordt op 5 mei 2012 bekend gemaakt. Aan de prijs is een geldbedrag van 25.000 euro verbonden.

Uit 219 kanshebbers koos de vakjury onder leiding van Phara De Aguire een longlist van 20 titels. Eind februari 2012 wordt de longlist verkleind naar een shortlist van 5 titels.

PARIJSE BOEKENBEURS LEGT SIGNEREN AAN BANDEN

Op de komende Parijse boekenbeurs worden maatregelen genomen tegen verzamelaars die een (zwart) handeltje drijven in gesigneerde tekeningen en/ of albums.

Terwijl de verzamelaars in de rij stonden op het 39ste Internationaal Stripfestival in Angoulême om een (hand) tekening van hun favoriete tekenaar of scenarist te bekomen, kondigden de inrichters van de komende Parijse boekenbeurs dat ze maatregelen zullen nemen tegen de wanpraktijken van sommige verzamelaars.

Het signeren van een boek en ook van een stripalbum moet een persoonlijke uitwisseling blijven tussen kunstenaar en liefhebber, zegt de organisatie. Ze merken dat er de laatste jaren een handeltje ontstaan is op een parallelle markt waar de verzamelaars gesigneerde albums of eenmalige tekeningen/schetsen verhandelen voor grof geld. De tekeningen worden door deze verzamelaars afgetroggeld van tekenaars die op beurzen of festivals ter goeder trouw handelen. Vervolgens worden deze werken te koop aangeboden op de zwarte markt, veelal via het internet. Om deze praktijken tegen te gaan zal niemand toegelaten worden tot de boekenbeurs met een rugzak vol stripverhalen of tekenpapier. Ook vouwstoelen of zitkrukjes zullen gebannen worden. Alle rugzakken of draagtassen moeten afgegeven worden in de vestiaire bij het binnenkomen. Het boekenfestijn gaat door van 16 tot 19 maart 2012 aan Porte de Versailles in Parijs.

WWW.WILLYLOHMANN.NL

Welkom op de website van Willy Lohmann, een feest van herkenning voor de kenners van zijn strips, cartoons en illustraties! Een buitenkans voor wie meer wil weten over iemand van naam in de Nederlandse stripgeschiedenis en over zijn manier van tekenen.

CORDELIA ONTSLAGEN BIJ DE MORGEN

Bijna zestien jaar verscheen *Cordelia*, bedacht en getekend door de Vlaamse striptekenares Ilah, in de krant *De Morgen*. Eind 2011, werd echter de allerlaatste *Cordelia*-strip gepubliceerd in de Vlaamse krant. Het ontslag werd Ilah, pseudoniem voor Inge Heremans, half december meegedeeld. Besparingen noopten de krant tot het nemen van deze beslissing. "Ze zeiden me dat ik hier niet gemist zal worden.", aldus Ilah's alter ego Cordelia in haar laatste strip in *De Morgen*. Wij weten beter...

STRIPPENDE PRIJSBEESTEN OP EEN RIJ

Niet alleen Eric Heuvel had de voorbije maanden een goede reden om een feestje te bouwen. Ook andere mensen uit het stripmilieu mochten een prijs in ontvangst nemen. Een poging tot overzicht.

Ik heb de Willy van der Steen-prijs gewonnen!
Een kort moment ben ik door 't dolle heen.
Schat!
Episch, nieuws!
Kun je je voorstellen wat dit betekent?
Voor m'n boek
M'n carrière
Voor ons?
Voor
Daarna weet ik me te herpakken...
Ach mam, je weet hoe dat gaat met die prijzen...
Over een maand is iedereen 't weer vergeten...
...en dat gevoel van zelfrelativering uit te dragen dat zo kenmerkend is voor winnaars.
03|2|11

December 2011 kon de Nederlandse tekenaar Michiel van de Pol juichen. Zijn strip *Terug naar Johan* werd met de Willy Vandersteen-prijs bekroond. Het levert hem een geldbedrag op van 5.000 euro en een rondreizende tentoonstelling.
De Franse vereniging van stripjournalisten en -critici Association des Critiques et Journalistes de Bandes Dessinées (ACBD) koos *Polina* van Bastien Vivès als beste album van 2011. In Vlaanderen mocht Simon Spruyt dan weer juichen. Een externe jury in opdracht van de Vlaamse Onafhankelijke Stripgilde (VOS) koos unaniem het album *SGF* van Simon Spruyt als beste Nederlandstalige album van 2011. In december 2011 had de Stripgilde al bekendgemaakt dat Merho de Stripvos voor zijn oeuvre kreeg. De laatste Stripvos, voor meest verdienstelijke organisatie in de stripwereld, ging naar het stripdistributiebedrijf Pinceel. Zijn Nederlandse tegenhanger Ron Polland van Strips in Voorraad mag dan weer de P. Hans Frankfurtherprijs ontvangen, die wordt uitgereikt door het Stripschap. Ook de Bulletje en Boonestaak Schaal, voor stripmakers die aan de wieg hebben gestaan van het Nederlandse beeldverhaal, wordt door het Stripschap uitgereikt. Dit jaar mag Patty Klein (1946) de Schaal in ontvangst nemen.

De Franse stripauteur Jean-Claude Denis wint dit jaar de Grand Prix van het stripfestival van Angoulême. Dit betekent dat Denis, bekend van o.a. *Luc Leroi* en one-shots als *Vlak voor het geluk*, *Die maanden in Amélie en Schoonheid thuisgelaten*, begin 2013 president wordt van het festival, en een grote inbreng zal hebben in het programma van dat jaar. Hij wordt dan ook eregast van het festival.
Traditiegetrouw werden er ook heel wat albumprijzen uitgereikt in Angoulême. We eindigen ons prijzenverhaal graag door ze hier voor u even op een rij te zetten:

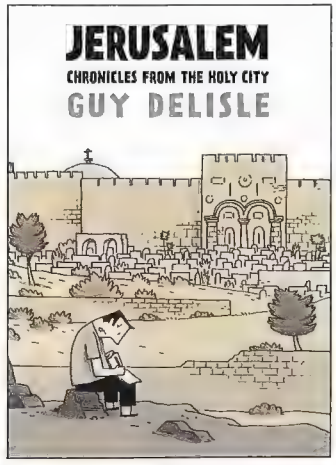

- ***Jeruzalem*** van Guy Delisle (beste album)
- ***Frank et le Congrès des Bêtes*** van Jim Woodring (speciale prijs van de jury)
- ***Cité 14*** van Romuald Corrompus en Pierre Gabus (beste serie)
- ***Bride Stories*** van Kaoru Mori (prix intergénérations)
- ***Une Vie dans les Marges 2*** van Yoshihiro Tatsumi (prix regards sur le monde)
- ***Teddy Beat*** van Morgan Navarro (prix de l'audace)
- *TMLP - Ta Mère la Pute* van Gilles Rochier (prix révélation)
- ***La Dynastie Donald Duck*** van Carl Barks (prix du patrimoine)
- ***Intrus à l'Étrange*** van Simon Hureau (beste polar)
- ***Portugal*** van Cyril Pedrosa (albumprijs van Fnac)
- ***Kus! 9*** (beste alternatieve strip)
- ***Zombillenium 2*** van Arthur de Pins (beste jeugdstrip)

OPMERKELIJK

De Nederlandse acteur en operettezanger Johannes Heesters overleed op 24 december 2011. Heesters was 's werelds oudste acteur. Op 5 december was hij 108 jaar geworden. En wat is dan de link met het beeldverhaal? Wel, Heesters bleek getrouwd te zijn met Wiske.

De acteur is de echtgenoot geweest van Louisa "Wieske" Ghijs. Zij zou de inspiratiebron geweest zijn voor de naam Wiske uit de *Suske & Wiske*-reeks van Willy Vandersteen. Zijn moeder was een fan van de populaire operettezangeres.
Ghijs overleed in 1985. Het koppel heeft 2 dochters: Wiesje (°1931) en Nicole (°1937).

AIMÉE DE JONGH DAGELIJKS IN DE METRO

Aimée de Jongh heeft een vaste stek veroverd in het Nederlandse dagblad dagblad Metro. Met haar strookjesstrip *Snippers*, die over de dagelijkse beslommeringen van huisgenoten Aimée en Stef vertellen, staat ze sinds begin 2012 dagelijks in de krant. Wie de Nederlandse krant niet kan bemachtigen, kan de strip altijd lezen op http://www.snipperscomic.nl/.

John Severin (1921-2012)

De Amerikaanse striptekenaar John Severin is op 12 februari 2012 overleden. Hij tekende o.a. voor grote uitgeverijen als EC Comics en Marvel Comics en was een van de oprichters van Mad.

Antonio Segura (1947-2012)

De Spaanse scenarist Antonio Segura is op 31 januari 2012 overleden. Hij was bekend van o.a. Eva Medusa, Hombre en Burton & Cyb. Vanaf 1987 werkte hij voor de Italiaanse uitgeverij Sergio Bonelli Editore aan strips zoals Tex Willer en Magica Vento.

Carlo Peroni (1929-2011)

De geestelijke vader van Calimero Carlo Peroni (alias Perogatt) is op 13 december 2011 in Milaan gestorven. Peroni wordt als een van de belangrijkste Italiaanse striptekenaars en animators gezien.

John Celardo (1918-2012)

De Amerikaanse striptekenaar en uitgever John Celardo is op vrijdag 6 januari 2012 op 93-jarige leeftijd overleden. Hij was o.a. werkzaam voor de Eisner & Iger-studios. In de jaren vijftig maakte hij de strip Tarzan, die hij tot 1967 tekende.

Joe Simon (1913-2011)

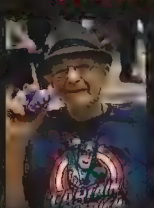

De Amerikaanse stripauteur Joe Simon is op 14 december 2011 overleden. Simon is vooral bekend om het personage Captain America, die hij samen met Jack Kirby heeft bedacht.

Jerry Robinson (1922-2011)

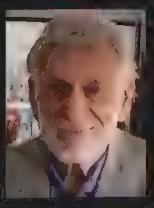

De Amerikaanse strippionier Jerry Robinson, best bekend als de bedenker van The Joker, is op 8 december 2011 overleden. Hij werd 89 jaar.

STRIP ZOEKT SPONSORS

De geschiedenis van de Nederlandse provincie Brabant in stripvorm, dat is het doel van de Nederlandse stripauteurs Henk Wittenberg en Danker-Jan Oreel (bekend van de Eppo-strip *Hel*). Om de strip *Brabant: Daar brandt nog licht* te kunnen maken zoeken de auteurs naar sponsors.

"Naar voorbeeld van een eerder uitgebracht stripboek over de geschiedenis van Zeeland, wordt een stripboek gerealiseerd over de geschiedenis van Brabant. Een boek waarin je met grote stappen door de geschiedenis wandelt, met veel herkenbare Brabantse elementen, op een eenvoudige en vermakelijke wijze, maar dat tevens een grote educatieve waarde heeft voor de gewone Brabander", zo staat te lezen op de website Brabantstrip.nl. . Een dergelijk boek maken, kost natuurlijk geld. Een startkapitaal van ongeveer 25.000 euro "om de uren van schetsen, tekenen en inkleuren tegen een minimale uurvergoeding te kunnen betalen. Daarnaast zijn er later drukkosten en handelingskosten voor de distributie. Ook promotionele kosten moeten vanuit dit startkapitaal gedekt zijn."
En om dat startkapitaal te vergaren, hebben de heren Oreel en Wittenberg uw hulp nodig. Want u krijgt de kans om te investeren in de strip. Als 250 mensen ieder 100 euro schenken dan kan de strip gemaakt worden. Waarom zou u dan zomaar eventjes 100 euro investeren?
"Bij de feestelijke presentatie (verwacht oktober 2012) van het boek ontvangt elke aandeelhouder een luxe editie (gelimiteerde oplage van 300) genummerd en gesigneerd", lezen we op brabantstrip.nl. En meer nog. "Bij verkoop van 3500 exemplaren krijgt iedere aandeelhouder zijn inleg terug.Bovendien kan elke aandeelhouder maximaal 20 exemplaren van de gewone uitgave bijbestellen voor de eigen relaties tegen de gereduceerde prijs van € 10."
Momenteel zijn er al 239 (!) mensen die de investering hebben gedaan. Dat noemen ze een succes, dacht ik. Meer info op www.brabantstrip.nl.

WALIBI-KANGOEROE KRIJGT STRIPREEKS

Op 4 april 2012 verschijnt het eerste album van Walibi, de kangoeroe van het gelijknamige pretpark.

In 2011 stond de kangoeroe al centraal in een Delhaize-actie maar nu mag het dier, samen met zijn broer Squeeze opdraven in zijn eigen stripreeks. Voor het scenario staat Jean-David Morvan in, bekend als scenarist van reeksen als Robbedoes en Konvooi. Het tweede De avonturen van Walibi-stripalbum verschijnt al op 6 juni.

Het moet vooruitgaan blijkbaar!

KRINGS TUSSEN SLIERT EN QUANTA

Jean-Marc Krings heeft de laatste pagina van deel 2 van *De Sliert* voltooid. Het album verschijnt in 2012 in het Frans. Als toegift maakt hij een mooie poster, die naar alle waarschijnlijkheid gratis bij het album verstrekt wordt.

Nu werkt hij weer volop aan *Quanta*, zijn andere serie die bij Glénat verschijnt. Aan een derde deel van *De Sliert* begint hij (nog) niet. Krings hoopt zeer spoedig met een nieuw project te starten met als voorlopige titel: *144*. Over 18 maanden heeft hij dan weer tijd voor deel 3 van *De Sliert*. Mocht er echter intussen een opdracht binnenkomen voor een one shot *Robbedoes*, dan gaat hij daarvoor want dat is nog steeds zijn grote droom.

We wachten het weer af.

BRABANTSE EDITIE VAN DONALD DUCK

Ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van het *Donald Duck*-tijdschrift in Nederland lag op 17 februari 2012 een Brabantse editie in de winkel. Daarin trekt Donald Duck samen met zijn neefjes door Brabant en beleeft hij een spannend avontuur. Ook Goofy verdiept zich in Brabantse gewoonten en gaat onder meer turfsteken. Het idee komt van hoofdredacteur Thom Roep. "We kwamen er achter dat Donald Duck nooit een verhaal in Nederland heeft beleefd. Vijf jaar geleden hebben we eenmalig een *Donald Duck Amsterdam Special* uitgebracht en dat bleek een enorm succes. Daarom dat we nu het idee opgevat hebben om elke maand in een andere provincie met een regionaal blad te komen. We zijn in Friesland begonnen en deze maand is Brabant aan de beurt."
(Bron: Omroep Brabant)

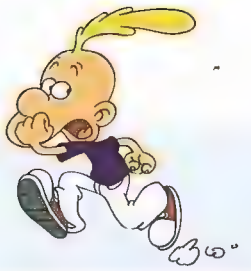

OPMERKELIJK

Het leek de kersverse ouders een schitterend idee om hun baby te vernoemen naar een populaire stripheld. Hun oog viel op de naam Titeuf. Vader en moeder van de kleine Titeuf zijn immers beiden verlekkerd op de gelijknamige en razendpopulaire stripreeks. Een Franse rechtbank oordeelde na een twee jaar durende procedure – de baby is ondertussen al een flinke peuter – dat de naam niet gebruikt mag worden. Ze doen dat om het kind te beschermen tegen mogelijke pesterijen. De ouders hebben ondertussen het kind de naam Grégory gegeven. En nu maar hopen dat het niet gepest zal worden.

'SAMSON' EN DE MARCK MAKEN STRIP

De locatie van de stripmuur van *Stam en Pilou* op een muur van het zomerterras van het goudblommeke van papier deed velen waarschijnlijk al de wenkbrauwen fronsen. Tijdens de afgelopen Antwerpse boekenbeurs werd er al een tipje van de sluier opgelicht en vrijdag 25 november 2011 kreeg de uitgenodigde Vlaamse pers uitsluitsel. De Marck (tekeningen) en Danny "Samson" Verbiest (scenario) sloegen de handen in elkaar en werk(t) en aan een nieuwe stripreeks. Deze reeks gaat nader in op het leven en de persoon van Geert Van Bruaene. Wie? Inderdaad niet iemand wiens naam bij het grote publiek een belletje doet rinkelen. De man ademde en leefde kunst. Als culturele duizendpoot stond hij middenin het kunstgebeuren van een deel van de XXste eeuw. Hij was acteur, schrijver, galerijhouder, lijstenmaker, brocanteur en nog veel meer en ook cafébaas. Het

goudblommeke werd door hem in 1944 opgericht. In dat café kwamen kunstenaars als Magritte, Hugo Claus, LP Boon e.a. Hergés zich laven aan mekaars gezelschap.
De strip zal uit zeven delen –elk met een alleenstaand, afgerond verhaal- bestaan met in orde van uitgifte 2,3,4,5,1, 6 en 7. Het geschiedkundig kader klopt met de werkelijkheid. De gebeurtenissen dienen soms gelezen te worden als "zou kunnen gebeurd zijn". Het eerste (of beter gezegd eigenlijk het tweede deel heet Magritte en het "Maldoror" boek.
De strip wordt uitgegeven bij Artus tot nog toe vooral bekend van kunstboeken en dialect/Nederlandse woordenboeken).
Tenslotte nog deze uitsmijter van Danny Verbiest. Diens interesse voor de figuur van Van Bruaene dateert al lang van voor zijn tv-carrière met o.m. Samson. Hij verwees naar die tijd als " de tijd vòòr de dieren konden spreken". Het scenario van het eerste verhaal doet uitkijken naar meer.

Koffiekletsers van dienst: Willem Gay, Wallie Hakkens, Antoine Ryckman, Robin Schouten, Marc Van Lint, Kurt Morissens

Le dernier film

van Fernand Wicheler

de eerste Belgische krantenstrip?

Het beeldverhaal in België voor *Tintin au Pays des Soviets* (1929) is nauwelijks bekend. Daarom ben ik sinds 2007 met de steun van de onderzoeksraad van de Hogeschool Sint-Lukas Brussel begonnen aan een gedeeltelijke inventaris van de beeldverhalen die in België verschenen tussen 1870 en 1929 in diverse publicaties als de volksprent, het geïllustreerde magazine voor volwassenen, het geïllustreerde kindertijdschrift, de krant en het kunstenaarsboek (bv. Masereel). Zo heb ik steekproefsgewijs diverse kranten doorzocht, maar in de eerste twee decennia van de 20ste eeuw vond ik alleen losstaande voorbeelden, nooit een doorlopende reeks. De vroegste Belgische stripreeks in een krant die ik – tot nu toe – tegenkwam is *Le Dernier Film* van de Brusselse toneel- en filmmaker Fernand Wicheler (1874-1935).

LE DERNIER FILM
MARS
« Attention! Nous allons passer à proximité de la Terre. Si elle est habitée, nous les hélons!
» Les y'là! Les y'là!
» Qu'est-ce qu'ils font? C'est ça les hommes?
» Ah! mince! A quoi vont passer leur temps, ces idiots

Le matin. — Zut! le panier est vide! vide... Il n'y a rien dedans.
Pourtant je suis sûr que St- ... est passé par ici...
— Mais c'est peut-être que M. Theunis est venu tout de suite après lui...
WICHELER

Kinderen kijken tevergeefs of Sinterklaas iets meebracht, ze veronderstellen dat de toenmalige katholieke premier Georges Theunis hun Sinterklaasgeschenken al onderschept heeft (Le Soir, 24 november 1924)

DOOR **PASCAL LEFÈVRE**

Hij was dus al 47 jaar toen hij aan deze krantenstrip begon. In geen enkel naslagwerk over de strip zal je er een referentie naar deze vroege Belgische krantenstrip vinden, nochtans kende deze strip maar liefst 196 afleveringen tussen maandag 18 juli 1921 en zaterdag 1 mei 1926. *Le Soir* publiceerde ongeveer één gag per week, maar niet altijd op dezelfde dag. De 'format' lag vast: elke gag bestond uit 7 plaatjes van eenzelfde grootte met tekst eronder. Hoewel de reekstitel en de typische perforaties aan de rand een filmrol expliciet naar cinema verwijzen, is de tekenstijl alles behalve fotografisch realistisch maar veeleer rudimentair: personages staan centraal met weinig of geen decorelementen. Ook valt de scheiding van tekst en beeld op, dat was in die tijd in Europa immers nog altijd het dominante model – hoewel de Amerikaanse strip sinds de eeuwwisseling volop de spreekballon gebruikte. *Le Dernier Film* maakt zowel qua stijl als qua lettering van de spreekballonnen een haastige indruk, de teksten in de ballonnen zijn amper leesbaar. Wicheler werkte niet met een vast personage, maar liet de thematiek van gag tot gag verschillen, vaak wel politiek of maatschappelijk getint. Zo neemt de auteur graag de Duitsers, de Bolsjewisten en de Vlaamse nationalisten op de korrel, maar hij haalt ook uit naar nieuwe trends als moderne dansvormen, het feminisme of het gedrag van de toenmalige autobestuurders.

Hij toonde nogal een pessimistisch wereldbeeld: Marsmannetjes zien dat mensen mekaar opeten of de dieren lachen met het gedrag van de mensen. Door de thematiek was deze reeks

"In geen enkel naslagwerk over de strip zal je er een referentie naar deze vroege Belgische krantenstrip vinden"

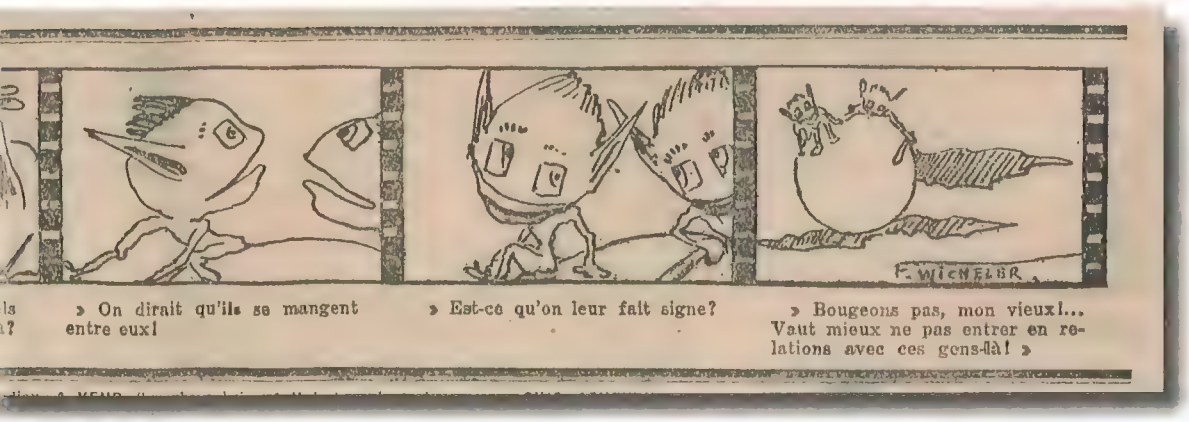
» On dirait qu'ils se mangent entre eux!
» Est-ce qu'on leur fait signe?
» Bougeons pas, mon vieux!... Vaut mieux ne pas entrer en relations avec ces gens-là! »
F. WICHELER

De Marsmannetjes zien met afschuw het gebeuren op de aarde aan en besluiten dat ze maar best afstand kunnen houden (Le Soir, 1 september 1924)

F. WICHELER
» Ah! je ne croyais pas, cher M. Beulemans, qu'il faisait si gai chez vous...
Beulemans. — Et vous ne savez pas tout... Venez un peu voir notre politique... »

Het Brusselse personage Monsieur Beulemans uit zijn theaterstuk (1910) en film (1923) laat Wicheler ook optreden in zijn strip (Le Soir, 15 juni 1925). Deze gag speelt tevens in op de actualiteit want een week voordien, op 7 juni 1925 vond er in een 'journée belge à Paris' plaats

duidelijk gericht op een volwassen publiek, alleen uitzonderlijk zat er eens een kwajongensgag tussen. Net zoals Marc Sleen later in *Nero* zou doen, hield Wicheler nogal eens rekening met het moment waarop een bepaalde strip verscheen, hij maakte dan iets in verband me Sinterklaas, Kerstmis, Nieuwjaar, carnaval of 1 mei. Uiteraard zijn talrijke culturele verwijzingen tegenwoordig niet meer begrijpelijk omdat het een context betreft van 80 jaar geleden betreft.[1] Toch lijkt het soms alsof er weinig veranderd is in de representatie van bepaalde fenomenen: ook al in zijn tijd werd er bijvoorbeeld geklaagd over de belastingsdruk en werden politici als knoeiers en postjesjagers voorgesteld.

1. Namen van politici als Georges Theunis, Henri-Marie La Fontaine of Joseph Jacquemotte, zijn alleen nog bekend bij historici die zich interesseren voor de Belgische politiek van het interbellum, nochtans betreft het hier achtereenvolgens de Belgische premier van 1921 tot 1925, een winnaar van de nobelprijs voor vrede, de medeoprichter van de communistische partij.

Boven: Wicheler stelt de Belgische frank voor als een mannetje met een hoofd als een muntstuk van 1 frank, maar het wordt algauw benaderd door iemand met een spitshelm voor een sinistere zaak en nadien wordt de Belgische frank nog eens door de Amerikaan Uncle Sam en de Brit John Bull misbruikt (Le Soir, 4 februari 1924)

Rechts: De Vlaamse socialist Kamiel Huysmans stelt in de zoo van Antwerpen vast dat de apen Vlaamse dialecten brabbelen en dat mochten de Vlamingen zelfstandig worden ze terug apen zouden worden (Le Soir, 12 september 1921)

Mais il constata avec trouble que les singes parlaient entre eux un langage inconnu du restant de l'Univers, et que leur conversation était aussi pénible que celle d'un Flamingant de Bruges avec un Flamingant de Hasselt...
Kamiel comprit alors que lorsqu'il aurait isolé les Flamingants, ce serait le retour au singe.

ACTE DE PRÉSENCE

STRIPPROGRAMMA FEBRUARI/MAART 2012

SAMENGESTELD DOOR DAVID STEENHUYSE

Edelweiss 1: Valentine (Hugault + Yann)
(maart 2012 bij Silvester)

VICTORIE KRAA(I)EN MET SOKAL

Zijn terugkeer naar de stripwereld, zo benoemt de Brusselse stripauteur Benoît Sokal, voor eeuwig verbonden aan zijn bekendste stripfiguur Canardo, zijn striptrilogie *Kraa* nadat hij vijftien jaar in de gamesindustrie gewerkt heeft. Het tweede deel van Kraa ligt ondertussen in de stripwinkels en de vraag die menig mens zich dan stelt is of er veel verschil te zien is tussen beide albums.

Benoît Sokal: "Op grafisch gebied hoop ik dat mijn pagina's verbeterd zijn. Zo vond ik dat in het eerste album de beelden niet genoeg contrasteerden en daardoor precisie en duidelijkheid misten. Toch twee essentiële kwaliteiten in mijn ogen voor de strip. Daar heb ik dus hard aan gewerkt."

Je werkt nu aan het derde deel van Kraa en ook aan een nieuw album van Canardo, dat geïnspireerd is door de affaire DSK. Zitten er nog andere projecten in de pijplijn?
Sokal: "Het bouwen van een eigen sciencefictionuniversum. Een eigen planeet. Dat zal zonder twijfel de basis vormen van mijn volgende stripproject. Verder blijf ik zeer enthousiast over 3D-animatie en schreef ik met François Schuiten een script voor een film die met deze technologie werkt." (www.bdabd.com)

MOULINSART ONTDEKT ASTRID BRYAN!
PIMPED OUT, CHROMED OUT KUIFJE-ALBUM OP KOMST

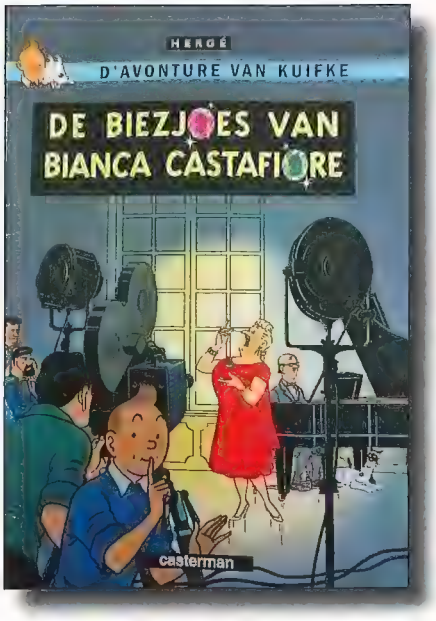

"Hèwd al allemoal dijsendagoavond de 19 juni vrij veur de pers- en publieksveurstellijnge mee signeersessie in de salons van de Gentschen Opera. De preezantoase es in d' hande van Luk De Bruyker en soproan Brigitte De Poorter goa 'L'Air des bijoux' zijngen uit Faust van Gounod. Moakt moar al een beetse reclame!"

Als u het voorgaande zonder enig probleem kon verstaan, is er een grote kans dat u een Gentenaar bent, een grote voorliefde voor het Gentse dialect hebt of gewoonweg Eddy Levis bent! Levis is de president van de Gentsche Sosseteit en heeft zich de voorbije maanden bezig gehouden met het vertalen van *De juwelen van Bianca Castafiore* naar het Gents. "In het album is er op een bepaald moment sprake van Gent bloemenstad", legt Levis uit in Het Nieuwsblad. "Zoals bekend, speelt het verhaal zich af op kasteel Molensloot, waar de operazangeres op vakantie komt. Er is een zigeunerkamp in de buurt en de zigeuners worden beschuldigd van diefstal, al blijkt achteraf dat de smaragd gestolen is door een ekster. Er is dus nog een link naar de actualiteit van de Roma's." De boekpresentatie gaat door op 19 juni 2012. Tot dan kan u zich zoet houden met de Oostendse varianten.

BALLON MEDIA

Jommeke 258

De Kwakzalver (Delzenne)
Kwak en Boemel krijgen ruzie. Boemel wordt "tootziek", maar Gobelijn is de "retter in noot". Op zijn zolder vindt Kwak een oud medicijnenboek vol recepten voor pillen en zalfjes. Die wil hij te gelde maken. Maar zijn wonderzalf heeft zo zijn bijwerkingen.

Jommeke-de-Luxe 3
Heruitgave van *Jommeke*-klassieker

Purperen Pillen (Nys)
HC met ex-libris van Pieter De Poortere.

CASTERMAN

Airborne 44 4
Een van de jongste bestsellers bij Casterman

Kruisende Wegen (Jarbinet)
Slot van het tweeluik met een focus op de landing in Normandië.

D'Aveteurn van Kuiftsje

Et Radsel van den Ainhoorn & De Sjhat van Sjhetterrooye Rackham (Hergé)
2 herdrukken van facsimiles in het Oostends dialect.

De Avonturen van Kuifje

De Scepter van Ottokar (Hergé)
Herdruk van een 'normale' taalversie als facsimile.

Dracula

De Ondode 2 (Kowalski + Dufranne naar Dacre Stoker)
Deel 2 van trilogie. Dit eigentijdse vervolg op Bram Stokers *Dracula* is gebaseerd op diens notities, uitgewerkt door zijn nazaat Dacre.

Hedendaagse Legendes

Het Dorpje dat Ging Vliegen / Het Schip van Steen / De Onbestaande Stad (Bilal + Christin)
Gebundelde editie, opnieuw vertaald en geletterd met een mooie nieuwe cover errond.

De Killer 10

Hart voor het Werk (Jacamon + Matz)
De Killer in de petroleumbusiness met een eigen maatschappij om olie aan democratische prijzen te kunnen verkopen. Is hij nu werkelijk een zakenman of is het een sterk staaltje blufpoker?

Het Konvooi 1
Eerste deel van tweeluik

Het Gewicht van het Verleden (Broy + Toussaint)
Een verzetsgroep houdt een treinkonvooi met gedeporteerde Joden op weg naar Auschwitz tegen. 't Gebeurde allemaal echt in 1943 op de spoorlijn tussen Mechelen en Leuven.

Kraa 2

De Schaduw van de Adelaar (Sokal)
Deel 2 van trilogie waarin mens (vooral het mooie pubermeisje Yuma) en natuur (een majestueuze adelaar) centraal staan.

Lois 5

De Apollo (Pâques + Weber)
In opdracht van de Zonnekoning, Lodewijk XIV, reist Lois naar Rome om er een beroemd antiek beeld te kopen. Wanneer hij het net heeft gevonden, wordt hij van moord beschuldigd.

Magasin Général 7

Charleston (Loisel/Tripp)
SC-editie van het voorlaatste deel. En deze keer houden de auteurs zich aan hun woord om een punt achter de reeks te zetten. Er zijn ondertussen al 600.000 exemplaren verkocht in verschillende talen.

Mossad 2
Van de scenarist van Insiders

De Gijzelaar van Damascus (Rovero + Bartoll)
Stijve, maar wel goed gedocumenteerde actiethriller.

Tristan 13

De Schaduw van de Katharen (Pleyers + Payen)
De oorspronkelijke tekenaar is weer van de partij. Tristan haalt zijn banden met de kindermoordenaar Gilles de Rais weer aan, die hij overhaalt op bedevaart te trekken.

DAEDALUS

De Druïden 3

De Lans van Lug (Lamontagne + Istin/Jigourel)
Herdruk van een van de populairste reeksen van Daedalus.

De Steen (Suro + Corbeyran)
Wat ging er vooraf aan *De Zang van de Vampiers*? Ontdek het in deze prequel die start in 1751.

De Eeuw der Schimmen 1

Dubbelspoor (Vallée + Kraehn)
Heruitgave in SC met nieuwe cover, vertaling en lettering. Ineens is de 1ste cyclus compleet heruitgegeven.

Gil St-André 5

Het Bloed van de Loonois'

De Heren van Cornwall 1 + 2

De Peetdochter van de Feeën (Lapo + Cordurié)
Aan de boom van koning Arthur-strips hangen al vele takken. Dit is er ook een van. In zijn oorlog tegen de Picten en de Schotten rekent Arthur op zijn trouwste vazal om ook nog eens een Ierse dreiging tegen te gaan.

HERMANN OP DREEFF

Naast het 31ste album uit de *Jeremiah*-reeks mocht Hermann zich naar jaarlijkse gewoonte uitleven op een one-shot. *Een nacht met volle maan* kreeg de strip als naam mee en onze recensent las het dan ook met volle goesting.

Tijdens een nacht met volle maan dringen vijf jongeren een desolaat huis binnen. De gepensioneerde eigenaars van de woning, de Boisseaus, zijn niet aanwezig. De jongeren hebben maar één doel: de brandkast kraken. Als dat niet lukt, besluiten ze te wachten tot het bejaarde koppel thuiskomt om dan te proberen om hen onder druk te zetten en de code te ontfutselen. Maar de bejaarde man blijkt een wel heel verrassend en duister verleden te hebben en hij biedt dan ook meer weerstand dan gepland... Met dit spannende *oneshot* schreef Yves H. voor zijn vader een psychologische thriller met enkele horrorelementen. Het verhaal leest als een trein. In de tekstloze pagina's met de achtervolging in het korenveld bewijst Hermann wat voor grootmeester hij nog altijd is. Hij is een krak in het spannend opbouwen en cinematografisch kadreren van zijn tekenwerk. De dialogen komen soms wat clichématig over maar laat dat het enthousiasme niet drukken. Dit album toont ons weer een Hermann in grootse doen. Het album is in zwart-witte versie verschenen bij Stripwinkel Alex in een gewone HC-versie en ook in een luxe-versie. Voor de reguliere ingekleurde uitgave deden Hermann en Yves H. beroep op Sébastien Gérard (o.a. ook verantwoordelijk voor het inkleuren van *Lady S.* en *De Janitor*). Het is wel even wennen aan zijn kleurgebruik in combinatie met de tekeningen van Hermann. De kleuren hadden betreft best wat donkerder en mysterieuzer mogen zijn. TOM VERMEEREN

Tekst/tekeningen: Yves H./Hermann

Glénat, 56 blz., HC: 14,50 euro

Ook dit jaar geeft Stripwinkel Alex weer een gelimiteerde hardcovereditie uit van Jeremiah. Deze special edition van deel 31 verschijnt eind maart. De oplage van deze editie is vastgelegd op vierhonderd exemplaren met ex-libris. De prijs bedraagt 23,95 euro.

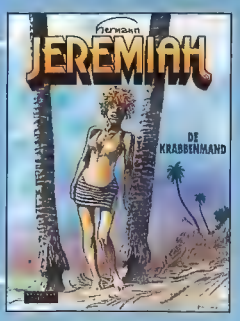

DAEDALUS (VERVOLG)

Samoerai 6
Slot van de 2de cyclus

Shobei (Genêt + Di Giorgio)
Takeo heeft inmiddels zijn broer gevonden, maar echt 'aanwezig' is-ie niet. En Takeo moet zijn eer verdedigen in een duel met de onoverwonnen Shobei.

Sherlock Holmes & Het Necronomicon 1

De Vijand Vanbinnen (Laci + Cordurié)
Nieuw tweeluik van de bekendste aller detectives in de collectie 1800.

Spyder 1

Chinese Schimmen (Mr Fab + Latour)
Via reuzenringen onder een buitenaards schip dat boven de stad Hong Kong hangt, kunnen duizenden reizigers zich om middernacht teleporteren naar de grootste wereldsteden waar gelijkaardige ringen hangen. Makkelijker dan een vliegtuig nemen. Een elitesoldaat raakt betrokken bij een spionagezaak. De gevolgen zijn verstrekkend.

De Zang van de Vampiers 12

Seizoen 2 - 6: Vallen (Guérineau + Corbeyran)
Slot van het 2de seizoen. Er komt nog een 3de en laatste seizoen.

DARGAUD

Dantès 5

Het Politieke Complot (Juszezak + Boisserie/Guillaume)
De Graaf van Monte Christo, maar dan met een beurstrader die in zijn ongeluk loopt. Hij streeft jarenlang naar het uitoefenen van zijn wraak op de mensen die hem hebben verraden.

Empire USA - Seizoen II 3

(Griffo + Desberg)
Griffo blijft een van de productiefste Vlaamse tekenaars in het buitenland.

Siegfried 3

Godenschemering (Alice)
Laatste deel van de fabuleus getekende verstripping van een opera van Wagner.

DARK DRAGON BOOKS

PsykoParis 1
1ste deel van komische actietrilogie

Eerste Bloed (Martinage + Roulot)
In een alternatief Parijs loopt iedereen met een zwaard rond. Een groepje jongeren raakt door de diefstal van een lessenaartje verwikkeld in een strijd om de macht over de hoofdstad door diverse maffiaclans.

Vigilantes 1
1ste deel van vierluik

Het Teken (Crosa + Gaudin)
4 veertigers zoeken elkaar weer op nadat een oude vijand het hoogste politieke ambt ambieert. De 4 kennen 'm nog uit hun jeugd. Ze hebben weet van een reeks moorden die hij toen beging. Allen hebben trouwens superkrachten.

Zang der Elfen 3

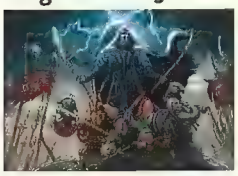

De Catalaunische Velden (Ratera + Falba)
Laatste deel van de trilogie waarin tal van historische feiten (over het bondgenootschap van Europese volkeren die Attila de Hun konden terugdringen) zijn verweven met het lot van het kleine volkje (elfen, gnomen,...).

Zang der Elfen verzamelbox

Deel 1-2-3

DUPUIS

Alter Ego 3

Fouad (Reynès/Benéteau + Renders/Lapière)
Deel 3, maar het nummer maakt niet veel uit want je kan de reeks door elkaar lezen.

Jeremiah 31

De Krabbenmand (Hermann)
Verona, de dochter van een steenrijke kunsthandelaar, wordt door Jeremiah en Kurdy veilig thuisgebracht. Ze mogen even proeven van het luxeleven en ook Verona bevalt hen wel. In ruil voor de verwennerijen moet het duo een villa waar een kunstenaar logeert in de gaten houden.

GLÉNAT

Ars Magna 1
1ste deel van trilogie

Raadsels (Jovanovic + Alcante)
In 1695 grijpt een geheime loge de heraanleg van de Grote Markt in Brussel aan om een gecodeerde boodschap te verbergen die leidt naar een gruwelijke ontdekking. In 1944 staan de nazi's op het punt die boodschap te ontcijferen. Een historicus en een jonge verzetsstrijder proberen hen voor te zijn. De uitslag van WO II hangt ervan af. 2de samenwerking van het duo dat *Jason Brice* maakte.

Levenslijnen 14

Ellen (6) (Durand + Giroud)
Laatste deel van de onderschatte conceptreeks waar een mooi kransje tekenaars en scenaristen aan heeft deelgenomen. Giroud brengt de vertakte verhaallijnen weer samen.

Missi Dominici 3

(Dellac + Gloris)
Slot van de trilogie.

Bankgeheimen USA 3

(Hé + Richelle)

KANA

Black Butler 4

(Yana Tobosco)

LE LOMBARD

Jonathan 15

Atsuko (Cosey)
Terugkerend van Myanmar ontmoet Jonathan het Japanse meisje Atsuko. Ze is op zoek naar haar verdwenen grootmoeder. Jonathan laat zich maar wat graag op sleeptouw nemen door haar land.

Sherman 4:

De Valstrik. Bayreuth (Griffo + Desberg)
De jonge Sherman verdiende zijn fortuin tijdens de beurscrash in 1929 met het produceren van aspirines. Nu werkt hij samen met de Duitsers voor een nieuw project. De nazi's zien wel wat in zijn synthetische brandstof.

Sisco 4
Slot van het tweeluik

Whisky-Coke (Legrain + Benec)
De norse Sisco draaft op als lijfwacht voor een aan drugs en alcohol verslaafd meisje.

MEDUSA

Frank Lincoln 1 + 2
Beschikbaar in SC en HC

De Wet van het Hoge Noorden + Offshore (Bourgne)
Heruitgave met nieuwe covers, nieuwe vertaling enzovoort.

Millennium 1 + 2
Beschikbaar in SC en HC

De Honden Van God + Het Geraamte van de Engelen (Miville-Deschênes + Nolane)
Deel 1 verscheen tevoren bij Arboris. Medusa zet door en herlanceert de knap getekende, middeleeuwse reeks, omschreven als "bovennatuurlijke thriller en The F-Files van het jaar 1000". De cyclus telt 5 delen.

OOG & BLIK/ DE BEZIGE BIJ

Baby's in Black

(Arne Bellstorf)
De Hamburg-periode van The Beatles in een leuke stripvorm.

Een Deken van Sneeuw

(Craig Thompson)
Heruitgave in de nieuwe collectie Oog & Blik Classics.

Maus - De Volledige Editie

(Art Spiegelman)
Heruitgave in de nieuwe collectie Oog & Blik Classics.

GOUD VOOR GOUDEN EEUW

Tijdens een expositie in Versailles over *Largo Winch* kreeg de reeks *De Gouden Eeuw* van Simon Andriveau de prijs 'Prix Espoir du 9e Art'.

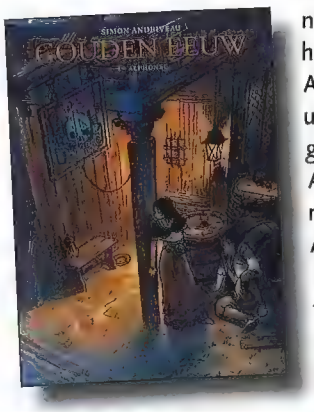

Het was de eerste maal dat de 'Prix Espoir du 9e Art' uitgereikt werd. De reeks *De Gouden Eeuw*, uitgegeven in het Nederlands bij Silvester, kreeg in feite twee beloningen, één voor de tekeningen en één voor het scenario. De voorzitter van de jury was Francq, de tekenaar van *Largo Winch*, waarover een expositie in Versailles liep van 21 januari tot 26 februari. Voor het drieluik *De Gouden Eeuw* gaat de auteur terug naar het Frankrijk van 1666. Tijdens het bewind van Lodewijk XIV wordt Alphonse, een eenvoudige werkman, uitgelachen en gepest door zijn omgeving. Op een dag, na een feestje is Alphonse getuige van de moord op ridder de Beaumont en zijn dochter. Alhoewel hij stomdronken is slaagt hij er in om de zoon van de ridder te redden... Voor de jongen en voor Alphonse begint een nieuw leven!

ANTOINE RYCKMAN

Het huwelijk volgens Adrian Tomine

"I'm just saying it wouldn't hurt to create a 'buffer zone' between the quiet, sober, West Coast Asians and the loud, drunken, East Coast Irish!"

Wanneer Adrian Tomine en Sarah Brennan besluiten te trouwen, vragen ze zich in de voorbereiding van hun huwelijk af welke herinnering ze hun gasten zullen meegeven. Simpel denkt de toekomstige bruid, toch als de bruidegom een gevierd tekenaar en illustrator is die o.a. voor *The New Yorker* tekent. Een stripje dus! Eentje die gaat over de voorbereiding van het huwelijk. En wat normaal exclusief voor de uitgenodigde gasten werd getekend, werd uiteindelijk – weliswaar in een ietwat gecensureerde versie – een album *Scènes uit een aanstaand huwelijk* dat door honderdduizenden mensen kan gelezen worden. Maar waarom doet een mens dat?

"De eerste keer dat er aan dacht om het uit te geven, was toen ik op Ebay zag dat er een exemplaar werd aangeboden", vertelt Adrian Tomine. "Ik ging er verkeerdelijk van uit dat dat niet zou gebeuren omdat de strip alleen aan familie en goede vrienden is uitgedeeld."

Uiteindelijk heb je dan toch besloten het in album te gieten. Had je geen schrik voor de reacties van je fans, die zo'n positief verhaal van je niet gewoon zijn?

"Als het leven van mijn lezer een beetje gelijk loopt met dan van mij dan is er een grote kans dat ze van het boek zullen genieten. En als dat zo niet is... Tja, deze moeten ze er toch bij nemen! Wat kan ik anders zeggen? Ik weet dat dit een gok was maar ik had nood aan iets anders. Het slechtste wat ik kon doen na *Tekort* (in 2008 uitgegeven bij Oog & Blik) was eenzelfde album te maken, in dezelfde stijl en met eenzelfde toon. *Scènes uit een aanstaand huwelijk* was een leuke zijweg en een weg die ik nog wel eens wil bewandelen maar nu werk ik aan iets totaal anders."

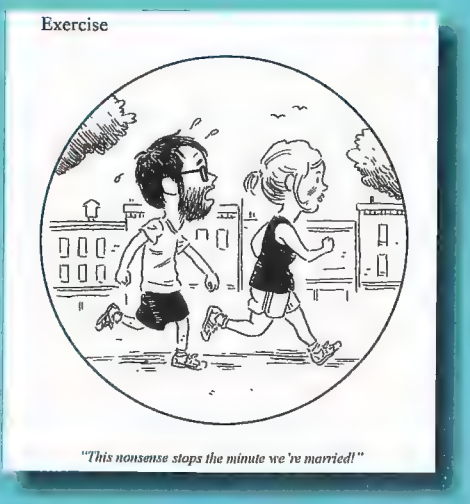

Het Onzienbare, en Andere Verhalen van H.P. Lovecraft

(Erik Kriek)
144 pagina's tellende bundel kortverhalen naar de macabere bedenksels van Lovecraft, tevens een inspiratiebron voor Karel Biddeloo.

Scènes uit een Aanstaand Huwelijk

(Adrian Tomine)
Naar verluidt ontzettend herkenbaar voor koppels die op het punt staan te trouwen.

SAGA UITGAVEN

Bloemenschrift 1 + 2

Slechte Orkestratie + De Laatste Maat (Nicaise + Galandon)
Drama met historische inslag over de Armeense genocide. Galandon bewees zijn sterkte al in het tweeluik *De Wilde Vlucht*.

Het Boek van het Lot 2

(Biancarelli + Le Tendre)

SILVESTER

Drakenbloed 5

Goeie Oude Louis! (Créty + Istin)
Créty (van de *Drakenbloed*-spin-off *Hannibal Meriadec*) neemt nu ook de hoofdreeks als tekenaar over. Met deel 6 wordt de 2de cyclus afgesloten.

Gouden Eeuw 3

Moplai (Andriveau)
Na Alphonse en Benoît wordt in dit album de voorgeschiedenis van Moplai — met wie het allemaal begon — blootgelegd.

Kinky & Cosy 6

Doen Buitengewoon Gewoon (Nix)
Een Engelse vertaling circuleerde vorig jaar eventjes in de top 10 van best verkochte strips in de VS.

Marie der Draken 2

Wraak (Démarez + Ange)

Snoopy - Peanuts Compleet 3

1955-1956 (Schulz)

Sophia 3

Fiat Lux (Navarro + Guignement)

Sophia verzamelbox deel 1-3

Was al eerder aangekondigd en zou nu eindelijk verschijnen met een extra kortverhaal.

De Verborgen Geschiedenis 21

De Mahdi (Kordey + Pécau)
De reeks neemt een islamitische koers. Een van de magistraten zal nog zijn interesse betonen voor een zekere Osama bin Laden. Maar in deel 21 draait het nog rond het overlijden van paus Johannes Paulus I in 1978. Er zullen uiteindelijk 32 delen verschijnen.

STANDAARD UITGEVERIJ

De Kiekeboes 131

Omtrent Oscar (Merho)
In dit album wordt een bijzonder familiegeheim onthuld! Oplettende lezers zullen in een paar nevenpersonages de komieken Philippe Geubels en Alex Agnew herkennen.

Suske en Wiske 316

Krimsonia (Studio Vandersteen)
Sidonia, Suske en Wiske moeten verhuizen naar Jerom en Lambik omdat hun huis is ontploft. Sidonia neemt een bijbaantje, maar wordt beschuldigd van diefstal. Ook op de beelden van een beveiligingscamera van een bank wordt ze herkend als de dief. Lambik heeft geen vertrouwen meer in haar. Wanneer gestolen spullen in Sidonia's kamer worden gevonden, verdenken ook Suske en Wiske haar. Sidonia vlucht weg. Niemand minder dan Krimson vangt 'r op. Hij zal wel wat met Sidonia's onfortuinlijke situatie te maken hebben, zeker?

UITGEVERIJ L

Lanfeust van Troy: Cixi van Troy 3

Het Geheim van Cixi (Adrien Floch / Olivier Vatine + Christophe Arleston / Mélanÿn)
Laatste deel van de trilogie, nu getekend door Floch naar het storyboard van Vatine. Voor het vervolg van deze trilogie lees je gewoon verder in deel 7 van *Lanfeust van Troy*.

De Wouden van Opaal 7

Tanden van Steen (Philippe Pellet + Christophe Arleston)

UITGEVERIJ BONTE

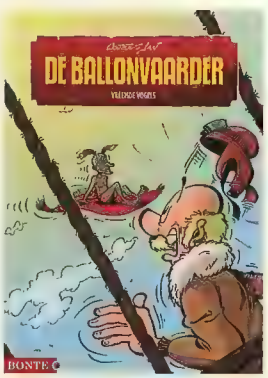

Eind jaren 1980 en 1990 vloog *De Ballonvaarder* wekelijks met zijn luchtballon in *De Stipkrant*, de jongerenbijlage van *Het Nieuwsblad*. Van de gagreeks verschenen in 1988 twee albums bij Van den Bossche. In maart herbegint Bonte met de albumuitgave en vervolledigt die ineens in een complete uitgave van alle 276 gags die Wouter Peeters en Jan de Ruysse bedachten. Wie alle zes albums als pakket koopt, betaalt 50 euro. De oplage is beperkt tot honderdvijftig exemplaren.

Strips Evenhuis vinden thuis

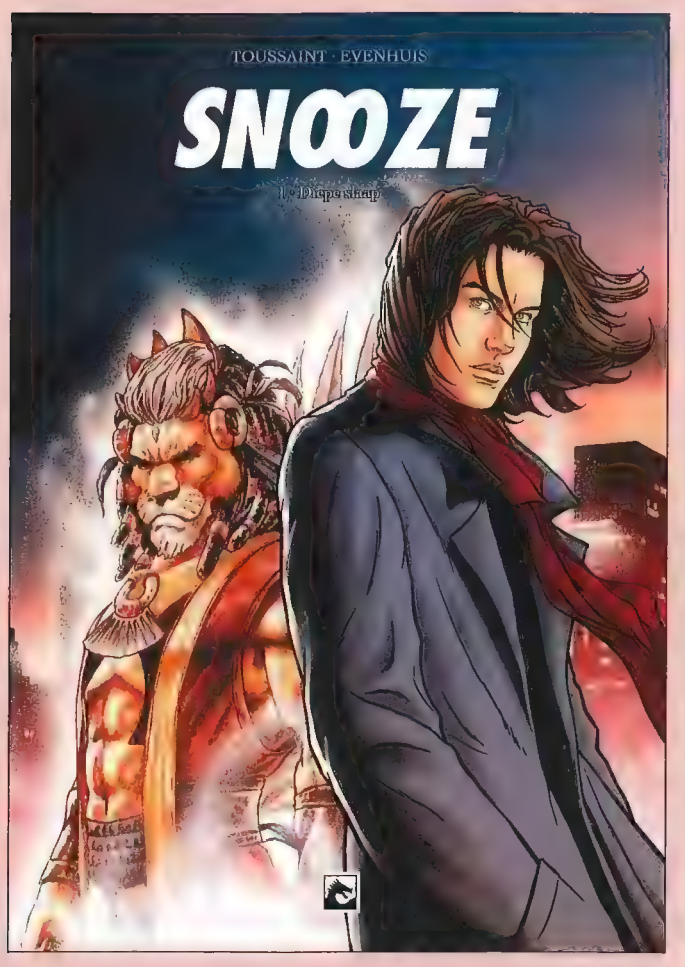

Het was lang wachten op de vertaling van *Snooze* van Chris Evenhuis en Kid Toussaint. Gelukkig zag uitgeverij Dark Dragon Books er brood in en beide albums liggen nu als warme broodjes in de schappen van de betere stripspeciaalzaak. Ook zijn andere project *Notorious Circus* met Kid Toussaint zal niet lang op zich laten wachten. Het is de bedoeling dat Dark Dragon Books dit fantastische album nog voor het eind van het jaar (november) op het programma zet. Een korte samenvatting van het album: We schrijven 1926. In een klein stadje in het hart van Amerika start de kersverse FBI-agent Eliot Ness samen met de plaatselijke sheriff een onderzoek naar de geheimzinnige dood van een bankier en het half vergane lichaam van de circusclown die ze tegenover hem zittend in zijn kantoor aantreffen. Dwars door de bergen van Colorado en de moerassen van Louisiana gaan de twee op zoek naar een circus met een duister verleden. Maar al snel blijkt dat zij niet de enigen zijn in hun zoektocht naar de acrobaten, magiërs en clowns van Circus Kerzulec...

Spanning ten top weer van één van Nederlands beste artiesten nu eindelijk in vertaling. Naar verluidt zou Chris ook dolgraag nog een piratenstrip willen lanceren. Enkel een uitgeverij die belangstelling heeft, ontbreekt nog. Wordt vervolgd?

WALLIE HAKKENS

ARCADIA

Benjamin 3	**Van Alle Markten Thuis (Hachel)** Eeuwige interimaris Benjamin rijgt de jobs aan elkaar.

CASTERMAN

Africa Dreams 2 Deel 2 van trilogie	**Tien Geketende Vrijwilligers (Bihel + Maryse en Jean-François Charles)** De auteurs van *India Dreams* duiken in Belgisch koloniaal verleden.
Caroline Baldwin 16 Slot van het tweeluik	**De Zigeunerbezwering (Taymans)**
De Laatste Dagen van Stefan Zweig	**(Sorel + Leksik)** Romanverstripping waarin schrijver Leksik het halfjaar dat voorafgaat aan de zelfdoding van Stefan Zweig, een Oostenrijkse schrijver die door WO II naar Zuid-Amerika vluchtte. in 1942 schetst.
De Schaduw van de Raaf	**(Comès)** Herdruk in nieuw jasje.
Furari	**(Taniguchi)** Een Japanse cartograaf en landmeter gidst ons begin 19de eeuw door het vroegere Tokio.
De Wandelende Man	**(Taniguchi)** Relaxerende wandelstrip.

DAEDALUS

Alchemie 2	**De Laatste Vervloekte Koning (Roman + Nolane)**
Arawn 3	**De Slag van Cad Goddum (Grenier + Le Breton)** Vervolg van de fantasyreeks dat het midden houdt tussen Slàine en Conan.
Carmen Mc Callum 7	**Het Verzoek van Baïkonoer (Gess + Duval)**
Dwarf 1	**Wyrïmir (Shovel)** Op diens geboortedag wordt bij een jonge dwerg een onheilsteken aangetroffen. Volgens de wet moet zijn vader hem doden, maar hij vlucht liever met zijn zoon.
De Gilde van het Zwaard 1	**Renaissance (Kendall + Tackian)** Een broederschap tussen menselijken en oude rassen sukkelde in de vergetelheid door oorlogen. Door een gevaarlijke opdracht wordt dit Gilde nieuw leven ingeblazen door een bont gezelschap.
Gil St-André verzamelbox cyclus 2	**Deel 6-7-8 (Vallée + Kraehn)**

De Onthoofde Arenden 13 — **De Vermoorde Prinses (Pierret + Kraehn)**
De actie en de intriges worden verlegd naar het Heilige Land.

Weerwolven Renaissance 2 — **(Mutti + Gaudin)**

Travis 7 — **Topkapi (Quet + Duval)**
Dit vervolg verscheen nog niet in het Nederlands.

Zombies 2 — **De Kortstondigheid van het Leven (Cholet + Peru)**

DARGAUD

Insiders Genesis 1 — **Medellin 1991 (Brahy/Garreta + Bartoll)**
Spin-off over de jeugd van Najah Cruz alias Isabel Mendoza.

Kenya: Seizoen 1 integraal — **(Léo + Rodolphe)**
Integrale editie.

DARK DRAGON BOOKS

Conan verzamelbox 3 — **deel 7-8-9**

Koepels 1 — **Chrysalide (Roth-Fichet + Nicoloff)**
Leuke sf-strip in de trant van *Konvooi* en *Tessa*
Eind 21ste eeuw hebben overlevenden van een wereldwijd conflict zich teruggetrokken in reuzekoepels. Eeuwen later komt Alyanna erachter dat de koepels er niet alleen zijn als bescherming tegen de buitenwereld.

Red Sonja verzamelbox 2 — deel 4-5-6

Snooze 1 — **Diepe Slaap (Evenhuis + Toussaint)**
Een jongeman ligt in zijn puberjaren 13 jaar in coma en leeft in een droomwereld waarin hij een krijger is in dienst van een koning. Na zijn ontwaken blijkt de jongen bij een bloedige moordzaak betrokken te zijn.

DUPUIS

Eerlijke Lui 2 — **(Durieux + Gibrat)**

Een vijftiger verliest zijn job. Zijn leventje in duigen. Pijnlijk actueel. Maar Philippe krijgt de grandioze inval om een kapperszaakje in een rijtuig van de TGV te beginnen.

GLÉNAT

De Vampier van Benares 3 — **Het Hart van de Duisternis (Bess)**
Slot van de vampierstrilogie.

De Zouaaf 2 — **(Ersel + Renot)**

GRATON

Michel Vaillant 1 + 2 — **De Grote Match + De Gemaskerde Racer (Graton)**
2012 wordt het jaar van de comeback van de bekende racepiloot.

KANA

Doubt 3 — **(Tonogai)**
Voorlaatste deel
Een nog niet in vertaling aangekondigde spin-off is van start gegaan.

Ikigami — **The Ultimate Limit 4 (Mase)**

LE LOMBARD

De Aantekeningen van Darwin 3 — **De Aard van het Beest (Ocaña + Runberg)**
Horrorthriller met Darwin in een duistere rol.

Noach 1 — **Wegens de Slechtheid van de Mensen (Henrichon + Handel/ Aronofsky)**
Beautiful Mind- en *Black Swan*-regisseur Aronofsky waagt zich aan een 4-delige strip over Noach.

Rik Remix — **(Vandermeulen naar Tibet)**
'Gloednieuw' verhaal van Rik Ringers

Vandermeulen knipte uit de bestaande albums plaatjes die hij herschikte naar een eigen verhaal. Tibet kreeg het voor zijn dood nog onder ogen en moest er net zoals scenarist Duchâteau hartelijk mee lachen.

Vasco 23 — **Het Vervloekte Dorp (Toublanc + Chaillet)**
Postuum uitgegeven verhaal waar Chaillet nog aan heeft gewerkt.

De Werelden van Thorgal: Kriss van Valnor 1 — **Ik Vergeet Niets! (De Vita + Sente)**
Luxeversie met extra katern illustraties en ex-libris

De Werelden van Thorgal: Kriss van Valnor 2 — **De Straf van de Walkuren (De Vita + Sente)**
Zie ook blz. 56
Vervolg over het meest intrigerende nevenpersonage uit *Thorgal*.

OOG & BLIK/ DE BEZIGE BIJ

China 2 — **De Tijd van de Partij (Kunwu + Ôtié)**
Deel 2 van trilogie
Een blik op de opkomst van het communisme in China.

De Foto en de Mandarijn — **(Retera)**
Twee oudere kortverhalen van Retera nu gebundeld.

Jeruzalem — **(Delisle)**
Delisles jongste en ook voorlopig laatste dagboek- en reisreportagestrip
Delisle verbleef een jaar in Jeruzalem waar het conflict op elke hoek van de stad smeult.

SAGA UITGAVEN

De Schaduw en het Vuur 1 + 2 + 3 — **1 (Chen/Qinsong/Yu Qian)**
2 (Ke Da/Chu Mi/Cao R/Fang Yili)
3 (7th Orange/Cheng Cheng/Sun Rei/ Sheng Tao)
Erotische kortverhalen door Chinese stripmakers. Met deze vertalingen is de reeks compleet.

Hugault en Yann in de wolken

Edelweiss is een nieuwe luchtvaartstrip van Romain Hugault en Yann die tevoren al de trilogie *De Nachtuil* maakten. Deze laatste wordt vervolgd in een tweede cyclus, maar tussendoor verschijnt dus *Edelweiss*, opnieuw een trilogie. Edelweiss heeft twee Franse tweelingbroers in de hoofdrol. Het speelt zich af tijdens de Eerste Wereldoorlog. De carrière van een piloot vormt het vertrekpunt voor het verhaal. Hij heeft een verborgen route achter de loopgraven gevonden die hem

dicht bij het front van Verdun brengt waar hij het de Duitsers knap lastig maakt. Grappig detail. Hugault is een van de tekenaars aan wie de reeks *Buck Danny* werd aangeboden, maar de voorwaarden zinden de zoon van een legerpiloot niet. Na *Mezek* voor André Juillard en een andere luchtvaartserie voor tekenaar Alain Henriet (met wie Yann eerst van plan was om de reeks *Buck Danny* over te nemen) breiden de op luchtvaart toegespitste reeksen dus weer uit voor Yann. Die voorliefde voor vliegtuigjes deed hij als kind op door schaalmodellen in elkaar te knutselen en te beschilderen. Maar bovenal primeren voor hem de personages.

DAVID STEENHUYSE

WILLY'S ARCHIEF

Uitgeverij Adhemar brengt de eerste vijf albums in de collectie *Uit de Archieven van Willy Vandersteen*. Op 24 februari lagen facsimileheruitgaven van *Ridder Gloriant*, *Het Roode Masker*, *De Heldentocht der Bataven*, *De Zwarte Luipaard* en *De Blauwe Kreeft* in de winkel. De oplage per album is gelimiteerd tot duizend exemplaren en de kostprijs bedraagt 25 euro per album. De uitvoering van de albums is in hardcover met linnen rug en met goudopdruk op de rug, naar het voorbeeld van de Klassiek-collectie van *Suske en Wiske* of de eerder al door Adhemar uitgegeven albums van *Robert en Bertrand*.

Uit de Archieven van Willy Vandersteen zal bestaan uit oude, eenmalige en hoofdzakelijk realistisch getekende verhalen van Willy Vandersteen in de oorspronkelijke kleuren zoals ze ooit verschenen in de verschillende tijdschriften *Ons Volkske*, *'t Kapoentje*, enzovoort. De verhalen zijn aangevuld met oude gags of kortverhalen van onder meer *Kitty Inno*, *Pudifar*, *Barabitje*, *Thor*,... Kortom, weelderige collectors items voor elke Vandersteen-liefhebber. De oorspronkelijke publicaties zijn zo goed als onvindbaar.

Adhemar plant elk halfjaar vijf nieuwe albums in de reeks met alle niet eerder in album gepubliceerde strips die Vandersteen tussen 1940 en 1951 tekende. De volgende albums worden *Marscommando's op Aarde*, *Het VeEnspook*, *Het Verzonken Rijk*, *Tussen Water en Vuur* en *De Eerste Maanraket*. Er zullen twintig albums verschijnen.

DAVID STEENHUYSE

UIT DE ARCHIEVEN VAN WILLY VANDERSTEEN
HET ROODE MASKER
UIT DE ARCHIEVEN VAN WILLY VANDERSTEEN
DE BLAUWE KREEFT
UIT DE ARCHIEVEN VAN WILLY VANDERSTEEN
RIDDER GLORIANT
UIT DE ARCHIEVEN VAN WILLY VANDERSTEEN
DE HELDENTOCHT DER BATAVEN
UIT DE ARCHIEVEN VAN WILLY VANDERSTEEN
DE ZWARTE LUIPAARD

SILVESTER
Edelweiss 1
Valentine (Hugault + Yann)
Luchtvaartrilogie over een Franse tweeling tijdens WO I.

Eugène 5 — **(Barreveld)**

Mutts 1 — **Zondagmiddag (McDonnell)**
1ste album in een reeks van 4 met een oerklassiek duo: een hond en een kat.

De Orde van de Drakenridders 10 — **Naar het Licht (Guiton + Ange)**
Vliegende schepen van de Drakenridders raken slaags. Een lijnvluchtschip stort neer in de woestijn. Bij de overlevenden zijn leerlingen van de Orde.

Prins Valiant 15 — **Jaargang 1951 (Foster)**

Prins Valiant verzamelbox **Deel 11-15 (Foster)**

Smile — **(Telgemeier)**

Snoopy - Peanuts Compleet 4 — **1957-1958 (Schulz)**

De Toonder Animatiefilms **(de Vries)**
Toepasselijke uitgave in het Toonderjaar
Dit boek schetst de geschiedenis van Toonders animatiefilmperiode. Op de bijgeleverde dvd staan talloze voorbeelden.

UUR U 5
Wilson kennen we nog van *De Jonge Jaren van Blueberry*
Wie Heeft de President Vermoord? (Wilson + Duval/Pécau)
Een nieuw licht op de aanslag op Kennedy die in de uchronie UUR U aan een tweede ambstermijn begint.

UUR U verzamelbox — **deel 5-8**

STANDAARD UITGEVERIJ
Betty & Dodge 6
Verraad in de Pyreneeën (Du Caju + Van Rijckeghem/Van Beirs)
Deel 6 speelt zich af in verschillende periodes: een stukje middeleeuwen (zij het ingepakt in een toneelstukje), WO I en Spanje aan het einde van de burgeroorlog.

F.C. De Kampioenen 71

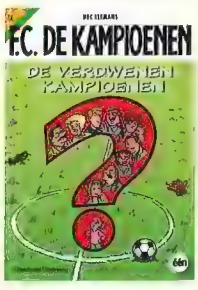

De Verdwenen Kampioenen (Leemans)
In de loop van het album verdwijnen alle Kampioenen, één voor één, op mysterieuze wijze. Uiteindelijk blijft er geen enkele Kampioen over. De uitgever zit met de handen in het haar en wil het verhaal niet uitgeven. Hij hoopt in elk geval dat de auteur een zinnige uitleg heeft voor de gebeurtenissen waarvan de Kampioenen het slachtoffer zijn.

Jump 15 — **Terug naar El Bolivar (Cambré)**
Lisa gaat naar El Bolivar waar ze op zoek gaat naar haar sinds lang verdwenen vader.

Mega 2012 — **(diverse auteurs)**

De Rode Ridder 233 — **Dokter Faustus (Scholz + Lodewijk)**

Suske en Wiske — **De Mini-Trilogie (Studio Vandersteen)**
Luxetrilogie van 3 thematische verhalen.

SYNDIKAAT
Otto 1
(Zie ook blz. 27)

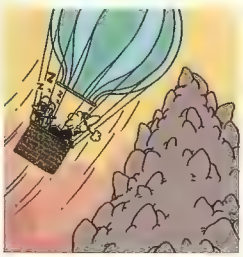

Blijven Roeien! (Frodo De Decker)
Nieuwe reeks van Vlaming Frodo die in het dagelijkse leven muziekleraar is. Otto is een tekstloze strip over een charmant, maar naief mannetje dat surrealistische, poëtische, absurde, slapstickavonturen beleeft.

UITGEVERIJ L
Ayako 1

Een Meisje om van te Houden (Osamu Tezuka)
1ste deel van trilogie. Je medeleven wordt in Ayako danig op de proef gesteld. Het onschuldige meisje Ayako wordt niet alleen door haar liefdevolle, maar cynisch geworden grootvader misbruikt, ook anderen vergrijpen zich aan haar. De familie sluit haar op in de kelder waar ze het grootste gedeelte van haar tienerjaren doorbrengt. In juli zal het slotdeel verschijnen. Uitgeverij L gaf van Tezuka al Boeddha, M/W en Ode aan Kirihito uit.

Lanfeust van Troy Boek 1+2
Het Ivoor van Magohamoth/ Thanos de Wellustige (Didier Tarquin + Christophe Arleston)
Gebundelde editie van de allereerste en nog steeds beste verhalen, opnieuw ingekleurd en vertaald met extra dossier.

INTERVIEW
GRZEGORZ ROSINSKI

HET UITDIJENDE THORGAL-UNIVERSUM ZAL NIET EXPLODEREN

Eind 2011 waren scenaristen Yves Sente, Yann en tekenaar Grzegorz Rosinski te gast op de Antwerpse Boekenbeurs. Ze waren uitgenodigd ter promotie van de hoofdreeks *Thorgal* en de nevenreeks *De Werelden van Thorgal*. Brabant Strip Magazine had een uitgebreide babbel met tekenaar Rosinski.

DOOR **GERT BUSSENS** EN **TOM VERMEEREN**

Net als vorig jaar liggen er ook nu twee albums van je geesteskind *Thorgal* op hetzelfde moment in de rekken. Ben je tevreden over het resultaat ?
Absoluut. Ik blijf tevreden over de beslissing om het *Thorgal*-universum uit te breiden. Er zijn nog veel verhaallijnen en personages die het verkennen en het uitdiepen meer dan waard zijn. Tijdens festivals en signeersessies voelde ik al jaren dat de lezers zich met de hele familie Aegirsson identificeerden. Dus leek het ons een goede beslissing om een reeks albums te creëren die zich min of meer parallel aan de hoofdreeks afspelen maar met de focus op een ander personage. Zo kan je nu lezen wat er met Thorgals dochter, Wolvin, gebeurt op het moment dat Thorgal zelf in het koude noorden op zoek gaat naar zijn zoon Aniël. Ik ben ook heel fier op de manier waarop de jonge Russische tekenaar Roman Surzhenko het personage van Wolvin gestalte heeft gegeven. Zijn eerste album is letterlijk een schot (!) in de roos. *(lacht)*

Wie beslist er rond welk personage een volgend album zal gemaakt worden ?
Dat wordt in teamverband beslist. Samen met Yves Sente wisselen we van gedachten. Het was ook een gemeenschappelijke beslissing dat ik de covers zou blijven schilderen voor *De Werelden van Thorgal*. Het voordeel is ook dat het herkenningseffect bij de lezers intact blijft. Het verzekert een soort van continuïteit. We willen het universum van Thorgal ook niet laten exploderen dus nemen we onze tijd om op te zoek te gaan naar kwalitatief hoogstaande tekenaars die zich goed inwerken in de geest van de verhalen.

"THORGAL OP HET WITTE SCHERM?

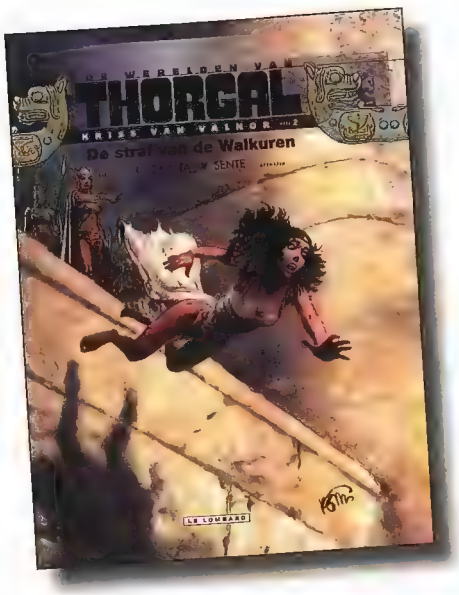

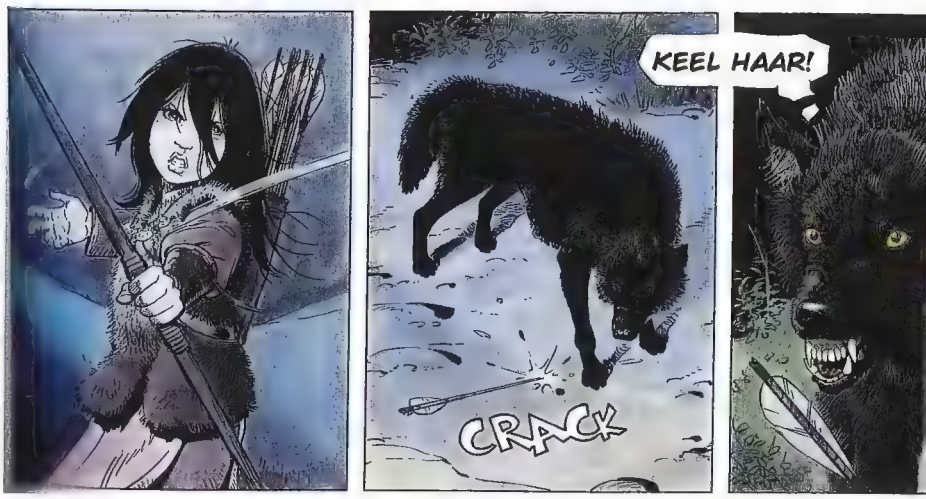

Cover Kriss van Valnor en fragment uit De Werelden van Thorgal - Wolvin 1: Raïssa

Welke albums kunnen we in de nabije toekomst verwachten?
In maart zal het tweede album van *Kriss van Valnor* in de rekken liggen. Tekenaar de Vita is klaar met zijn werk. Graza is volop aan het inkleuren. En ikzelf heb ook al de cover voor dat album *De straf van de Walkuren* afgewerkt. Surzenhko werkt momenteel aan het vervolg van *Wolvin*. En dan staat er ook een eerste album gepland van de nieuwe nevenreeks *De jonge jaren van Thorgal*.

Wat kan je al kwijt over deze reeks ?
Dat Yann de scenarist is en dat de tekeningen door een Franse tekenaar zullen verzorgd worden. Een naam prijsgeven kan ik nog niet. Het zal zeker een bijzonder interessante reeks albums opleveren. Yann vindt het immers een eer en uitdaging om de periode van een vijftal jaar tussen de adolescente en volwassen Thorgal te gaan verwerken tot stripscenario's. In de hoofdreeks werd deze periode overgeslagen. Toch is deze periode voor elk mens een bijzonder boeiende periode. Een periode van veranderingen en hoogoplopende emoties in je persoonlijke zoektocht naar volwassenheid.

Er bestaan blijkbaar ook plannen om rond het personage van Jolan een nevenreeks te maken. En de Belgische scenarist Didier Alcante zou een aantal *oneshots* schrijven rond nevenpersonages als de dwerg Tjahzi en Alinoë.
Het zijn nog alleen maar vage plannen. Er is over deze twee projecten nog geen definitieve beslissing gevallen. Meer dan enkele losse discussies zijn er nog niet. Ik betreur het vaak dat zulke nieuwtjes te snel verspreid worden alsof alles al in kannen en kruiken is.

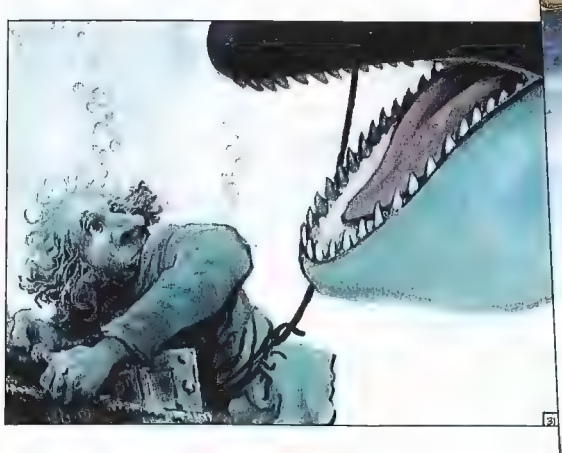

Jij zou een rustpauze inlassen om aan een vervolg te werken van *Skarbek*. Klopt dat ?
Ook daarover bestaan alleen nog maar vage plannen. Yves Sente heeft me een voorstel gedaan. Maar ik heb nog niet beslist of ik er wel wil op in gaan. De geest van het vorige tweeluik moet absoluut behouden blijven. De naam Skarbek alleen als link met het vorige verhaal is voor mij niet voldoende.

Tussen je stripprojecten door, werk je ook af en toe mee aan nevenprojecten. In Brussel hangen drie schitterende doeken in de Merovingische zaal van het Jubelparkmuseum. Hoe is dat museum bij jou terecht gekomen ?
Dat is allemaal te danken aan deze jongedame. *(Rosinski legt zijn handen op de schouder van zijn dochter Zofia, die het hele interview meevolgt.)* Zij heeft goede banden met het museum door haar job als kunsthistorica. Ze bleef aandringen om aan dit project mee te werken. Ik heb dan uiteindelijk ja gezegd. *(korte stilte)* Achteraf bekeken heeft dit project me geholpen om de dood van mijn geliefde vrouw te verwerken. Op het moment van haar overlijden, kon ik gewoon geen strips meer maken. Ik kon me niet concentreren. Ik moest me richten op andere projecten want ik kon mezelf er niet meer toe brengen om *Thorgal*-albums te maken.

ZIT DAAR IEMAND OP TE WACHTEN?"

Merovingisch dorp door Rosinski (© Jubelparkmuseum, Brussel)

De replica's die in het museum hangen zijn echt gigantisch. Hoe groot waren de originele werken ?
Ongeveer 2 meter bij 2,5 meter. Ik ben nu wel heel tevreden dat ik me er uiteindelijk toch voor geëngageerd heb. Het is iets waar mijn achterkleinkinderen nog kunnen bezichtigen. En dan zullen hun ouders zeggen: "Kijk eens wat jullie overgrootvader lang geleden nog gemaakt heeft !" *(brede lach)*
Er zitten knipoogjes verwerkt in de doeken. Zo heb je in het Merovingische dorp Thorgal, Jolan en Aaricia afgebeeld.
Ook op de twee andere doeken kan je ergens Thorgal ontdekken. Al zal je heel goed moeten kijken. Ik verklap niets, aan de bezoekers om het zelf te gaan ontdekken. *(brede lach)*

Na het grote succes van de Kuifje-verfilming door Steven Spielberg en Peter Jackson van vorig jaar dringt de vraag zich op of je er al ooit hebt aan gedacht om *Thorgal* op het witte scherm te brengen ?
(licht verrast) Euh... voor mij is dat zeker geen *must*. Zit daar iemand op te wachten? Thorgal beweegt toch al genoeg doorheen de strips ? Waarom dan nog die extra dimensie van film toevoegen. Jean Van Hamme (vroegere scenarist van *Thorgal*, nvdr.) en ik hebben er ooit wel eens over gepraat. En we waren het er allebei over eens dat een eventuele verfilming een spectaculaire productie zou moeten zijn, waar op geen cent meer of minder wordt gekeken. Met een *lowbudget*- en bijgevolg matige verfilming zou ik me echt niet goed voelen. Wie weet komt Ridley Scott het me ooit eens vragen... *(grijnst)*

Je bent vaak verhuisd. Heb je veel tijd nodig om je iedere keer aan te passen aan je nieuwe werk- en leefomgeving ?
Ik heb in 1982 inderdaad Polen noodgedwongen verlaten om in Brussel te wonen. En dat ik uiteindelijk in 1990 naar Zwitserland ben getrokken, is eigenlijk heel toevallig gekomen. Nadat ik een aantal keren in de prijzen viel op het Zwitserse stripfestival in Sierre, konden een aantal Zwitserse vrienden me overtuigen om daar te gaan wonen. Alles werd mooi voor mij geregeld. Ik moest bij wijze van spreken alleen maar mijn handtekening zetten en in mijn Zwitserse woonst intrekken. Het grote voordeel was en is dat ik vanaf dat moment verder van mijn uitgever in Brussel verwijderd was. Het is niet altijd een voordeel om zo dicht in de buurt te wonen van je uitgever. Je wordt veel vaker gesolliciteerd voor van alles en nog wat. Ik vond het beter om wat meer afstand te nemen. Ik ben perfect gelukkig in mijn afgesloten huis daar in de Zwitserse bergen. Ik ben dan ook een gelukzak. Mijn drie kinderen leggen me ook in de watten. Zo zorgt Zofia voor mijn contact met de pers en waakt ze over mijn auteursrechten. Mijn zoon Piotr is mijn persoonlijke agent en mijn tweede dochter Anna regelt mijn dagelijkse beslommeringen in Zwitserland. Zo kan ik me helemaal concentreren op mijn artistieke werk. Dat is toch een luxe, of niet soms ? *(voldane lach)*

ROSINSKI'S PASSIE VOOR DE KUNST

We legden 15 beroemde schilderijen aan Rosinski voor. Hij mocht zelf kiezen over welke schilderijen van beroemde meesters hij iets wilde zeggen. Zijn passie voor de 19de eeuwse schilderkunst is bijzonder groot. Rosinski heeft een zeer eigenzinnige kijk op schilderkunst en dat stak hij niet onder stoelen of banken.

"De perfectie nastreven is dodelijk voor de kunst."

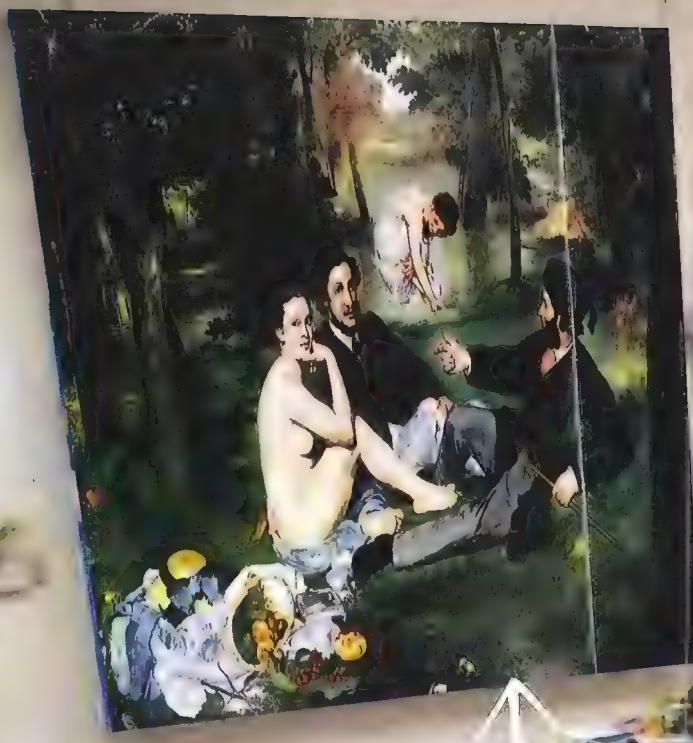

***Le déjeuner sur l'herbe* (1862, Edouard Manet)**

Dit schilderij werd ooit geweigerd door het officiële Parijse Salon en werd daarom in 1863 geëxposeerd in het zogenaamde Salon des Refusés waar ook andere beroemde schilders als Pissarro, Renoir, Courbet en Cézanne werden tentoongesteld.
Terecht overigens. Ik vind er niets aan. Manet of Cézanne waren geen vernieuwers. Veel van de schilders die toen samenhokten in de buurt van het Parijse Montmartre imiteerden gewoon. Ze hinkten achterop. Ik hou van kunstenaars die hun nek durven uitsteken. Vreemd genoeg werd *Le déjeuner sur l'herbe* nadien toch als een meesterwerk beschouwd. Het hangt tegenwoordig in het beroemde Musée d'Orsay in Parijs. Ik noem dit zelfs geen museum. Het is een samenraapsel van wat anderen ons opdringen als zijnde meesterwerken van de schilderkunst. Daar ben ik het helemaal niet mee eens. Het stoort me ook dat schilders hun beeld niet mooi binnen de voorziene ruimte aflijnen. Als de omkadering bepaalde details doorsnijdt of abrupt afbreekt, komt dat bij mij als amateurisme over. Het trekt de aandacht weg van de eigenlijke afbeelding. Van een amateurschilder kan je dat nog begrijpen maar van schilders die zichzelf als 'grote kunstenaars' beschouwen, komt dit toch bijzonder stuntelig over.

Het menselijk lot (1935, René Magritte)

Sorry voor alle fans van zijn werk, en dat zijn er ongetwijfeld veel in België, maar ik ben zeker geen bewonderaar van het surrealisme van Magritte of Delvaux. Het is me allemaal veel te clean, veel te afgeborsteld. Ik vind er gewoon geen 'materie' in terug. Het lijken wel kopies zonder enig spoor van borstels of penselen. Ik moet aan een schilderij kunnen zien dat erop gezwoegd is, dat er een hart en ziel in steekt. Voor mij is het niet de naam van de schilder die primeert maar het werk zelf. Een grote naam alleen is voor mij niet voldoende om een object goed of niet goed te vinden.

Zelfportret (1889, Vincent van Gogh)

Een echte liefhebber van Van Gogh ben ik niet. Maar dit zelfportret vind ik wel geslaagd, moet ik toegeven. Van Gogh heeft het niet makkelijk gehad. Hij heeft keihard moeten knokken en dat voel je toch in enkele van zijn werken. Dat vind ik al een mooie verdienste. Hij slaagde er af en toe in om in zijn schilderijen weer te geven wat hij écht voelde. Dat vind ik heel belangrijk.

Mona Lisa (1503, Leonardo da Vinci)

Pfff... nog zo'n overroepen schilderij. Dit is *kitsch* voor mij. Sorry voor het woord. Ik weet dat vele lezers gechoqueerd zullen zijn door deze mening. Maar waarom zou ik mijn mening aanpassen aan de publieke opinie? Ik vind het allesbehalve een meesterwerk. Als beeldhouwer en uitvinder vond ik da Vinci veel beter. Een schilder die erin slaagt om de perfectie af te beelden, schiet zijn doel voorbij. Niemand is perfect. Dus heeft het geen zin om tot elke prijs de perfectie na te streven. Schilderen is net interessant omdat je als maker voortdurend op zoek bent. De perfectie nastreven is dodelijk voor de kunst. Want wat moet je doen als de perfectie uiteindelijk bereikt is ? Niets meer, dan houdt het allemaal op... Ik ben zelf nog altijd op zoek en ben blij dat ik ze nog niet gevonden heb. *(brede glimlach)*

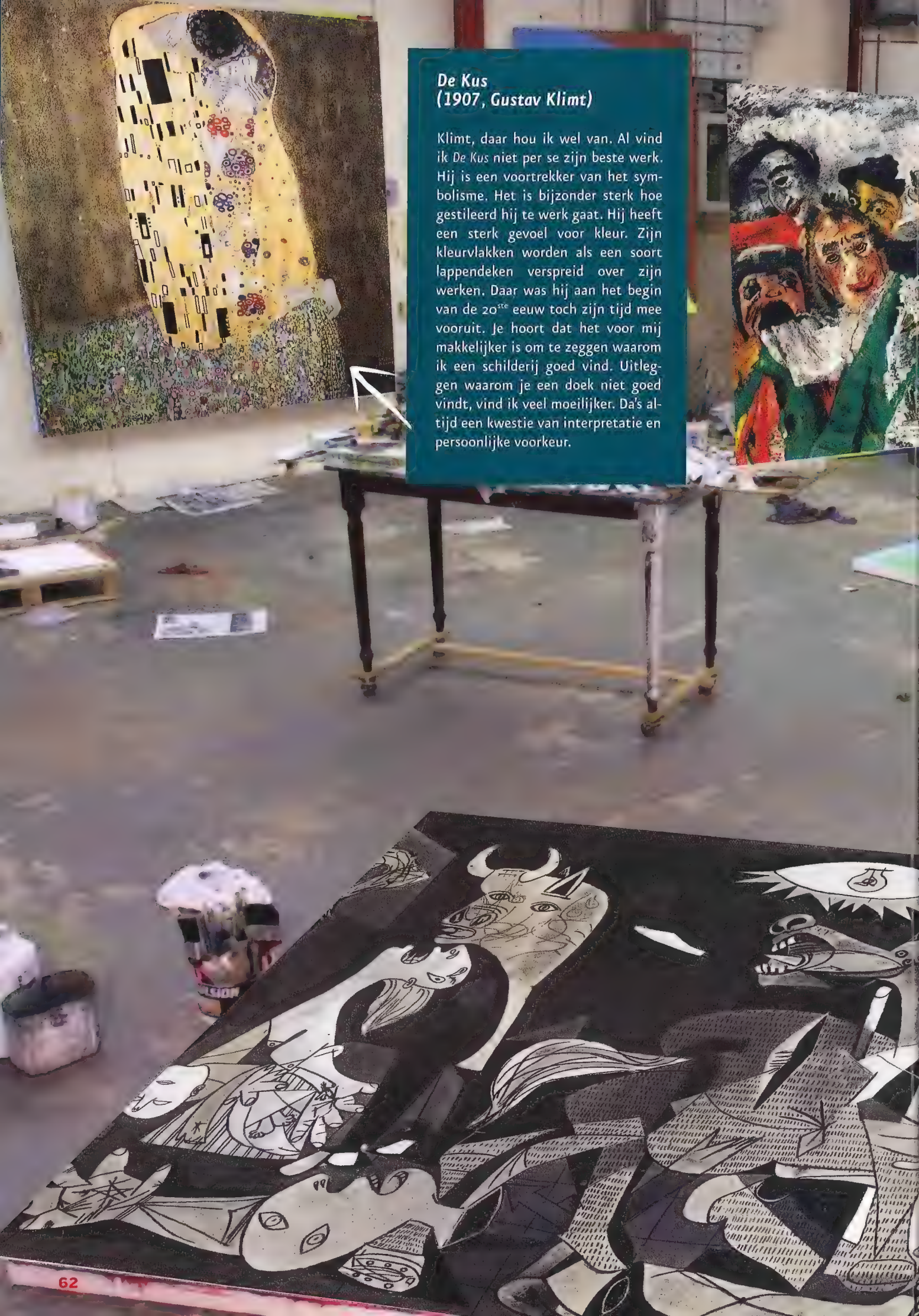

De Kus
(1907, Gustav Klimt)

Klimt, daar hou ik wel van. Al vind ik *De Kus* niet per se zijn beste werk. Hij is een voortrekker van het symbolisme. Het is bijzonder sterk hoe gestileerd hij te werk gaat. Hij heeft een sterk gevoel voor kleur. Zijn kleurvlakken worden als een soort lappendeken verspreid over zijn werken. Daar was hij aan het begin van de 20ste eeuw toch zijn tijd mee vooruit. Je hoort dat het voor mij makkelijker is om te zeggen waarom ik een schilderij goed vind. Uitleggen waarom je een doek niet goed vindt, vind ik veel moeilijker. Da's altijd een kwestie van interpretatie en persoonlijke voorkeur.

De Intrige
(1911, James Ensor)

Ik ben gek op het werk van Ensor. Hier zie je bij de eerste oogopslag dat er gewroet is bij het maken van dit doek. Schilderen betekent voor mij jezelf vuil durven maken. Je moet stinken. Geef toe, een doek van Magritte of de *Mona Lisa*, dat stinkt toch niet! *(brede lach)* Dat is veel te beredeneerd, te proper. Toch zijn er ook doeken van Ensor die ik minder geslaagd vind, hoor. In het werk van Ensor zit een soort van natuurlijk humor. Daar ben ik verzot op. Hij is een meester in het personificeren van emoties, in het figuratieve. Die knipoogjes in zijn werk, dat humoristische, dat is echt mijn ding. Ik hou daar zelf ook wel van. Als ik een opdracht krijg om voor een organisatie een affiche of ander project te maken, probeer ik ook altijd voor een humoristische noot te zorgen.

Guernica
(1937, Pablo Picasso)

Picasso... sorry maar, ook deze man kan me niet boeien. Picasso's werk vergelijk ik met graffiti. *(windt zich op)* Met dit werk heeft hij de Spaanse burgeroorlog geridiculiseerd. Ik houd niet zo van moderne kunst. Al moet ik toegeven dat ik het abstracte expressionisme, het non-figuratieve van de Amerikaan Jackson Pollock wel kan smaken. Ook de angstaanjagende werken van Francis Bacon vind ik goed. Hij slaagt erin om het innerlijk van de mens in zijn portretten naar buiten te brengen. Toch weiger ik originelen van beide mannen te gaan bekijken, uit vrees dat ik toch ontgoocheld zal zijn. Ik ken hun werk dus alleen maar vanuit boeken.

De Nachtwacht
(1642, Rembrandt Van Rijn)

Dit vind ik wel een knap werk. *(begint te lachen)* Voor mij is Rembrandt de uitvinder van 3D. Tegenwoordig hoor je niets anders in de filmwereld. Maar hij heeft met dit doek eigenlijk in de 17de eeuw al het principe van drie dimensies en hologrammen uitgevonden. De compositie is bijzonder knap bedacht. De kapitein en de luitenant op de voorgrond lijken er als het ware uit te springen... zonder 3D-brilletje! Straf! *(lacht)*

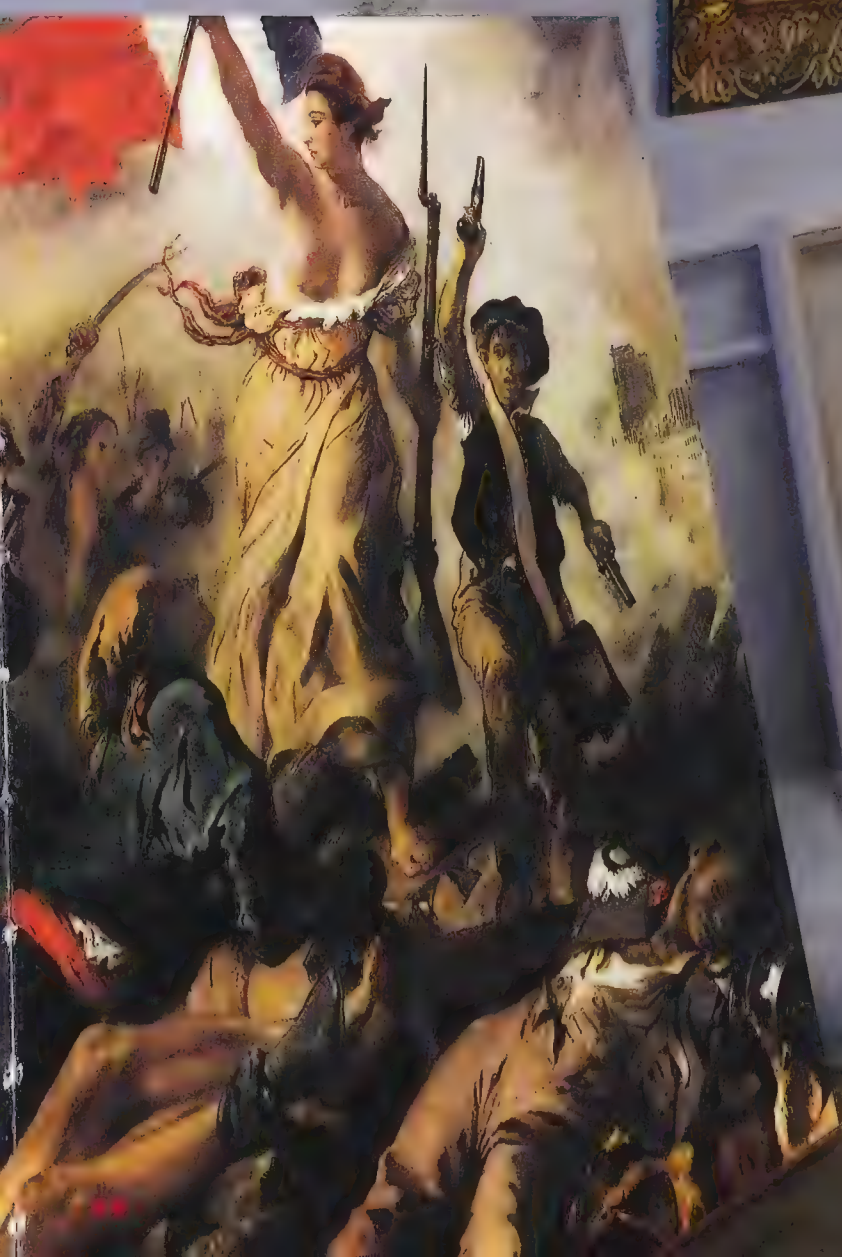

Pop-Art van Andy Warhol (1970)

Dat mag gewoon de prullenbak in voor mij. Dit is toch geen kunst. Dit kan iedereen. En dan nog die bewerkte foto van Hergé. Over die man wil ik het ook niet hebben. Ik heb wel jaren voor het weekblad Kuifje gewerkt maar met de stripheld Kuifje heb ik nooit iets gehad. Ik heb ook de hype aan het begin gemist. In mijn thuisland Polen had nog niemand over Hergé en zijn Kuifje gehoord.

Vrijheid leidt het volk (1830, Eugène Delacroix)

Ik vind dit niet zijn beste werk. Iedereen kent het omwille van die vrouwenfiguur met ontblote borst, Marianne, symbool van de Franse revolutie en later voor Frankrijk in het algemeen. Toch heb ik het wel voor het werk van Delacroix. Ik herinner me nog de prachtige tentoonstelling 'Van Delacroix tot Kandinsky' in Brussel. De expositie ging over de invloed van het oriëntalisme op de westerse kunst. Na de militaire verovering van Egypte op het einde van de 18de eeuw werd de fascinatie voor Egypte en het oosten in het algemeen bijzonder groot. Een bijzonder interessante wisselwerking tussen oost en west was het gevolg. Die kruisbestuiving in de kunst heeft me altijd geboeid. Die invloeden zorgden voor een soort van escapisme voor de geïndustrialiseerde westerse wereld. Men koos jammer genoeg voor Delacroix en Kandinsky in de titel van de expositie om zoveel mogelijk kijklustigen te lokken. Maar op de tentoonstelling zelf was er van beide schilders maar één werk te zien. En dat waren veruit de slechtste werken van de hele tentoonstelling. De andere doeken van ondermeer Bey en Gérôme konden me veel meer bekoren. Maar ja, een grote naam doet verkopen. Ik haat het dat de perceptie van de hele kunstwereld ons wordt opgedrongen door een groepje lobbyisten, een groep van pseudo-intellectuelen die in onze plaats bepalen wat een meesterwerk is en wat niet. Iemand die je voorkauwt wat je van een doek moet vinden, dat is toch om te gruwelen. Waar halen ze het recht vandaan om te zeggen welke schilders als 'klassiekers' in de boeken komen en welke niet ? Ik vind dat iedereen het recht heeft om zijn eigen mening te vormen. Waarom moeten wij per se goed vinden wat zij ons voorschrijven ? Je kan pas een eigen gefundeerde kijk op kunst ontwikkelen als je zelf met kunst bezig bent. Als je zelf nog nooit een verfborstel hebt vastgenomen, hoe kan je dan doeken van anderen bekritiseren? Kunst is geen exacte wetenschap. In kunst is twee plus twee nooit vier. En dat vergeten vele mensen.

BS TWITTEDOEK

Loki: **"I have an army"**
Iron Man: **"We have a Hulk"**

Fotospecial op blz. 68

GHOST RIDER VAN MARVEL

Een Amerikaanse rechter heeft geoordeeld dat de rechten op de stripverfilming *Ghost Rider* in handen zijn van Marvel. Pech voor Gary Friedrich, die beweert de bedenker te zijn en hoopte op een deel van de (geld)koek. Friedrich bedacht in de jaren '60 een strip over een motorrijder met brandende schedel maar had het personage verkocht aan Marvel. De 3D-film *Ghost Rider: Spirit of Vengeance* verschijnt op 16 februari in de bioscoop.

KUIFJE IN DE PRIJZEN

De Golden Globe 2012 voor de beste animatie werd toegekend aan de *Kuifje*-film *Het geheim van de eenhoorn* van Steven Spielberg. De Amerikaanse regisseur kondigde ondertussen aan dat een tweede verfilming er sowieso komt. Die zal worden geregisseerd door Peter Jackson.

GEANIMEERDE KINKY & COSY

Nog voor het einde van 2012 moeten 500 afleveringen van *Kinky & Cosy* klaar zijn, een animatieserie naar de stripreeks van Nix. Het wordt een Frans-Belgische coproductie, waarbij de auteur zelf ook als coproducent optreedt.

FILMPLANNEN TRIGIË IN STROOMVERSNELLING

Dat er plannen zijn voor een verfilming van de stripreeks *Opkomst en ondergang van het Trigische rijk* van de Britse stripauteur Don Lawrence is al een tijdje bekend maar nu lijkt de uitvoering ervan toch in een stroomversnelling te raken.

Het script is geschreven en ligt nu op tafel bij een aantal regisseurs. Bedoeling is om een regisseur te vinden die bekend is met de Trigië-stripreeks en dat maakt dat er vooral gezocht wordt naar een Brit. In de pers duikt met deze gegevens Duncan Jones op. De Brit heeft al aangegeven een grote fan van de strip te zijn. Maar niet alleen Jones is een kanshebber. Het zou immers niet verbazen dat het script ook werd opgestuurd naar regisseurs als Gareth Edwards, Paul McGuigan en Neil Marshall.

MUTTS NAAR HET GROTE SCHERM

Mutts, de gagreeks van de Amerikaanse cartoonist Patrick McDonnell, zal binnenkort te zien zijn op het grote scherm. Daarvoor werkt Twentieth Century Fox Animation samen met McDonnell en diens broer aan het script. Hoe de korte grappen van Mutts omgetoverd zullen worden tot een langspeelfilm is wellicht de grootste uitdaging van deze adaptatie. Vermoedelijk zal gekozen worden om ook deze film in 3D uit te brengen. Mutts wordt al sinds 1994 in allerlei bladen gepubliceerd en verschijnt tegenwoordig in ruim zevenhonderd kranten en in twintig landen.

GAZA 1956 WORDT TEKENFILM

Joe Sacco's Gaza 1656 wordt verfilmd. Er wordt nog wel gezocht naar eventuele co-producers en ook de financiering is nog niet rond. Denis Villeneuve wordt de regisseur van de tekenfilm.

EN DAAR KOMT DE MARSUPILAMI!

60 jaar geleden maakten striphelden Robbedoes en Kwabbernoot in het album *Robbedoes en de erfgenamen* voor het eerst kennis met de Marsupilami. Zijn verjaardag wordt dit jaar gevierd met een animatiefilm, die in april 2012 de filmzalen zal veroveren. Het 25ste *Marsupilami*-album *Op het spoor van de Marsupilami* is gebaseerd op het scenario van de animatiefilm van regisseur Alain Chabat

TWEEDE CÉSAR VOOR JOANN SFAR

De Franse stripmaker Joann Sfar valt in de prijzen met zijn animatiefilm *De kat van de Rabbijn*. In Parijs won de animatiefilm, gebaseerd op de gelijknamige stripreeks van Sfar, de César voor beste animatiefilm. Verleden jaar mocht de stripauteur ook al een César, de belangrijkste Franse filmprijs, naar huis meenemen voor zijn biopic *Gainsbourg*. Sfar plant nu een verfilming van zijn jeugdstripreeks *Kleine vampier*. Hij schrijft en regisseert de 3D animatiefilm, die voorzien is voor eind 2013.

HEADSHOT-VERFILMING MET SYLVESTER STALLONE

De verfilming van de striptrilogie *Headshot* van Colin Wilson en Matz komt er in Ameirka al aan op 13 april 2012. Sylvester Stallone neemt de rol van flik voor zijn rekening. Spelen ook mee: Jason Momoa en Christian Slater. Regisseur van de film is Walter Hill.

BOLLIE EN BILLIE KRIJGEN LANGSPEELFILM

In april 2013 maken *Bollie en Billie* zich op om de filmzalen te veroveren. Het wordt een Frans-Belgisch-Luxemburgse productie met opnames in Brussel, Luxemburg en Parijs.

De regie en het script liggen in handen van Alexandre Charlot en Franck Magnier, die eerder al *Asterix en de Olympische Spelen* naar het grote scherm brachten. De opnames van de *Bollie en Billie*-film, met echte acteurs, starten in maart 2012.

BONE ON THE MOV(I)E!

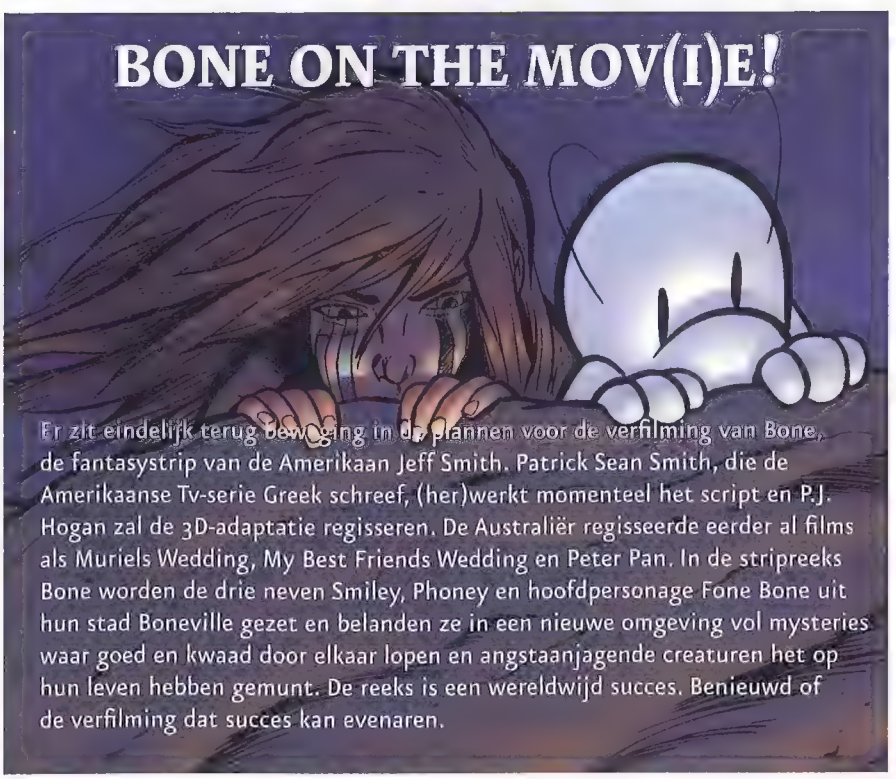

Er zit eindelijk terug beweging in de plannen voor de verfilming van Bone, de fantasystrip van de Amerikaan Jeff Smith. Patrick Sean Smith, die de Amerikaanse Tv-serie Greek schreef, (her)werkt momenteel het script en P.J. Hogan zal de 3D-adaptatie regisseren. De Australiër regisseerde eerder al films als Muriels Wedding, My Best Friends Wedding en Peter Pan. In de stripreeks Bone worden de drie neven Smiley, Phoney en hoofdpersonage Fone Bone uit hun stad Boneville gezet en belanden ze in een nieuwe omgeving vol mysteries waar goed en kwaad door elkaar lopen en angstaanjagende creaturen het op hun leven hebben gemunt. De reeks is een wereldwijd succes. Benieuwd of de verfilming dat succes kan evenaren.

THE AVENGERS DE FOTO'S

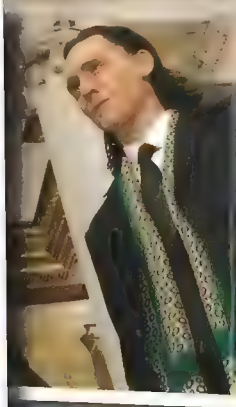

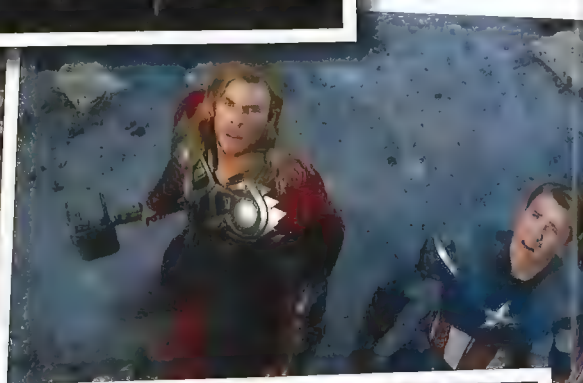

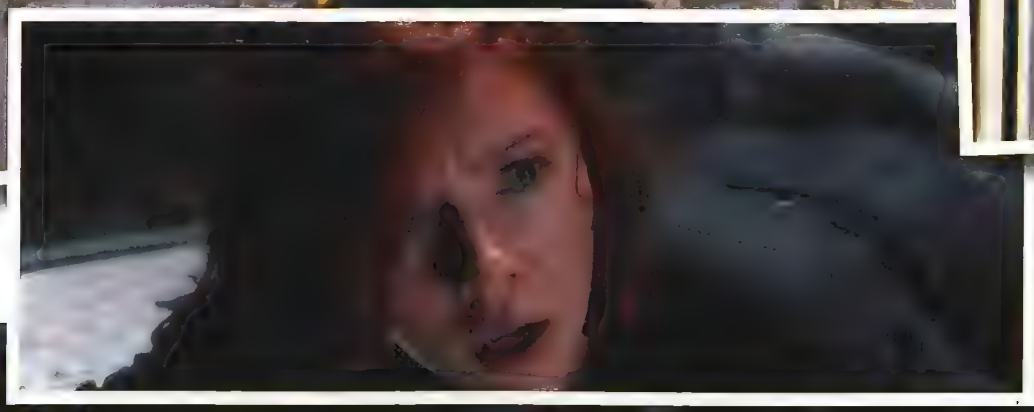

In The Avengers stelt S.H.I.E.L.D.-chef Nick Fury, gespeeld door Samuel L. Jackson, een superheldenteam samen om de wereld te redden van de ondergang. Schurk van dienst wordt Loki, die daarbij de hulp krijgt van een heel leger. Het Avengers-team bestaat uit Iron Man (een rol van Robert Downey Jr.), Incredible Hulk (gespeeld door Mark Ruffalo), Black Widow (de bloedmooie Scarlett Johansson), Thor (een rol van Chris Hemsworth), Hawkeye (door Jeremy Renner) en Captain America (gespeeld door Chris Evans). De film speelt in de bioscoop vanaf 26 april 2012.

DE GESCHIEDENIS VAN
ALEXANDER DE GROTE

VOOR SLECHTS 9 EURO IN UW BOEKENKAST!

HA DIE PRIS!
HEER ALEXANDER! WAT VOOR VOD HEBT U NU AAN?
WOEZO VOOR EEN SEXY LEEUWENVEL, JA! IK LEG HET WEL EVEN UIT...
ALS KIND VERTELDE M'N MOEDER MIJ DAT IK EEN AFSTAMMELING WAS VAN DE HALFGODEN HERCULES EN ACHILLES...
DUS BEGON IK DAG EN NACHT IN DE ILIAS TE LEZEN OVER ACHILLES' AVONTUREN...
TOEN IK EINDELIJK ZELF IN TROJE KWAM, BEZOCHT IK DE GRAFTOMBE VAN ACHILLES EN NAM IK ZIJN SCHILD MEE...
MAAR IK WAS OOK HERCULES NIET VERGETEN. IK NAMDE ZIJN KNOTS NA UIT EEN BOOMSTRONK...
EN GISTEREN OP DE MARKT KOCHT IK DIT PRACHTIGE LEEUWENVEL!
DAT DROEG HERCULES OOK!
IK DENK DAT IK DIT ZELFS EN DRAGEN OP ONZE VOLGENDE VELDTOCHT!
OOO!
ENKELE DAGEN LATER...
RUSTIG BLIJVEN, HEER!
EN ZEKER NIET TEVEEL BEWEGEN! WAARSCHIJNLIJK DENKT DAT BEEST DAT U EEN VAN HAAR WELPJES BENT!
DANKZIJ UW GESTALTE EN DANKZIJ DAT VOD...
HET IS GEEN VOD! HET IS EEN SEXY LEEUWENVEL!

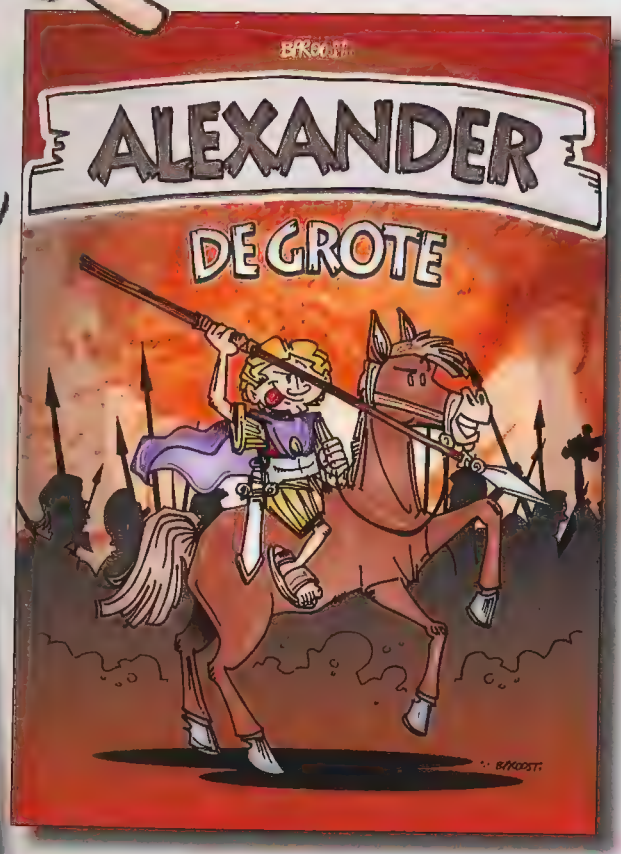

ALEXANDER DE GROTE (BART PROOST)
een nieuwe uitgave van Brabant Strip vzw
(softcover album van 48 pagina's, in kleur,
beperkte oplage).
Verkoopprijs: 9 euro.
Dit album werd gepresenteerd op Strip Turnhout
met een tentoonstelling op onze stand.
De lijst van stripwinkels waar de strip te koop is,
kan u terugvinden op www.brabantstrip.be
Meer info via car.hauwaerts@telenet.be

BS UITGELEZEN

Een duik in de wondere fantasiewereld van Leo!

blz. 72

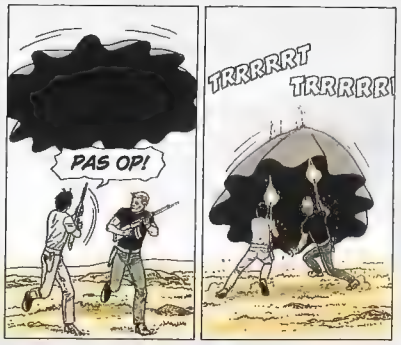

Clash tussen Romeinen en Germanen

Klasbak Marini voert ons naar het grauwe Germanië. Het jonge keizerrijk Rome dacht jarenlang onoverwinnelijk te zijn tot die bepaalde dag in 9 na Christus toen de Romeinse legioenen een zware nederlaag leden tegen de woeste Germanen in het Teutoburgerwoud. De focus ligt in dit album meer op de intrige dan op de gratuite seksscènes. Opvallend is toch wel dat Marini veel aandacht heeft voor menselijke thema's als liefde, vriendschap, verraad en innerlijke twijfel. De moeilijke relatie tussen de twee hoofdpersonages Marcus, een rijke Romein, en Arminius, zoon van een Germaanse hoofdman, wordt verder uitgediept en bereikt een hoogtepunt wanneer Marcus naar de Germaanse gebieden wordt gestuurd om na te gaan of de Gallo-Romeinse troepen daar geen opstand aan het voorbereiden zijn.

Het kleurenpalet van de Zwitsers-Italiaanse tekenaar kleurt grijzer en bruiner dan ooit. Marini is op heel korte tijd uitgegroeid tot een grote naam binnen de stripwereld. De verkoopcijfers van deze reeks liegen er niet om. Terecht durven we wel zeggen. TV

Adelaars van Rome 3
Tekst/tekeningen: Marini
Dargaud, 64 blz., SC: 8,95 euro

HOOFDREEKS SNAKT NAAR ADEM

SPIN-OFF NEEMT OVER

Sinds het einde van het vorige album weet XIII wie hij werkelijk is. Toch zitten er nog flink wat gaten in zijn geheugen. Om hierop antwoorden te vinden, schakelt hij de hulp in van psychiater Suzanne Levinson, die een bijzondere vorm van hersenstimulatie ontdekt. Door het experiment keert XIII alias Jason McLane terug naar zijn schoolverleden. Als hij een afspraak maakt met Jim Drake, een oude schoolvriend, wordt deze, net voor hun ontmoeting, vermoord. Als nadien een gevangene met het Romeins cijfer XIII op de schouder uit de gevangenis ontsnapt, denkt de FBI dat Jason McLane hier voor iets tussen zit. Het 19de album leek ideaal als afronding maar met oog voor het commerciële en financiële aspect besloot de nieuwe scenarist Yves Sente om door te gaan. Vance was door gezondheidsproblemen niet meer in staat om zelf de tekeningen te verzorgen. Zijn opvolger, de Rus Iouri Jigounov (vooral bekend van *Alfa*) doet het prima. Zijn tekeningen zijn zelfs iets minder houterig dan die van Vance, die nog wel de cover alsook het historische gedeelte over de 'Mayflower' heeft getekend. Het verhaal kon echter niet bekoren. Afwachten wat Sente nog uit zijn hoed tovert. Maar overtuigend is deze nieuwe start niet echt. De spin-off *XIII Mystery* wordt zo stilaan een evenknie (of zelfs beter) dan het origineel. In het nieuwste album staat kolonel Amos centraal, in de hoofdreeks diegene die moet proberen te ontdekken wie achter de moord op de Amerikaanse president schuilgaat. In dit oneshot krijgen we te lezen wat Amos allemaal uitspookte voor hij met dat onderzoek werd belast en dat levert enkele verrassingen op. Jonge scenarist Didier Alcante slaagt erin om op een boeiende manier zijn verhaal te brengen. Van tekenaar Boucq (de laatste jaren vooral actief als tekenaar van zijn westernreeks *Bouncer*) verwachten we niets anders dan vakwerk. En dat levert hij ook met dit album af. Conclusie: de hoofdreeks is aan het aanmodderen terwijl de afgeleide reeks meer en meer op kruissnelheid komt. TV

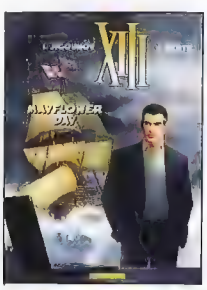

XIII 20: Mayflower Day
Tekst/tekeningen: Sente/Jigounov
Dargaud, 48 blz., SC : 6,95 euro

XIII Mystery 4: Kolonel Amos
Tekst/tekeningen: Alcante/Boucq
Dargaud, 48 blz., SC : 6,95 euro

Servais *back in business*

De bronsttijd is bij de herten een belangrijke periode van het jaar. De mannetjes vechten dan uit wie de dominante man van de familie wordt en exclusief kan beschikken over de wijfjes van de roedel. De vraag is hoe een vroeger dominant mannetje ermee omgaat wanneer hij voelt dat er jongere en sterkere tegenstanders opstaan? We merken een vergelijkbare verhaallijn in het leven van schrijver Bernard Chalenton. Gedurende lange tijd was hij heer en meester binnen de literaire wereld. Maar zijn inspiratie raakt op. Hij gaat op zoek naar hernieuwde creatieve kracht bij de jeugd. Eén van zijn fans, de mooie Claudine, wil niets liever dan even succesvol schrijven als hij en voorspelt op een signeersessie dat ze een dochter zal krijgen, die ook een beroemd auteur zal zijn. Achttien jaar later lijkt die voorspelling uit te komen. Terwijl Claudine aan een vorm van mutisme lijdt, groeit dochter Colette op in een pleeggezin. Ze zoekt contact met haar echte moeder en kruipt in de pen om de droom van haar moeder te helpen realiseren. Claudine is zo opgetogen over het script, dat ze besluit het op te sturen naar Chalenton.

Natuurliefhebber en dierentekenaar bij uitstek, Jean-Claude Servais, is met dit sterke album *back in business*. Zoals in de meeste van zijn albums gebruikt hij een metafoor om parallellen te trekken tussen mens en natuur. Het is een lust voor het oog te zien hoe hij voor een afwisseling zorgt tussen mooie natuurpagina's enerzijds en een stevige psychologische thriller anderzijds. Een aanwinst in de prestigieuze *Vrije Vlucht*-reeks. TV

De laatste bronst
Tekst /tekeningen : Servais
Dupuis, 80 blz.,
HC : 15,95 euro

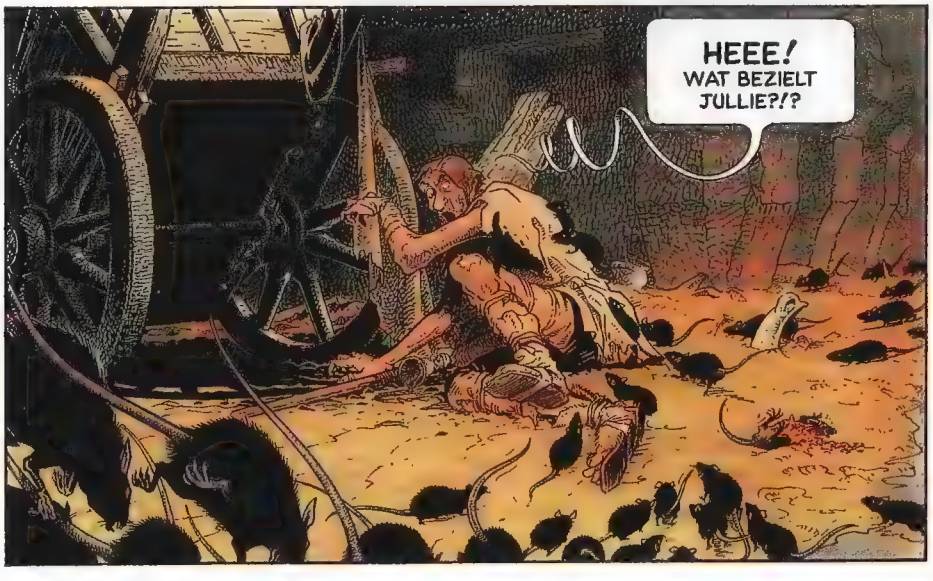

De verrassing van 2011

Het sprookje van de rattenvanger die in de 13de eeuw het Duitse dorpje Hamelen ter hulp snelt om hen te verlossen van een invasie van ratten, is wereldwijd bekend maar tekenaar Houot brengt het op zo'n sfeervolle en hyperrealistische wijze dat dit album voor mij dé ontdekking van 2011 was. De gruwelijke intrige wordt door Houot en zijn partner, inkleurster Jocelyne Charrance, meesterlijk op papier gezet. Hij varieert als een cineast zijn camerastandpunten. Daarenboven voegt hij bij het bekende verhaal heel wat elementen toe over het middeleeuws bijgeloof. De grauwe, lugubere sfeer van het verhaal voel je in elk plaatje. Houot werd al meermaals vergelijken met Bourgeon. Diegenen die deze vergelijking overdreven vonden, zullen na het lezen van *De Rattenvanger van Hamelen* hun ongelijk toegeven. Als tekenaar heeft Houot me nog nooit ontgoocheld. Zijn realisme en oog voor details in zowel personages als decor zijn schitterend. Eerder verstripte hij al op sublieme wijze het leven van Djenghis Khan en bracht hij de prehistorie onder de aandacht in de onderschatte reeks *Kroniek van de Nacht der Tijden* (waarvan 2 delen onvertaald bleven). Als scenarist vond ik enkel zijn vierluik *Septentryon* wat te complex. De sfeer die hij in zijn laatste trilogie *De Plaag* creëerde (op scenario van Py) wordt met dit oneshot doorgetrokken. Meer dan een aanrader dus! TV

De rattenvanger van Hamelen
Tekst/tek: André Houot
Daedalus, 48 blz.,
HC: 16,95 euro
Verschijnt ook in beperkte luxe-uitgave in zwart-wit, oplage 150 stuks, HC : 49,95 euro

FANTASIEWERELD VAN LEO BLIJFT BOEIEND

Op het einde van het vorige album van *Antares* konden we lezen hoe Lynn, het dochtertje van Kim Keller, plots verdween in een mysterieuze energiebundel. Kim is ervan overtuigd dat die energiebundel nooit tot doel had een willekeurig iemand te doden.
Ze gelooft dat er buitengewoon intelligente wezens achter die methode schuilgaan en kan en wil niet geloven dat een zo hoog ontwikkelde beschaving mensen doodt zonder enig motief. Dit vierde album is een overgangsalbum naar het slot van de cyclus. Kim en haar vrienden maken zich klaar om op zoek te gaan naar Lynn op de naburige planeet Antares-4. De conservatieve fanatiekelingen Elijah en Jedediah willen eerst niet dat Kim en haar vrienden mee aan boord gaan omdat ze de missie zien als een diplomatieke reis met als doel contact te leggen met een waarschijnlijk hoog intelligente beschaving. Kim slaagt erin om de plannen te wijzigen. Voor haar telt maar één ding: haar dochter terugvinden. In *Verre Werelden* volgen we nog steeds Paul Clauden die op de planeet Altair op zoek is naar zijn vader, van wie altijd was aangenomen dat hij overleden was. Op het einde van het vorige album had Paul zijn vader echter in levende lijve gezien maar hij deed net alsof hij Paul niet zag. Wanneer Paul zijn vader terugvindt blijkt hij door het leven te gaan als John Clayton. Hij is ook hertrouwd en heeft een zoon en een stiefdochter. Pauls vader is echter op de vlucht geslagen voor de gebroeders Kowalsky, premiejagers die niets of niemand ontzien, omdat hij zijn schulden niet kan afbetalen. De buitenaardse krabachtige Stepanerk snelt Paul en zijn vaders (nieuwe) gezin ter hulp.
Leo brengt op hetzelfde moment twee albums uit. Voor *Antares* is hij zowel tekenaar, inkleurder als scenarist. Voor *Verre Werelden* zorgt de dove Icar voor de tekeningen. Beide albums zijn de moeite waard. Al gaat mijn voorkeur toch uit naar *Antares*. Icar probeert wel in de geest van Leo te werken maar zijn personages zijn minder overtuigend dan die van Leo. Qua fauna en flora zijn ze elkaars evenknie maar Icars personages zijn nogal houterig en stralen minder empathie uit. Als je weet dat emoties weergeven ook al niet meteen het sterkste punt is van Leo, dan zegt dit genoeg. Ook de inkleuring van Icar spreekt me minder aan dan de verhalen waar Leo zelf voor de inkleuring zorgt. TV

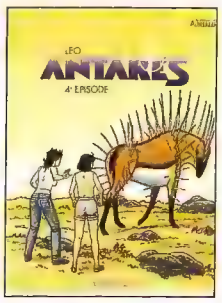

Verre Werelden 4
Tekst / tekeningen: Leo
Dargaud, 48 blz., SC: 6,95 euro

Antares 4
Tekst/tekeningen: Leo/Icar
Dargaud, 48 blz., SC : 6,95 euro

FLITSEND TUSSENDOORTJE VAN VAN HAMME

Pauline heeft alles om een rustig leventje te leiden. Haar vader is immers een miljardair. Toch kiest ze voor een militaire carrière. Ze schopt het tot luitenant en gaat op vrijwillige basis op missie naar zuidelijk Koerdistan in Irak. Wanneer ze plots in het niets verdwijnt, roept Paulines vader de hulp in van Wayne Shelton. Uit een videoboodschap blijkt dat Pauline in handen is gevallen van Kulay Ran, een bendeleider die het hele Midden-Oosten onveilig maakt. Hij eist twintig miljoen dollar in diamanten in ruil voor de vrijlating van Pauline. Samen met Paulines aanstaande echtgenoot, de Oostenrijkse baron Ernst von Fernstein, moet Shelton proberen om Pauline te bevrijden. De missie krijgt echter snel een wel heel verrassende wending... Met de naam Jean Van Hamme als scenarist op de cover, mag je als uitgever gerust zijn dat de verkoopcijfers hoge toppen zullen scheren. Maar ook Van Hamme kan in herhaling vallen en een actieverhaaltje uit zijn hoed toveren van dertien in een dozijn. Niets op tegen want als hapklaar tussendoortje is en blijft *Wayne Shelton* een geslaagde reeks. De heerlijk gedetailleerde tekeningen van Denayer kunnen het geheel nog ietwat redden maar een echte hoogvlieger is dit tiende album niet meteen geworden. Toch moet gezegd dat Van Hamme als geen ander een verhaal mooi kan doseren en binnen de 46 pagina's kan afronden. Ideaal ook dat je op deze manier in de reeks kan stappen en niet verplicht bent om alle voorgaande te hebben gelezen (of herlezen) om het verhaal te kunnen volgen. TV

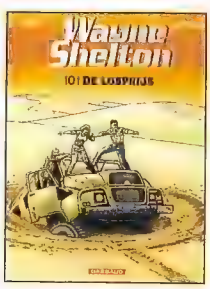

Wayne Shelton 10: De losprijs
Tekst/tekeningen:
Van Hamme/Denayer
Dargaud, 48 blz., SC: 6,95 euro

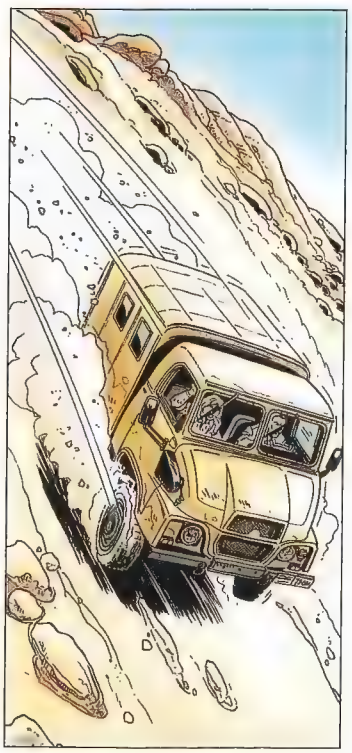

WANTED

DEAD OR ALIVE

In de loop der jaren bracht Het Volk verzamelalbums van het weekblad 't Kapoentje op de markt. Tot half jaren 50 gebruikte de uitgeverij systematisch weekbladcovers getekend door Marc Sleen, Rik Clement of Buth. Vanaf 1960 (verzamelalbum 47) werden Jef Nys en later ook Hurey ingeschakeld. Maar in de tussenperiode 1955-1960 kwamen ook mindere goden aan bod. Alle informatie over de tekenaar van de covers van albums zoals nr. 33 en 34 is welkom bij de redactie op Brabant.strip@gmail.com.

SCHEEPSJOURNAAL

Nieuws vanuit het hoofdkwartier van de Reclamestripclub aan de Vlaamse Westkust, waar voorzitter Jean-Pierre Legein een oogje in het zeil houdt.

reclamestripclub@telenet.be

HET GEHEIM VAN DE BAKKERIJ

Twee jongeren van M25 Leiden, Saadia en Jacko, maken op avontuurlijke wijze een reis door de tijd en zien hoe door de eeuwen heen op de plek van het tegenwoordige Diaconaal Centrum De Bakkerij op allerlei manieren invulling is gegeven aan de Werken van Barmhartigheid van Matteüs 25.

Hun gids en plaaggeest op de reis is naast een eigenwijze rat ook een broodmuntje uit 1777, dat de armen in die tijd in konden wisselen voor een brood van de Armenbakkerij. Gedurende hun reis door de tijd worden de jongeren uitgedaagd om zelf de Werken van Barmhartigheid in praktijk te brengen en zo weer de weg terug te vinden naar het heden.

Dat is in het kort de verhaallijn van een kleurrijk stripverhaal dat De Bakkerij in samenwerking met striptekenaar Geert de Sutter (tekenaar van diverse succesvolle historische stripverhalen, waaronder *De Tijdelijke Dood* in opdracht van het Bisdom Rotterdam) in november 2011 heeft uitgegeven.

U kunt een hardcoverexemplaar bestellen door € 12,- over te maken op rekeningnr. 97065 t.n.v. Diaconie Protestantse gemeente Leiden o.v.v. Geheim van De Bakkerij. Een echte aanrader voor een inspirerend Sinterklaas- of Kerstcadeau! Indien het boek moet worden opgestuurd, graag adresgegevens vermelden en € 3,00 portokosten erbij rekenen. (www.debakkerijleiden.nl)

Walter, Reinhart & KIDS

In het Turnhoutse infoblad *de Stadskrant* van december 20111 stond de strip *De tranen van Turnhout*, die getekend werd door de stadstekenaar van Turnhout van 2010 Reinhart Croon op scenario van Walter Van den Broeck. De strip wordt verspreid op 21 500 exemplaren. De traktatie van Stad Turnhout en Strip Turnhout komt er naar aanleiding van de 70ste verjaardag van auteur Walter Van den Broeck en het 19de Strip Turnhout-festival dat eind 2011 doorging. Ook tijdens dat zelfde festival kon je *Strip4Kids* bemachtigen, een speciale uitgave van Strip Turnhout vzw waarin tal van strips voor kinderen in staan.

STUUR ONMIDDELLIJK VERSTERKING NAAR TURNHOUT!!
DAT WAS INDEX FINGER. WE MOETEN ONS VERBERGEN.
NAAR TURNHOUT?
WAAR DE FUCK?
LIGT TURNHOUT?
EEN MAN IN HET ZWART. MET EEN BLONDE KLEUTER! OVER EN OUT.
TURNHOUT
EEN ZWARTE MAN EN EEN BLANK KIND. OK!
KONING ALBERTSTRAAT
WE WORDEN GEVOLGD. WE MOETEN ONS VERSTOPPEN.
JOEPIE!
HMM. EEN LIST VAN DIE LISTIGE SANDEMAN. NIET MET MIJ, HE.
RECHTSOMKEER JONGENS!
ALLE RICHTINGEN
NAAR TURNHOUT
WEGOMLEGGING

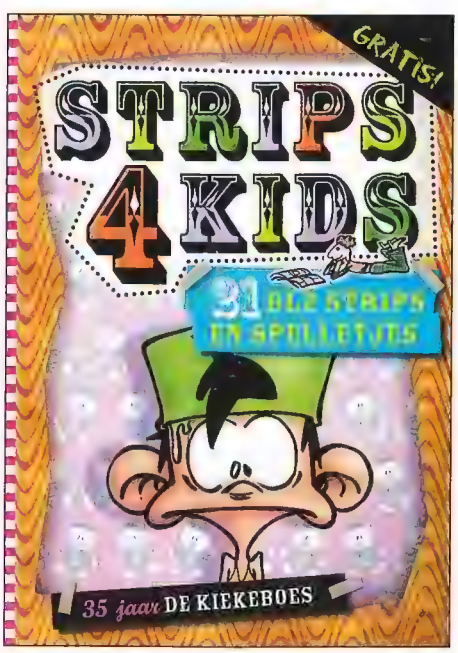

Eind 2011 is de eerste strip van Maarten Gerritsen, een van de gasten van Studio Noodweer, verschenen. *Greenman*, in opdracht van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, gaat over een superheld die in actie komt als de natuur wordt bedreigd. De uitgave is bedoeld om dit actuele thema meer onder de aandacht van de jeugd te brengen. Meer info vind je op www.noodweer.nl/greenman of www.greenman.nu.

Communiceren met behulp van strips

Altijd al graag je communicatievaardigheden willen verbeteren? Dan kan deze strip misschien wel een best handig hulpmiddel zijn. *Komaanicatie* wil via voorbeelden van concreet gedrag medewerkers duidelijk maken hoe ze op een constructieve manier kunnen communiceren. Ook wordt hen aangeleerd hoe ze hun communicatievaardigheden verder kunnen ontwikkelen. De strip is een initiatief van het Turnhoutse trainingsbureau Novare en werd geschreven en getekend door Ivan Adriaenssens. Meer info op novare.be.

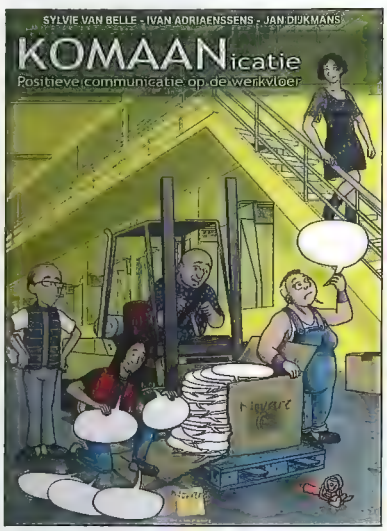

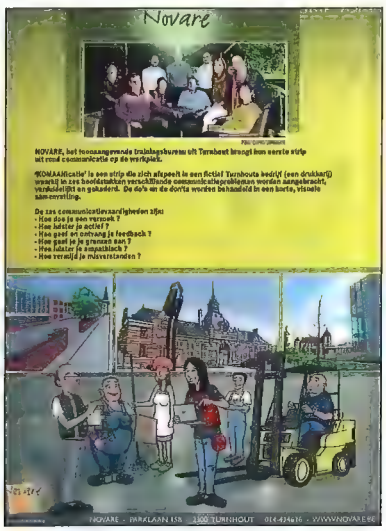

DE LAATSTE STRIPPENKAART

Begin jaren ' 80 werd in Nederland de Strippenkaart geïntroduceerd, als landelijk vervoersbewijs voor de bus, tram en metro. In november 2011 viel het doek voor de strippenkaart. Iedereen moet gaan reizen met de OV-chipkaart, een nieuwe kaart voor trein, bus, tram en metro, die geldig is in heel Nederland. In Groningen en Drenthe kunnen busreizigers sinds maart 2011 met de OV-chipkaart reizen. Op 3 november 2011 stopte de strippenkaart, ook in Groningen en Drenthe. Het OV- bureau markeert deze historische gebeurtenis met de uitgave van een strippenkaartboekje waarin vijf tekenaars uit Groningen en Drenthe hun interpretatie geven aan 'De Laatste Strippenkaart'. De tekenaars waren Jan Kruis, Frans le Roux, Barbara Stok, Geertje van der Zijpp en Nico Visscher. Het boekje was tijdens de stripdagen in de Evenementenhal Gorinchem op 10 en 11 maart 2012 verkrijgbaar voor de leden van Het Stripschap via afhaling van hun gratis striptas aan de stand tot uitputting van de voorraad.

De Laatste Strippenkaart
ov-chipkaart.nl
KIJK ES, MUN STRIPPENKAART, VOOR JULLIE... HU IS NOG BIJNA LEEG.
NU KUNNEN WE NOG JAREN VOOR 'N PRIKKIE MET DE BUS!
...MAAR ZE ZIJN NOG MAAR 3 DAGEN GELDIG!
DIE MOET NOG WEL EVEN OP.
O jee.... deze strippenkaarten zijn alleen vandaag nog geldig! Wie gaat mee met de bus?
ja, wij
mmm...
VAN STRIP...
OV-bureau Groningen Drenthe
www.ovbureau.nl

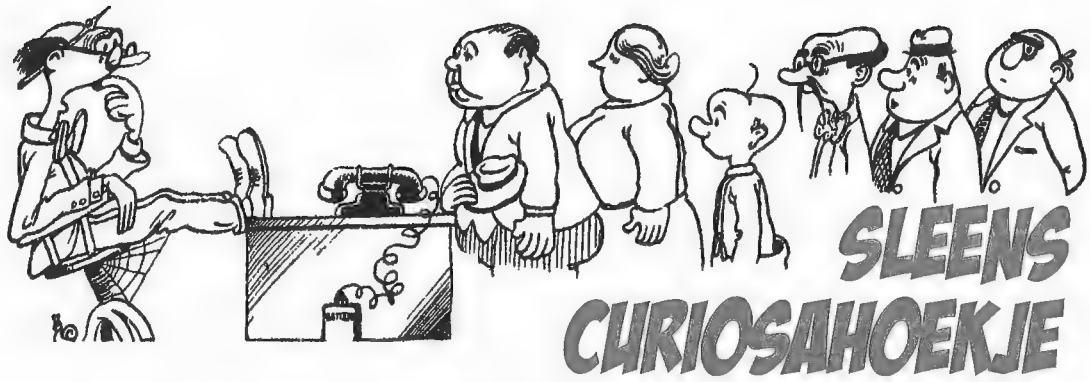

Eind 1971 startte Standaard Uitgeverij een reclamecampagne om de verkoop van de *Nero*-albums in hun fonds te stimuleren. In een 'biezonder nummer' van de krant *De Gentenaar* van 22 november 1971 werd de actie uit de doeken gedaan: bij aankoop van een *Nero*-album kreeg men een poster met één van de hoofdfiguren gratis.

DOOR **YVES KERREMANS**

De advertentie vermelde dat de posters in het album zaten, maar de afmetingen van de posters bedragen 35 cm x 25 cm terwijl een album toen 27 cm x 21 cm mat. Aangezien er tot nu toe geen geplooide exemplaren van de posters gevonden zijn vermoeden we dat ze in de kranten- en boekenwinkels los werden meegegeven. In totaal bestaan er 8 posters in 4 verschillende kleuren: Nero en Adhemar op een donker-oranje achtergrond, Meneer en Madam Pheip op een donkerblauwe achtergrond, Petoetje/Petatje en Tuizentfloot op een lichtoranje achtergrond en Van Zwam en Oliepul op een lichtblauwe achtergrond. De posters werden door Marc Sleen voorzien van exclusieve tekeningen en vormen een zeldzaam verzamelobject.

Een jaar later gebruikte de uitgeverij de tekeningen van 5 van de posters voor een nieuwe reclameactie, dit keer met zelfklevers. De ronde zelfklevers dragen allemaal een ander opschrift en bestaan in een rode en een oranje versie. Van de zelfklever met Madam Pheip is ook een geelgroene versie gevonden. Een krantenadvertentie uit *Het Nieuwsblad* van 9 december 1972 spreekt van een blauwe affiche die bij de dagbladverkopers de aandacht van de lezers moest trekken. Een dergelijke affiche is tot nu toe helaas nog niet opgedoken maar de zelfklevers zijn ondertussen courante verzamelobjecten geworden.

De vijf zelfklevers waarvan de uitgeverij eind 1972 een exemplaar schonk bij aankoop van een Neroalbum

Boven: Advertentie uit Het Nieuwsblad (09.12.72)
Rechts: Biezonder nummer van De Gentenaar (22.11.71)
Onder: De acht posters waarvan Standaard Uitgeverij eind 1971 een exemplaar schonk bij aankoop van een Nero-album

BS
BRABANTSTRIPNIEUWS

Wij zoeken de eerste Nederlandstalige tekstballoon

Blz. 80

FLIPKE EN DE RAKKERS OP HET OORLOGSPAD
Het vorig jaar aangekondigde vervolg op *De klub van den zwarten bril* door Pink.

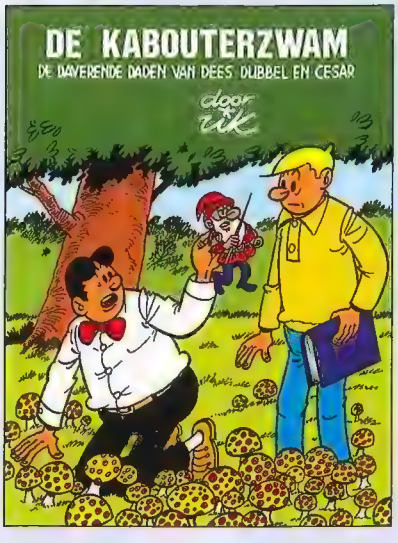

DEES DUBBEL EN CESAR DE KABOUTERZWAM
Een *Dees Dubbel en Cesar*-verhaal dat destijds in de Magnum Collectie diende te verschijnen en we jullie niet willen onthouden. De exclusieve cover is van de hand van wijlen Rik Clément !

KARI LENTE - DE DWANGKAPPER
Het negentigste verhaal uit 1980, ondertussen al ons elfde maar tevens het voorlaatste album van Kari Lente in Collectie Fenix. Volgend jaar zullen alle verhalen in albumvorm bestaan!

Uiteraard zal de collectie Fenix in 2012 weer groter worden. Of had u anders gedacht? Dit jaar zitten er zomaar even acht albums in de pijplijn.
En zo'n mooie pijplijn stellen wij met veel plezier en uiteraard uitgebreid aan u voor. Om het u helemaal makkelijk te maken, leggen wij daarbij ook nog eens uit hoe u de gelukkige bezitter van deze albums kan worden. Ja, af en toe durven we echt wel behulpzaam te zijn!

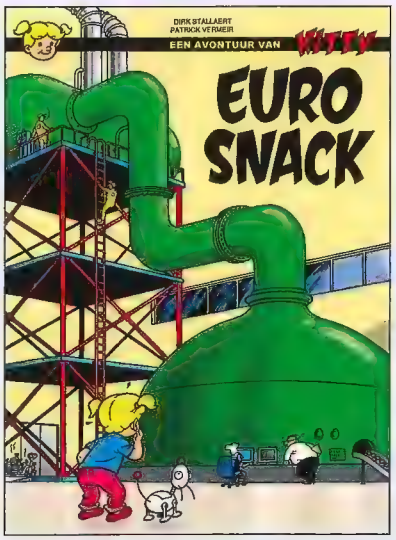

KITTY - EURO SNACK
Kitty, Chips, Bombazijn, Pappie, Bambino en veel hamburgers! Een nieuw avontuur van Kitty door Dirk Stallaert en Patrick Vermeir.

DE MUSKETIERS VAN 'T SCHIPPERSKWARTIER
Het tweede album van de musketiers dat in onze Fenix collectie verschijnt. Nostalgie uit *Zonneland* getekend door Rik Clément.

MONNEKE EN JOHNNEKE

Eindelijk brengen we opnieuw een album van Bob De Moor. Deze strips uit *'t Kapoentje* dateren van 1948. Het album wordt aangevuld met de stop-comic Vodje de zwerver, die De Moor tekende voor het weekblad *De zweep* eveneens in 1948.

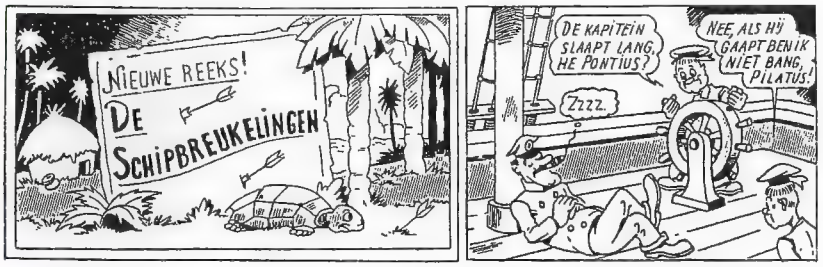

DE VROLIJKE BENGELS - DE SCHIPBREUKELINGEN

Met dit tweede album vervolledigen we de avonturen van de vrolijke bengels die in *Het Nieuwsblad* verschenen zijn in 1948. De laatste gags in dit album zijn een aanloop naar het opnieuw verschijnen van *Ons Volkske* als zelfstandig weekblad begin 1949.

LEKKERE DRANK WORDT DUUR BETAALD!
DE DROOM WAS UIT!
WAT GEDAAN? GEEN CENT OP ZAK, EN DE REKENING WAS GEPEPERD!
EEN UITKOMST! IK MAAKTE ER SNEL EEN VERHAAL VAN, WAARVOOR IK GELD ZOU KRIJGEN VAN BRAVO..

GUST DE VRIJBUITER DOOR JACQUES LAUDY

We zijn fier dat we een album van deze miskende Vlaamse stripauteur mogen uitgeven. Dit merkwaardig beeldverhaal uit 1947 verscheen oorspronkelijk in *Bravo!*. Het is een opeenvolging van onvoorstelbare avonturen, fantastisch, sprookjesachtig, soms wreed realistisch maar allen uitermate sterk, schreef DannY De LaeT in 1973.

Hoe kan je deze mooie albums bemachtigen?

Leden kunnen intekenen voor **54 euro** wanneer de 8 albums afgehaald worden op een van onze ledendagen of op een van de beurzen waar Brabant Strip vzw aanwezig is. U wil die albums toch liever thuisgestuurd hebben? Dat kan, maar dan betaalt u **79 euro**. Nog eens benadrukken dat per album reserveren niet kan. Wie dat toch wil doen, contacteert best zijn of haar stripspeciaalzaak. De officiële verkoopprijs is 9,95 euro per deel.

Uiterste intekendatum is 23 april 2012.
Het geld moet dan overgeschreven zijn op onze Belgische rekening BIC GEBABEBB IBAN BE76 0012 9809 2695 (als rekeninghouder altijd Brabant Strip vzw Nossegem vermelden).

WIJ ZOEKEN DE EERSTE NEDER

Wanneer Eugeen Hermans, alias Pink op 25 september 1932, in *Ons Kleine Volkje* start met de vervolgstrip *Suske en Blackske*, volledig voorzien van tekstballons, brengt dat ons ertoe hem het predicaat 'patriarch van de Vlaamse strip' te bezorgen. Of hij ook de vader van de Nederlandstalige strip mag genoemd worden, is een andere vraag, mede afhankelijk van wat er precies onder de begrippen 'strip' en 'beeldverhaal' verstaan wordt.

WAT VIND JE ERVAN? DIT IS TOCH VEEL PRAKTISCHER DAN DIE VERVELENDE LAPPEN TEKST ONDER OF BOVEN DE TEKENING, DIE BOVENDIEN OOK NOG EENS BOL STAAN MET OVERBODIGE BESCHRIJVINGEN IN DE ZIN VAN,
ZEGT HIJ, SIST HIJ,
KLAAGT ZIJ,
DENKT HIJ ...:
"JA", ANTWOORDT Z'N VRIEND, TERWIJL HIJ NOG WAT RUIMTE LAAT VOOR EEN OVERBODIGE OPMERKING, "MAAR HOE MOET JE DE LIJNEN VAN DIE TEKSTBALLON UITSPREKEN?".
4

Van onder naar boven:
Tripje en Liezebertha
(Henk Backer)
Snuffelgraag en Knagelijntje
(Albert Funke Küpper)
Toontje Elzelsvel
(Gerrit Th. Rotman)
Links: Toon Typhoon
(Humo, maart 1987)

LANDSTALIGE TEKSTBALLON!

Bonestaak deed een greep naar zijn pet, maar Nero hapte toe en had onze vriend bij zijn pols te pakken. Hij beet niet door, maar hield hem toch stevig vast. Bonestaak trok voorzichtig, maar hij kon niet loskomen en hij vond de grap maar half aardig. Bulletje genoot.
Maar terwijl Bonestaak Nero vriendelijk trachtte over te halen zijn hand los te laten, rukte Bulletje eensklaps de pet onder de hond zijn poot weg en ging er mee aan de haal. Hij kwam echter niet ver, want Nero sprong hem achterna en greep hem speels bij de zolder van zijn broek. Op dat ogenblik viel Bulletje voorover en dat werd hem noodlottig: zijn broek was tegen die krachtproef niet bestand. Er klonk een akelig gescheur en — Nero ging er met een grote lap uit Bulletjes broek, jankend van de pret, vandoor.
Bonestaaks vreugde was onbeschrijfelijk! Bulletje krabbelde en werd bleek van ontsteltenis, toen hij met zijn hand de omvang van de ramp onderzocht en zo maar het blote vlees voelde. Op Bonestaaks gillende juichkreten kwamen de kok en 't Kalkhoofd uit de kombuis lopen, de matrozen uit hun logies, terwijl de kapitein en de stuurman hun hoofden door de raampjes van de brug staken. In een ogenblik was de vreugde algemeen en Bulletje schaamde zich verschrikkelijk.
Met de beide handen tegen zijn gehavende broek gedrukt hobbelde hij op een sukkeldrafje naar de hut, achtervolgd door het daverende gelach van de bemanning en het gejuich van Bonestaak, die z'n plezier niet op kon. Kreunend van verdriet en narigheid kwam Bulletje in de hut en wist niet beter te doen, dan zich haastig uit

Boven: Bulletje en Boonestaak (George van Raemdonck). Onder: Mickey Mouse in de Standaard (1933)

DOOR **WILLY GEETS**

De tijdens de Eerste Wereldoorlog naar Nederland uitgeweken Vlaming George van Raemdonck publiceert op dat moment reeds tien jaar de tekststrip *Bulletje en Boonestaak* (vanaf 2 mei 1922 in de Nederlandse krant *Het Volk*). Buiten het feit dat Van Raemdonck in feite illustraties levert bij de creatie van A.M.de Jong is er ook nog het grote vormelijke verschil. Zonder afbreuk te doen aan het prachtige tekenwerk en de schitterende satire, zowel in tekst als illustratie, vertoont dit beeldverhaal, met tekstblokken onder de dikwijls eerder statische plaatjes, een grote vormelijke verwantschap met het mannekensblad. Het valt trouwens op dat er in Nederland (in tegenstelling met Vlaanderen) reeds van begin jaren twintig heel wat tekenaars van 'beeldverhalen' van eigen bodem en onder eigen naam aan het werk zijn (Henk Backer, Albert Funke Küpper, Gerrit Th. Rotman...), zodat ook in de jaren dertig het merendeel van 'strip'-publicaties in Vlaamse kranten (in tegenstelling tot de publicaties in de kinderbladen...) van Nederlandse oorsprong was.[1]
Wellicht gaat het hier echter, zoals ook het merendeel van de stripproductie uit de studio's van o.a. Marten Toonder, om een opeenvolging van plaatjes, voorzien van begeleidende tekstblokken onder de plaatjes. Het kan dat wij ons vergissen...

In de recent verschenen studie rond *De doorbraak van de strip als populair medium in de Vlaamse pers van de jaren dertig* (tijdschrift voor Mediageschiedenis, juni 2011) signaleert Pascal Lefèvre overigens dat er in Vlaanderen, waar het mannekensblad zeer lang populair is gebleven, een zekere weerstand moest overwonnen worden, in verband met de toepassing van de in het plaatje geïntegreerde tekstballon naar Amerikaans model. Het gebruik van de tekstballon in publicaties in

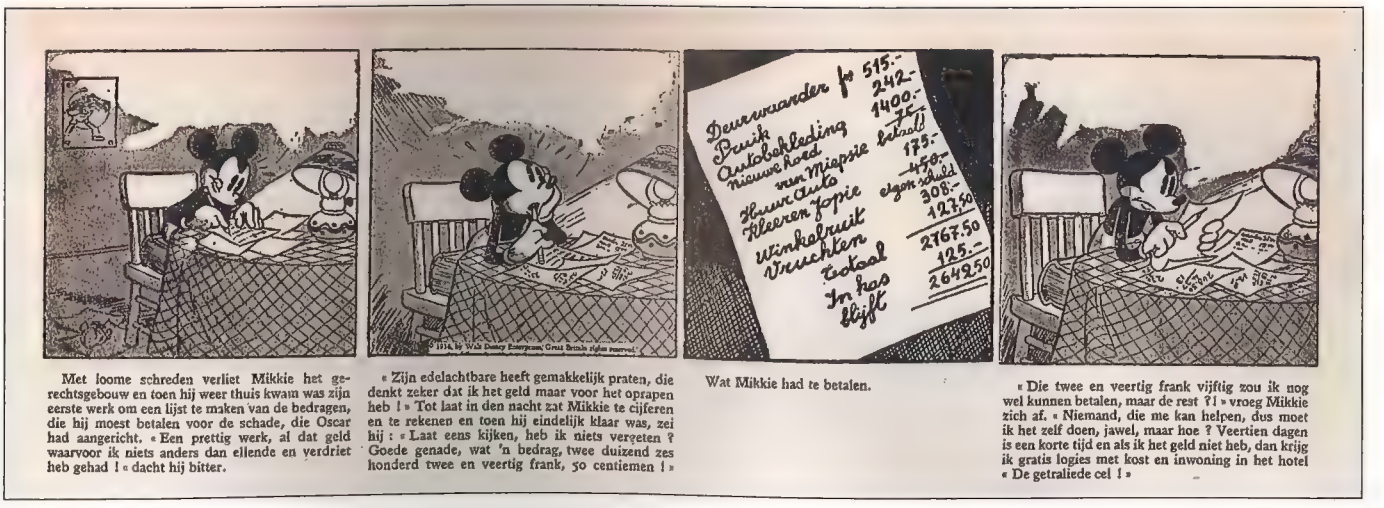

Met loome schreden verliet Mikkie het gerechtsgebouw en toen hij weer thuis kwam was zijn eerste werk om een lijst te maken van de bedragen, die hij moest betalen voor de schade, die Oscar had aangericht. « Een prettig werk, al dat geld waarvoor ik niets anders dan ellende en verdriet heb gehad ! » dacht hij bitter.

« Zijn edelachtbare heeft gemakkelijk praten, die denkt zeker dat ik het geld maar voor het oprapen heb ! » Tot laat in den nacht zat Mikkie te cijferen en te rekenen en toen hij eindelijk klaar was, zei hij : « Laat eens kijken, heb ik niets vergeten ? Goede genade, wat 'n bedrag, twee duizend zes honderd twee en veertig frank, 50 centiemen ! »

Wat Mikkie had te betalen.

« Die twee en veertig frank vijftig zou ik nog wel kunnen betalen, maar de rest ?! » vroeg Mikkie zich af. « Niemand, die me kan helpen, dus moet ik het zelf doen, jawel, maar hoe ? Veertien dagen is een korte tijd en als ik het geld niet heb, dan krijg ik gratis logies met kost en inwoning in het hotel « De getraliede cel ! »

place. Alors, le monarque noir se mit en devoir d'installer sa nouvelle acquisition.

La pagaie lui servant de mât, il obtint une antenne en parapluie. Et, pour avoir une grande pureté d'audition, il prit l'eau comme prise de terre.

Le casque sur la tête, il écouta. Il devait y avoir une tempête quelque part car il entendit longtemps un bruit de vent assez fort.

Je suis peut-être dans une zone de silence, se dit le roi nègre!

Mais tout à coup il bondit. Là, dans une lampe de son poste, une fourmi se promenait. Comment avait-elle pu pénétrer dans cette lampe? Mystère. Une voix grave vint interrompre ses réflexions.

(Tous droits réservés.)
(A suivre).

Popakabaka (Hergé)

Zoo kwamen Neus en zijn gezin dan eindelijk thuis. Het weerzien was uitbundig. Moeder Neus en de kinderen waren niet uitgevraagd en Neus vertelde, vertelde. De kleuters luisterden verbaasd en nieuwsgierig naar de wonderbare avonturen van hun vader. Wat een reis hadden ze achter den rug. Vadertje was in den hemel geweest! Dat was straf. En die meneer met zijn kroontje op, die zoo wonderwel op hun lieven vader geleek, was dat de koning van een ster? En ging die nu altijd op aarde blijven? — Toe, vaderlijs, vertel nog eens over de enormenschen en over de bolhoofdmenschen en de vliegende mannen! Neus voelde zich echt gelukkig in zijn huisking en Neusius vond het ook heel gezellig. De vleugels waarmee ze van de andere wereld gekomen waren, werden zorgvuldig opgesloten in een glazen kast. Misschien zullen ze nog dienen voor latere avonturen.

Over veertien dagen verschijnt een nieuw verhaal in plaatjes. Het blijft echter een verrassing.

De avonturen van Neus (Marc Sleen)

Vlaanderen is in de jaren dertig nooit boven de 25 procent uitgekomen, waarbij moet aangestipt worden dat er op dit gebied reeds een wezenlijk groot verschil is vast te stellen tussen het begin en het einde van het decennium. De weerstand, begin jaren dertig is zo groot, dat de Amerikaanse *Mickey Mouse* bij publicatie in *De Standaard* in 1933, in feite verminkt wordt, door het verwijderen van de tekstballons en het toevoegen van tekst onder het beeld. Ook in Frankrijk, waar de tekstballon door toedoen van Alain Saint-Ogan toch al wat meer ingeburgerd lijkt, ondergaat deze Disney-strip hetzelfde lot bij de album-publicaties door Editions Hachette vanaf 1931...

In Vlaanderen brengt drukkerij Brepols in Turnhout op dat moment nog steeds mannekensbladen en bundelingen ervan uit. De Luikse uitgeverij Gordinne, die vanaf 1935 onder de serienaam *Chagor* ook stripalbums (meestal met tekstblokken) uitbrengt, verspreidt Nederlandstalige mannekensbladen tot eind jaren dertig... Het geïllustreerde kindertijdschrift *Kindervriend* dat de Antwerpse uitgeverij Patria uitbracht sinds 1911, blijft verschijnen, vooral met werk van Franse tekenaars, tot begin 1940, zonder dat er iets aan het oorspronkelijke 'mannekensblad'-uiterlijk verandert...

Men mag dus vaststellen dat Pink er, met zijn Vlaamse tekstballons, in 1932 op het Europese continent zeer vroeg bij was. Ondernemend en leergierig als hij was, heeft hij ook hier weer naar hartenlust geëxperimenteerd. Je kan het op dit gebied zo gek niet bedenken of Pink heeft het gedaan: tekstblokken onder de plaatjes, gedrukt, geschreven in getekende blokletters of handgeschreven, deze tekstblokken gecombineerd met tekstballons in de plaatjes, of strips met enkel tekstballons in handschrift of getekende blokletters, schuin getekende en geschreven tekstballons, zwarte tekstballons met uitgespaarde teksten, handgeschreven teksten binnen de plaatjes, paginagrote platen met één tekstballon, gedrukte verhalen met illustraties voorzien van tekstballons, herwerkingen van oorspronkelijk met tekstblokken verschenen beeldverhalen naar strips met tekstballons....

Wellicht heeft hij zich, naast de Amerikaanse voorbeelden vooral gericht op zijn eerste Europese collega-voorgangers: Saint-Ogan, sinds 1925 met *Zig et Puce*, en Hergé, sinds 1929 met *Tintin*. Hierbij hebben we het dan over het courant gebruik van de tekstballon in een verhaal; wanneer we spreken over een occasioneel gebruik duikt de 'balloon' in Europa reeds veel eerder op.

Blijkbaar hebben tekenaars dikwijls eerst eens moeten 'proeven' van de mogelijkheden en de toepassingen. Zo treft men in de publicaties van Arthème Fayard, *La Jeunesse Illustrée* en *Les Belles Images* rond 1906 reeds sporadisch een voorzichtige tekstballon aan, in het werk van Barn en anderen. In zijn verhaal *Un Maniaque* uit dezelfde periode vult Leon Kern nagenoeg een volledige pagina met tekstballons als aanvulling bij de tekstblokken onder de plaatjes. Hierbij dient opgemerkt dat deze toepassingen ook door de inhoud van de balloons eerder 'bizar' overkomen. Ook bij Hergé treffen we, voor hij start met *Kuifje*, soms eerder bizarre sporadische tekstballons aan. Op 1 maart 1927, nog voor het ontstaan van *Le Petit Ving-*

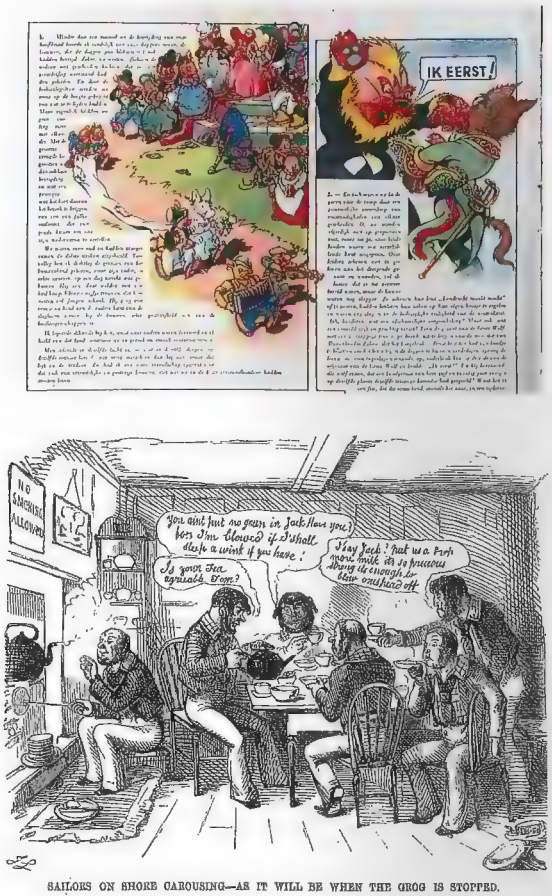

Boven: Het beest is dood (Calvo). Onder: Spotprent John Leech

SUSKE EN BLACKSKE...
SUSKA, KOMT GE DAN TOCH EINDELIJK ETEN?
MOCHT IK TOCH OOK ZULKE AVONTUREN BELEVEN!
Robinson Crusoë
BOKSEN IK 95 LESSEN
WAT ZA VAN DIT KERELTJE KOMEN ZAL IS NE EEN AARDSEL...
IK VERTREK BESLIST DE WIJDE WERELD IN!!!
HOE KOMT HET TOCH SUSKE ZAT GE STEEDS ZOO WEINIG EET?
SUSKE, WIE HEEFT HET BUSKRUIT UITGEVONDEN?
OH!... ROBINSON CRUSOË!!!
WEL, KWAJONGEN IS DIT STUDEEREN VOOR T EXAMEN

Suske en Blackske (Pink)

tième, start hij in *Le coin des petits* van *Le XXe siècl*" met *Popokabaka*, een vervolgverhaal op tekst van René Verhaegen met tekst onder de plaatjes. Een maand later zien we de hoofdfiguur zich in een tekstballon en in zijn eigen taaltje afvragen: "KEKSEKSA ?", twee weken daarna niest hij per tekstballon en wanneer hij de week daarna uitglijdt over een bananenschil, geeft hij weer per tekstballon commentaar in voor ons onleesbare lettertekens...

Ook Marc Sleen proeft in zijn eerste stripcreatie *De Avonturen van Neus*, verschenen in *Ons Volk* en *Ons Volkske* vanaf 24 december 1944, voorzichtig van de 'Amerikaanse uitvinding'. In heel het verhaal komt welgeteld één tekstballon voor, wanneer op het laatste plaatje één van de Neuskes liefdevol zijn armpjes uitstrekt en "Papa" prevelt...
Deze 'eenzame tekstballon' is in die periode geen op zich staand geval. In de Nederlandstalige versie van het majestueuze *Het Beest is dood!*, een album waaraan de Franse tekenaar Calvo reeds tijdens de bezetting werkte en dat feestelijk werd uitgebracht in 1946 komt er op de tachtig schitterende pagina's ook welgeteld één tekstballon voor. Tegen het einde van het verhaal, op p78 roept een Vlaamse leeuw, in een keurige tekstballon: "Ik eerst !"...van bizar gesproken.

De vaststelling dat de Engelse tekenaar John Leech (1817-1864) reeds vanaf 1841 sporadisch tekstballons aanbrengt in zijn spotprenten voor *Punch-Magazine*, zet zelfs de bewering dat de tekstballon een Amerikaanse uitvinding zou zijn van rond 1896 op losse schroeven. Ook hier gaat het om het verschil tussen een occasionele toepassing en het courante gebruik.

Al het voorgaande kan ons doen besluiten dat Pink wellicht inderdaad de eerste in ons taalgebied was die een courant gebruik van de tekstballon heeft toegepast in zijn verhalen. 'Vlaams' is de eerste balloon in *Suske en Blackske* zeker, zowel door zijn inhoud als door de eigenaardige zinsbouw, maar is het ook echt de eerste Nederlandstalige tekstballon?

Mogelijk zijn er occasionele of courant gebruikte tekstballons in de Nederlandse taal van een eerdere publicatiedatum. Dit is een oproep aan alle geïnteresseerde verzamelaars om op zoek te gaan naar de allereerste (voorlopig dateert die van 25 september 1932...) Nederlandstalige tekstballon. Waar en wanneer is hij gepubliceerd en wat staat erin... Trek alle laden, rekken, kasten, albums en tijdschriften open en laat het ons weten...

1. *De doorbraak van de strip als populair medium in de Vlaamse pers van de jaren dertig* – Pascal Lefèvre, tijdschrift voor Mediageschiedenis, juli 2011

VOGELTJES KIJKEN OP STRIP TURNHOUT

Brabant Strip vzw stond weer met volle goesting op het tweejaarlijkse Vlaamse stripfestijn paraat. Zowel de ledendag als de stand op de vakbeurs op Strip Turnhout kregen veel bezoekers over de vloer.
En neen, dat vonden wij absoluut niet erg! Bij deze, een kleine fotospecial en wie weet, herken je jezelf op een van de plaatjes!

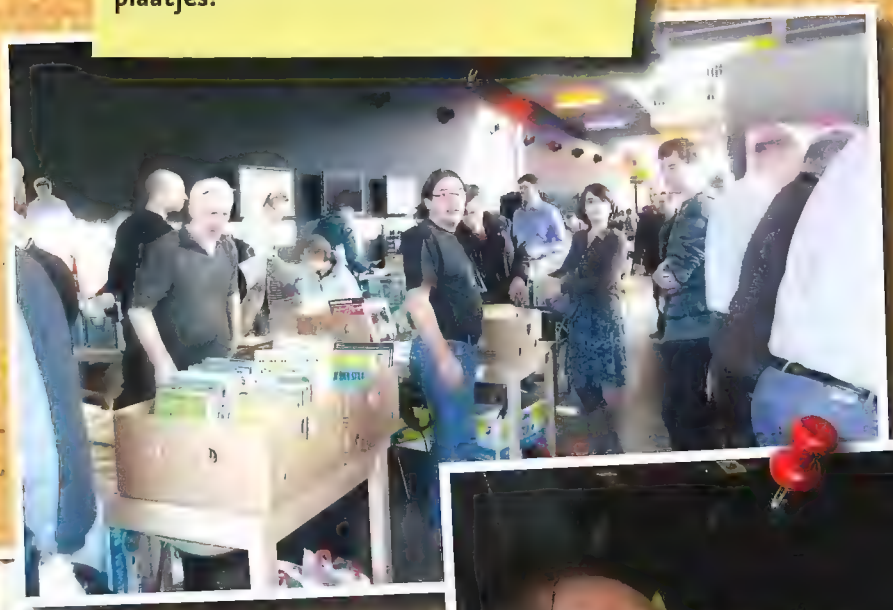

BS AGENDA

Niet te missen! Noteer dus zeker in je agenda! Meer info op blz. 86!

ERFGOEDDAG
CHRISTELIJKE HELDEN IN VLAAMSE STRIPS
ZONDAG 22 APRIL 2012 MECHELEN
EEN TENTOONSTELLING VAN BRABANT STRIP VZW
LAMOT, HAVERWERF, MECHELEN
GRATIS TOEGANKELIJK 10:00 – 18:00 UUR

Organisatoren kunnen info sturen via e-mail naar johan.van.ransbeeck@telenet.be

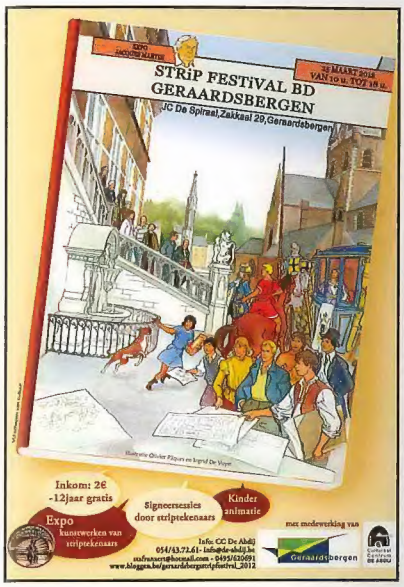

25 maart
Geraardsbergen – 1ste stripfestival

JC De Spiraal, Zakkaai 29 van 10u tot 18u. Met signeersessies van Olivier Pâques, Yves Plateau, Hermann, Francis Carin, Paul Geerts,... www.bloggen.be/geraardsbergsstripfestival_2012/

15 april
Maasmechelen – 8ste Maaslandstrip

Cultureel Centrum, Koninginnelaan 42 van 10u tot 17u. Met signeersessies van Hachel, Jean-Marc Krings, Ron van Riet, Dick Heins, Jean-Pol,... www.maasland-strip.be/

22 april
Mechelen– Erfgoeddag 2012

Tentoonstelling "Christelijke Helden in Vlaamse strips"Brouwerij Lamot, Haverwerf gratis van 10u tot 18u www.lamot-mechelen.be/de-brouwerij-lamot

29 april
Gent– Gentse stripbeurs

ViP-school, Martelaarslaan 13 van 10u tot 18u. Met signeersessies van Joey Potargent, Ivan Bulté, Bart Pletinckx, Geinz,... www.gentsestripbeurs.be/

6 mei
Knokke-Heist – 9de stripfestival

Casino van 10u00 tot 17u00. Met signeringen van Jo-el Azara, André Taymans, Jan Bosschaert, Chris Evenhuis, Jean-Pol, Christian Verhaeghe,... www.stripfestivalknokkeheist.be

6 mei
Gouda – Strips op de Markt

Op de markt van 10u tot 17u. Met signeringen van Jan Kruis, Martin Lodewijk, Peter Boersma, Stephen Timmers,... www.stripsopdemarkt.com/

12 mei
Sint-Lievens-Houtem – Stripfestival

CC De Fabriek, Fabriekstraat 19 van 10u tot 18u. Met wafelenbak, strip voorlezen door Iwein Seghers, optreden Grand Bateau, verkiezingen, fotosessie met Annemieke en Rozemieke, workshops Conz & Ivan Adriaenssens. Met signeersessies van Charel Cambré, Thomas Ducaju, Renaud, Jean-Claude Servais, Alain Henriet, Benoit Roels, Didier Polin, Mohamed Aouamri (o.v.) www.route42.be/

12 mei
Sint-Lievens-Houtem – Ledendag BS

CC De Fabriek, Fabriekstraat 19 van 10u tot 18u. Zie stripfestival. Ieder lid heeft recht op een gratis ruilstand. Reservaties bij Hendrik Neyts: Hendrik.Neyts@skynet.be of op het nr 0496/100663

18 tot 20 mei
Almelo – 14th Anime Festival

Theater Hotel, Schouwburgplein 1. Met karaoke, cosplay, quiz,... www.animecon.nl/home

19 mei
Zwolle – 14de stripboekenbeurs

Grote Kerk, Grote Markt 18 van 10u tot 17u. Met signeringen van Mark Verhaegen, Meinder Buyninck, Andrée Schneider,... www.oostnederlandsestripboekenbeurs.nl

1 tot 3 juni
Haarlem – 11de stripdagen

In het centrum van 10u tot 17u. Met tal van signeringen, tentoonstellingen,... www.stripdagenhaarlem.nl

7 tot 10 juni
Erlangen – Internationaler Comicssalon

Kongresszentrum Heinrich-Lades-Halle und Rathaus, Do 12u–19u, Fr/Sa 10u–19u, zo 10u–18u. Met tal van signeringen, tentoonstellingen,... www.comic-salon.de/

17 juni
Kalmthout – 15de stripdag

Op diverse locaties.Met 250 m stripstanden, kleurwedstrijd en stripveiling. Speciale Suske en Wiske uitgave nav Kalmthoutse veldrijders Kevin Pauwels, Wietse Bosmans, Bart Aernouts... Stripkalmthout@vvvkalmthout.be 0494/21.01.34

24 juni
Zulte – 15de stripbeurs

Feestzaal Fiertelhof, Staatsbaan Met signeringen van Charel Cambré, Steve Van Bael, Michaël Vincent, Zaki, Willy Degryse... roland.guillemijn@telenet.be

20 en 21 oktober
Hamme (Oost vlaanderen) – Stripbeurs

Stripbeurs i.s.m. Hams boekenweekend Zaal H@mbiance (aan cultureel centrum) Kaaiplein 35 9220 Hamme. Za van 14 tot 22 u., zo van 9 tot 18 u. Meerdere tekenaars aanwezig. Info en inschrijvingen: Werner Van Calster 0486 290 707 werner@vzwtmannekesblad.be

9 december
Turnhout – Ledendag Brabant Strip

Zaal Den Donk, Kapelweg 52 te 2300 Turnhout (Vlakbij afrit 24 van de E34)
Iedereen welkom van 13 tot 17 u, opstellen standhouders vanaf 12 u. Ieder lid heeft recht op een gratis ruilstand. Vooraf reserveren bij Paul De Bont: (0032) (0)14 / 65 73 79 (na 18u)

ERFGOEDDAG

CHRISTELIJKE HELDEN IN VLAAMSE STRIPS

ZONDAG 22 APRIL 2012 MECHELEN

EEN TENTOONSTELLING VAN BRABANT STRIP VZW

LAMOT, HAVERWERF, MECHELEN
GRATIS TOEGANKELIJK 10:00 – 18:00 UUR

Wij nodigen u bij deze al heel graag uit op deze bijzondere expo, die na zijn dienst voor de Erfgoeddag, nog op tal van andere plaatsen te zien zal zijn. Wij houden u uiteraard op de hoogte. Een beetje meer uitleg over de expo, dat krijgt u natuurlijk ook.

DOOR **JEF PEETERS**

De christelijke stripverhalen getekend door Vlaamse tekenaars behoren tot het striperfgoed van Vlaanderen. Deze verhalen over heiligen, zaligen, religieuzen en missionarissen uit Vlaanderen en elders bereikten een groot publiek en werden gewaardeerd en herhaaldelijk herdrukt. Het katholieke Vlaanderen koesterde de Vlaamse martelaars en missionarissen die hun leven in dienst stelden van zwakkeren en verstotenen. Veel missionarissen waren "avonturiers" in dienst van het christelijke geloof. Ze trokken naar onbekende en onherbergzame gebieden – o.m. naar Tibet en China, India en Noord-Amerika, Belgisch Congo en Ecuador – en waren er pioniers en ontdekkingsreizigers, hulpverleners en opvoeders, verdedigers van onderdrukten en ongeletterden. Door een ganse generatie werden ze als een lichtend voorbeeld en als held erkent. Hun levensverhalen maken deel uit van het collectieve verhaalgeheugen.

Naast Berck, tekenaar van o.m. de reeks *Sammy*, waagden ook stripcoryfeeën zoals Jan Waterschoot, Renaat Demoen, Karel Verschuere, Buth, Bob de Moor en Jef Nys zich aan boeiende levensbeschrijvingen en publiceerden deze hagiografische verhalen in tijdschriften met christelijke signatuur. Deze Vlaamse tekenaars hadden een missie: de belangrijkste helden die het katholieke Vlaanderen rijk is, namelijk de bevlogen missionarissen en religieuzen die het christelijk geloof uitdroegen tot ver in de wereld, via boeiende stripverhalen aan de lezer presenteren

De verhalen van Jef Nys, de stripvader van *Jommeke*, bleven actueel en de cocktail van exotisme en trots op de grote figuren uit een klein taalgebied plaatsen deze strips op een belangrijke plaats in de Vlaamse stripgeschiedenis. De verzorgde heruitgaven van zijn verhalen door Spirit hielden de belangstelling voor deze verhalen springlevend.

Het genre van de religieuze stripbiografie kende een hoogtepunt in de jaren '50 – '60. Na 1964 verdween het christelijk stripverhaal uit beeld. Het duurde bijna 40 jaar vooraleer een nieuwe generatie striptekenaars opnieuw invulling gaf aan de christelijke strip. Nu bewijzen tekenaars zoals Geert de Sutter , Wim Swerts, Tom Houtman, Jan Bosschaert, Patrick van Oppen en Castor dat ook dit stripgenre best wel interessant materiaal kan opleveren.

Recente verhalen en illustraties brachten vrouwelijke helden en martelaars in beeld, Fiere Margriet van Leuven, zuster Amandina en zuster Maria-Adolphine, martelaars in China tijdens de bokseropstand...

In 2010 publiceerde Brabant Strip vzw een historisch en kritisch overzicht van de Vlaamse christelijke strip *De christelijke strip in Vlaanderen*. De vereniging wil met deze tentoonstelling de herinnering aan vergeten stripverhalen oproepen en de aandacht vestigen op nieuw werk. Het levensverhaal van o.m. pater Damiaan (Molokaï), pater Pieter De Smet (Noord-Amerika), pater Constant Lievens (India) e.a. kan nog een groot publiek beroeren. Aan de hand van afbeeldingen uit Vlaamse stripverhalen worden de christelijke helden getoond. De bezoeker zal er bekende en minder bekende helden uit een vervlogen tijdperk ontdekken. Sommige helden breken uit het beeld dat de maatschappij van christelijke helden heeft, zoals 't heilig Paterke van Hasselt, de rebel Willem van Saeftinge...

VRIENDSCHAP GEZOCHT

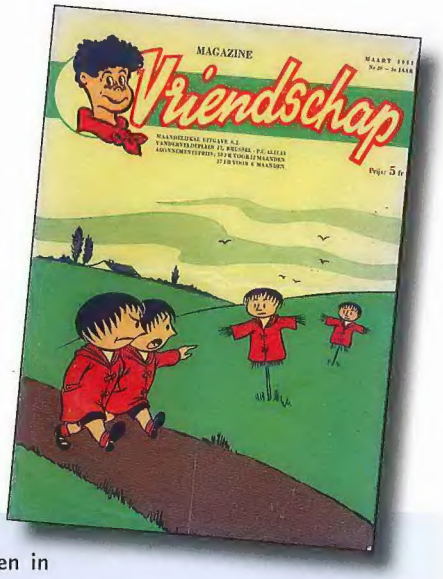

Informatie gezocht van het magazine *Vriendschap* voor het albumuitgave van de strips. Via de archieven van de Koninklijke Bibliotheek weten we dat het blad bestaan heeft van 1953 tot ver in de jaren '60 in verschillende vormen en formaten, Jan Waterschoot was aanwezig met een voorloper van *De Pimpelteentjes* onder pseudoniem Rieka. Maar het blad werd al die tijd vooral gevuld met z/w strips van Raoul Servais en zijn medewerker Willy Verschelde, we kunnen niet reproduceren van de exemplaren uit de Koninklijke Bibliotheek omdat die stevig ingebonden zijn en zoeken nu dus verzamelaars of archieven waar we dit wel kunnen doen. (peter.bonte@telenet.be)

GEZOCHT

(02/03) Vroege titels, ongekleurd en in 1ste druk van *Suske en Wiske* zoals *Rikki* en *Amoras*, e.a., ongekleurde Franse *Tintins*, 1ste *Nero's* zoals *Matsuoka*, *B-gevaar*, e.a. Als ook alle andere 1ste drukken in de hogere prijsklasse. Ik heb eveneens interesse voor zulke albums in slechte staat of onvolledig. **claesen.dirk@telenet.be**

(26/02) Ik zoek nummer 2473 van 23 december 2011 nog van het *Metro*-krantje waar *XIII* nr. 20 in werd voorgepubliceerd. Ook zoek ik een video-, DVD- of andere opnamevorm van het enkele jaren geleden op donderdag 10 januari op Canvas uitgezonden Lux XL cultuurprogramma waarin Luc Janssen William Vance en Freddy Thielemans ontvangt. Verder zoek ik *BSM* nr. 8 van 1993 nog (met Marshal Blueberry op de cover), en eveneens nr. 112 van 2003. Ook oude kranten (GvA, HBvL, De Morgen, ...) - bv. HBvL van woensdag 8 juni 2005 of magazines (Knack, Humo, ...) - bv. Focus Knack van 3/11/2010 en van 9/11/2011 met artikels over Vance, Van Hamme, XIII ... vanaf 1990. **carlovds@hotmail.com**

(24/01) Vakantiealbums Brabant Strip *De avonturen van neus* en *Poppy en maggy*. 3 *Fenix*-albums van *Fonske*. **kevinbaree210@hotmail.com**

(29/12) *Kari Lente* 1e drukken in nieuwstaat van de originele reeks. **nijs.tom@hotmail.com**

(10/12) originele pagina's van *Franka* (Kuijpers) en *Nathalie* (Walthéry). **didierddb@hotmail.com**

(01/12) – *Bessy* (oude reeks!): delen 4, 5, 6, 7, 8 en 9 plus *Toenga: De laatste oever*. **willy.degryse1@telenet.be**

(27/11) *Tremplin* (*Petits Belges*) nr. 49 van 1960: nr. 01 t.e.m. nr. 32 van 1961. *Zonneland*: nr. 33 t.e.m. nr 52 van 1960. *Zonneland*: nr. 40 van 1960 t.e.m. nr. 04 van 1965. In losse of gebonden toestand. **rafdecleir@hotmail.com**

AANGEBODEN

(22/02) *Nero* Marc Sleen, originele pagina én hardcover: *De Ring Van Petatje*. **dannyvanbiervliet@yahoo.com**

(12/02) Aangeboden per stuk: groot aantal chromo's voor het strip-plakboek *Een ongewone smurf*. Stuur je zoekertjeslijst op en ik kijk wat ik nog heb. Groot lot tijdschriften jaren '50 en '60 *Zonneland* en *Petits Belges*. Ook veel kinderboeken van Averbode met illustraties van Renaat Demoen en Gray. **mouton.stevens@skynet.be**

WEDSTRIJD

U wil ook wel eens een winnaar zijn? Wel, hier is uw kans. Uitgeverij Don Lawrence Collection schenkt drie exemplaren weg van het derde *Haas*-album *Biechtvader* aan de BSM-lezer. Wat moet u daarvoor doen?

Simpel, stuur een mail met **uw naam en adresgegevens** naar brabant.strip@gmail.com. En geef ons **uw favoriete recept waarin haas een van de hoofdingrediënten is.** Na een proefronde beslist de werkgroep wiens gerecht het meest heeft gesmaakt en dus het felbegeerde album toegestuurd krijgt!

WINNAARS

En we hebben ook winnaars. In BSM 188 mochten we een aantal albums van De verdronken paarden van Ameland weggeven.

DONKER-SLOOT NEE!
PANG
ARGH!
HEB IK HEM GERAAKT? IK KWAM MAAR NET OP TIJD.
EN DAT IS DE TWEEDE BONDGENOOT DIE JE VANDAAG HEBT VERMOORD.

Het antwoord op de vraag was natuurlijk 'paard'. Met dank voor de vele reacties! De winnaars van het album zijn: David Nick, Henry van Kraanen, Ray van Dycke, Van Den Eede-Saterdag Lieve, Jaap Leguijt, Klaas de Krijger, Devue Luc, Patrick van den Acker en Ronald Ravenhorst.

AANVULLING

Op verzoek van Gert Faken publiceren wij onderstaande aanvulling op het artikel *De Geheimzinnige Machinist* uit BSM 188.

"Des te verrassender was het toen er onlangs, **na nieuw graafwerk van Gert Faken**, een tweede foto van De Raad opdook waar de machinist in bijna dezelfde houding staat afgebeeld als in *De Geheimzinnige Ster*."

catawiki

catawiki.nl
catawiki.be

Nu 2 avonden
Wekelijkse stripveiling!

- Bieden vanaf **vrijdag**.
- Kavels lopen op twee avonden af: **maandag en woensdag** vanaf 20:00 uur.
- Aanbod van **professionele en particuliere** aanbieders.

Opbrengst € 1.950

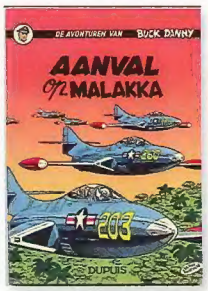

Opbrengst € 500

Opbrengst € 750

Opbrengst € 220

Opbrengst € 420

catawiki.nl/stripveiling

Zelf verkopen op de veiling?
Kijk voor uitleg op catawiki.nl/stripveiling/verkopen

Bekijk ook onze
Stripdagaanbieding

- Strips, zeefdrukken, beelden, etc.
- Kortingen van 50% of meer.
- Elke dag een unieke aanbieding!

catawiki.nl/dagaanbieding

's Werelds grootste catalogus & marktplaats voor verzamelaars